sentinței, în capitală a stîrnit un viu interes scrisoarea pe care Garcia Valino o adresa locotenentului-general Garcia Rebull, căpitan-general al celei de-a VI-a regiuni militare — Burgos. „Nu este prudent — scria Garcia Valino — să se folosească armata în judecarea faptelor pentru care statul are organe de drept special create. Armata nu trebuie să intervină..." În aprilie 1963, locotenentul-general Garcia Valino contrasemna, așa cum la 28 decembrie avea s-o facă la Burgos, García Rebull, sentința la moarte a lui Julián Grimau și aceasta — mărturisește el — n-o poate uita : „Am constatat în acea perioadă în ce măsură executarea unei pedepse la moarte poate crea un climat național irespirabil și, în plus, prejudiciabil armatei. Șocul a atins garnizoanele și au izbucnit revolte împotriva corpului militar ce urma să execute sentința. Această sentință a fost considerată ca «foarte impopulară» după expresia unui locotenent-general pe care consider inutil să-l numesc aici".

Burgos-ul și-a încheiat un nou capitol. Dar amintirea neașteptatelor manifestații din piețele publice, din fabrici și uzine ca și a complicațiilor internaționale pe care le-au declanșat, regimul franchist o va păstra încă multă vreme. Deocamdată încearcă să o șteargă prin zecile de arestări la care poliția a recurs în ultimele zile. „Burgos 1970", însă, — s-a transformat într-un test. Și „este evident — așa cum sublinia și Dolores Ibarruri — că, după procesul de la Burgos, Spania nu va mai fi ceea ce a fost înaintea acestuia. Căci el a pus în mișcare cele mai largi mase din țară care au făcut ca diversele forțe politice să simtă necesitatea ca poporul să fie prezent în soluționarea viitorului politic al Spaniei".

Rodica DUMITRESCU

PAKISTAN

SPRE O COALIȚIE POLITICĂ ?

Deși calamitățile provocate de ciclonul din noiembrie au tulburat puternic viața politică a țării, alegerile generale din Pakistan s-au ținut totuși, după cum se știe, la data prevăzută. Aceasta a fost prima surpriză legată de importantul eveniment politic, căci majoritatea observatorilor considerau că „premiera" electorală se va amîna *sine die*. Cea de a doua surpriză a oferit-o calmul ce a dominat în ambele regiuni, de est și de vest, în timpul alegerilor.

Din cele aproximativ 30 de partide și organizații politice existente în Pakistan, comentatorii apreciau că 7—8 reprezentau forțe care urmau să aibă un drum aproape asigurat spre fotoliile din Adunarea Națională.

Partidele de dreapta, printre care și Liga Musulmană — cel mai vechi și cu experiența cea mai bogată în arena luptelor politice din Pakistan — și-au demonstrat cu ocazia alegerilor lipsa platformei de susținere. Puținele voturi întrunite de dreapta se datorează, în special, pierderii în mediul rural a simpatizanților care, cu ocazia alegerilor, s-au rupt de politica practicată de marii latifundiari. Faptul că în ambele regiuni ale țării au ieșit învingătoare partide de stînga — în est „Liga Awami", condusă de Mujibur Rahman (care a reușit să obțină 167 de mandate) și în vest Partidul Poporului din Pakistan, condus de Zulficar Ali Bhutto (cu 82 de mandate din 138 ale regiunii) — marchează o fermă deplasare spre stînga a întregii scene politice pakistaneze. Trebuie precizat, desigur, că între victoria în alegeri a unor partide cu vederi de stînga și măsurile concrete, democratice, ce urmează să fie luate pentru modernizarea economiei și societății pakistaneze este o distanță. Această distanță e marcată, pe de o parte, de perioada între prima zi de lucru a Adunării Naționale și ultima din cele 120 de zile puse la dispoziție acestui înalt for pentru a elabora prima Constituție a țării. Dar, mai mult decît atît, victoria celor două partide de stînga va fi cu adevărat importantă dacă efectele acestui succes se vor „planta" eficace în solul atît de complex al vieții social-politice pakistaneze. Cu alte cuvinte, dacă așteptata coaliție se va sincroniza în bune condițiuni.

Cei doi protagoniști ai recentelor alegeri, șeicul Mujibur Rahman și Zulficar Ali Bhutto, sînt personalități cu state vechi de serviciu în arena vieții politice pakistaneze. Primul a fost unul din liderii tineretului din regiunea estică, bengaleză, și apoi cel mai activ promotor al autonomiei Pakistanului de est ; cel de al doilea a fost ministru de externe în perioada președinției lui Ayub Khan și apoi demisionat, a devenit unul din principalii catalizatori ai opoziției din regiunea vestică. Amîndoi reprezintă o orientare politică îndreptată, în general, spre stînga, amîndoi sînt autorii unor proiecte de reforme economice și sociale în favoarea ridicării nivelului de viață al păturilor largi. Dar, alături de principiile politice generale care îi leagă pe Rahman și Bhutto, există o serie de vederi diferite. În timp ce Rahman este partizanul înfocat al autonomiei regiunii bengaleze și al dreptului, implicit, ca această zonă să se autofinanțeze și să-și organizeze singură comerțul exterior, Bhutto susține cu tărie necesitatea unor organisme administrative și economice centrale, care să asigure conducerea ambelor regiuni. Lupta pentru autonomia Pakistanului de est nu este nouă, dar ea a fost puternic activată de recentele alegeri, voturile pentru Rahman în această regiune marcînd un serios ecou al programului său „în 6 puncte", în care se prevede autonomia.

În fața unor atari diferențe, cei doi lideri au de ales între a nu renunța, fiecare în parte, la nici unul din punctele programelor care i-au lansat, sau de a tatona căile spre realizarea unei coaliții capabilă ca, în cele 120 de zile puse la dispoziție de președinte, să întocmească proiectul de constituție.

Adunarea Națională cuprinde 313 locuri, iar dintre acestea „Liga Awami" și Partidul Popular din Pakistan controlează, comod, două treimi. Acest procent ar putea demonstra eficacitatea realizării coaliției între cele două partide. Pînă atunci însă, se impun o serie de clarificări. Cum anume se va vota în Adunarea Națională ? Prevederile Constituției, pentru a fi adoptate, vor trebui să întrunească majoritatea simplă sau majoritatea de două treimi ? Pakistanezii din regiunea estică sînt tentați să aprecieze că o majoritate simplă ar fi suficientă (aceasta ar putea fi concretizată numai prin voturile deputaților Ligii Awami) ; partizanii lui Bhutto, cu un număr mai restrîns de locuri, dar esențiale pentru realizarea majorității de două treimi, consideră că și vestul este chemat să-și dea asentimentul în oricare din problemele ce vor fi discutate în Adunare. Ne apropiem astfel de pragul compromisului sau, cum a fost denumit de observatori tandemul Rahman-Bhutto : „alianța constrînsă". Se impune această alianță ?

S-ar părea că da, în contextul în care,

→

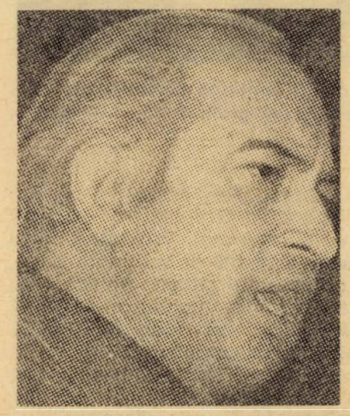

Zulficar Ali Bhutto : „Autoritatea centrală este singura formă eficientă de conducere a statului"

Mujibur Rahman (al doilea din centru) : „Pentru Pakistanul de est, autofinanțarea și organizarea propriului său comerț exterior sînt cerințe vitale"

în funcție de această „construcție electorală", edificiul mai larg al unității naționale urmează să fie consfințit de prima constituție pakistaneză. Acesta este primul aspect. În al doilea rînd, în condițiile în care Adunarea, prin aportul membrilor ei (și deci datorită unei activități eficace) va realiza proiectul de constituție care să instaureze în viața social-politică a țării un nou climat, propice modernizării și elasticizării resorturilor economice și administrative, voturile masive acordate stîngii vor căpăta un sens. În lipsa unor rezultate concrete, adică în lipsa coaliției necesare, Adunarea ar putea fi pusă în situația de a nu-și îndeplini menirea.

Așadar, împotriva tuturor dificultăților, multe din ele subiective, Bhutto și Rahman, apreciază observatorii, vor încerca să depășească obstacolele care îi despart.

Măsurile economice și sociale atît de așteptate de populația pakistaneză, indiferent că trăiește în est sau în vest, sînt în mod direct legate de climatul dialogului parlamentar a cărui viață va fi de numai 120 de zile. În aceste 120 de zile urmează să fie rodată o alianță, concepută o constituție și, mai mult decît atît, deschisă o poartă largă spre viitorul Pakistanului modern.

Radu BUDEANU

BOLIVIA

CAZUL DEBRAY: IMPLICAȚII

Cu mult timp înainte de a se face publică eliberarea lui Régis Debray, majoritatea agențiilor de presă o anunțau ca iminentă. Sfîrșitul anului 1970 a venit să confirme știrea: „cazul Debray" a devenit de domeniul trecutului. Semnificațiile lui sînt, însă, extrem de prezente, la fel ca circumstanțele care i-au permis rezolvarea.

Eliberîndu-l pe Debray, la 22 decembrie, în contextul unei amnistii generale, guvernul bolivian a demonstrat mai multe lucruri deodată. În primul rînd, un gest de o asemenea rezonanță — cu implicații politice interne din cele mai adînci și cu ecouri internaționale motivate de naționalitatea franceză a lui Debray și de personalitățile politice care au pledat în favoarea lui (printre care defunctul general de Gaulle) — nu putea fi realizat decît de un guvern stăpîn pe sine și pe situație. Președintele Torres a ținut să dovedească în fapt că, în momentul de față, conduce un asemenea guvern.

În al doilea rînd, eliberîndu-l pe Debray, angajat în lupta de guerilă, adept al lui „Che" Guevara, autor al unor cărți „suspecte" care vorbesc de revoluție, cabinetul Torres și-a spus — indirect — cuvîntul asupra propriilor predispoziții politice: un „guvern revoluționar" nu poate și nu are de ce să țină în închisoare un adept al ideilor amintite. Eliberîndu-l pe Debray, s-a „eliberat", de fapt, pe sine, se spune în La Paz.

Dincolo de rațiunile pur umanitare, au prevalat, deci, cele politice. Debray a fost arestat în timpul mandatului Barrientos și eliberat sub președinția lui Torres. Între cele două mandate au guvernat Siles Salinas (ad-interim) și Ovando Candia. În nici unul dintre acestea nu se putea produce punerea în libertate a lui Régis Debray. Siles Salinas fusese vicepreședintele lui Barrientos, iar cînd, după moartea acestuia a îndeplinit interimatul, nu s-a menținut la putere decît șase luni (lipsite de vigoare politică); Ovando Candia s-ar fi compromis dacă ar fi arătat că regretă conducerea campaniei antiguerilă din 1967 (pe atunci Candia era șeful forțelor armate), încheiată cu moartea lui Guevara și arestarea lui Debray, Bustos (pictor argentinian) și a altor patru guerrilleros. Eliberarea lui Debray s-a produs, prin urmare, cel mai devreme posibil.

Este un act de probă a guvernului pentru că, așa cum declară însuși președintele Torres, „forțele dreptei continuă să atace". Dacă s-ar fi simțit mai puternice decît actuala conducere ar fi

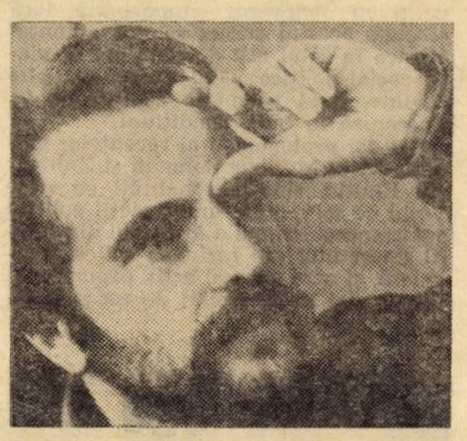

Régis Debray la Santiago de Chile, una din primele sale fotografii după eliberare

încercat să împiedice amnistia generală sau chiar ar fi folosit-o ca pretext pentru a interveni. Dar, fără a fi trecut măcar cele 100 de zile, cîte se acordă de obicei unui guvern pentru a-și demonstra eficiența, ponderea politică a președintelui Torres (atît de fragilă, să ne amintim, în primele momente) a devenit nu numai de necontestat dar și o bază reală pentru măsuri care ar fi putut părea, în alt caz, riscante.

Cele mai noi evenimente boliviene se înscriu, de fapt, pe o traiectorie. Se știe că primul guvern cu care a pornit la drum președintele Torres era format din șapte militari (externe, transporturi, industrie, minerit și metalurgie, apărare, informații, secretariat general) și zece civili (interne, finanțe, statistică, energie și hidrocarburi, planificare, afaceri rurale, muncă și probleme sindicale, urbanistică, prevederi sociale, învățămînt). Cîțiva dintre aceștia făcuseră parte din guvernul Ovando Candia; unii erau cunoscuți pentru concepțiile lor progresiste, alții dimpotrivă. Impresia de echilibru părea să predomine pînă recent, cînd o remaniere guvernamentală a înlăturat personalele adverse: un nou act de mare fermitate, cu ecouri pozitive în rîndurile aliaților guvernului.

Cu aceleași șanse de adeziune a fost lansată „strategia social-economică a dezvoltării". Ideea aparținuse lui Ovando Candia, dar rămăsese doar o inițiativă pe hîrtie. „Nu vom putea face revoluția fără a ne pune întîi de acord asupra unui anumit număr de obiective fundamentale", a declarat președintele Torres. El a prezentat în fața șefilor militari, ai sindicatelor și reprezentanților diferitelor instituții publice și private cîteva puncte ale programului guvernamental, în care problema naționalizărilor ocupă un loc central: din nou un act de curaj, prilej de resentimente la nivelul înaltelor cercuri economice particulare, interne și externe. Se lucrează în perspectivă, urmărindu-se crearea, într-un răstimp de 20 de ani, a „unei societăți caracterizate printr-o puternică mobilitate". Este vorba, în esență, de mobilizarea marii majorități a bolivienilor aflați la periferia societății și integrarea lor în viața națională. Acest efort de cointeresare se face în baza sprijinului decisiv pe care l-au acordat guvernului, în momentele preluării puterii, importante pături ale populației.

Dată fiind experiența „jumătăților de măsură" din timpul guvernării lui Ovando Candia, se poate trage concluzia că noul guvern nu-și permite „zile de repaus". Tactica tatonărilor a cedat pasul unor hotărîri cu țintă precisă. Deși „dreapta nu încetează să submineze puterea", președintele a afirmat că „va menține cu orice preț procesul revoluționar". „Am avut zile de neliniște, dar știm că guvernul nu va cădea, pentru că are alături muncitorii din fabrici, minerii, țăranii, păturile mijlocii; în al doilea rînd, pentru că este rodul voinței populare". Noul șef al forțelor armate boliviene, generalul Luis Reque Teran, este, din acest punct de vedere, un adept activ al actualei politici, asigurînd guvernul de sprijinul forțelor armate în toate domeniile, inclusiv după eliberarea lui Régis Debray și Ciro Bustos.

Punerea lor în libertate este, deci, departe de a fi o reușită izolată a politicii boliviene de după 7 octombrie (instalarea lui Juan José Torres). Ea face parte dintr-un proces de ofensivă pe multiple planuri. Apreciată ca fapta unui guvern lucid eliberarea lui Debray nu a dat naștere în interior la violențe. Bolivia este printre cele cîteva țări din America Latină ocolite de practica răpirii diplomaților. Chiar cei mai înfierbîntați adepți ai eliberării lui Debray au înțeles că acest lucru nu se putea produce mai devreme și au așteptat. Din cei 30 de ani, la cîți era condamnat ziaristul francez, au fost efectuați trei. Tot atîția au trecut de la dispariția lui „Che" Guevara. Președintele Torres a scris ultimul capitol al acestor evenimente, dînd posibilitate Boliviei să intre într-un nou deceniu cu „datele problemei" schimbate.

Anca VOICAN

DIN SURSE

Rotație

În prima lună a anului 1971, președinte al Consiliului de securitate este reprezentantul Marii Britanii, Sir Colon Crowe, care îl înlocuiește astfel pe Jacob Malik (U.R.S.S.), președinte în luna decembrie, urmînd rotația lunară fixată pentru cei 15 membri ai Consiliului. Cinci noi membri nepermanenți au intrat de la 1 ianuarie în componența Consiliului de securitate: Argentina, Belgia, Italia, Japonia și Somalia, înlocuind Columbia, Finlanda, Nepalul, Spania și Zambia, al căror mandat de doi ani a expirat la 31 decembrie. Consiliul s-a reunit numai de 30 de ori în cursul lui 1970 față de 64 de ori în 1969.

Temeri

Săptămînalul francez „L' Express" afirmă că o telegramă secretă de 25 de pagini a fost trimisă de către Departamentul de Stat al S.U.A. tuturor ambasadorilor americani acreditați în capitalele latino-americane. Ar fi vorba de lansarea unei campanii împotriva unor eventuale stabiliri de relații ale altor țări din regiune cu Republica Cuba: William Rogers, autorul telegramei — subliniază „L' Express" — s-ar teme ca Peru, Bolivia, Columbia, Trinidad-Tobago să nu urmeze exemplul Republicii Chile care, după șase ani de întrerupere, a reînnodat relațiile cu guvernul Fidel Castro.

Constituantă

Prima sesiune a Adunării constituante pakistaneze — anunță surse neoficiale — va avea loc la Dacca, la mijlocul lunii februarie, pentru a elabora, pînă în iunie 1971, constituția țării, conform dispozițiilor legale definite de președintele Yahia Khan. Dacca a fost preferat orașului Rawalpindi, datorită numărului mare de deputați originari din Pakistanul oriental, dar și — se spune — datorită dorinței exprimate de Liga „Awami", partid ce a ieșit învingător în alegerile generale din decembrie 1970.

Agendă

Se anunță la Paris că, după ce la 26 ianuarie îl va primi în capitala Franței pe cancelarul Willy Brandt pentru noi consultări franco—vest-germane, Georges Pompidou va efectua între 3 și 13 februarie, prima sa călătorie oficială în Africa. Cîteva zile din luna mai vor fi rezervate de către președintele Franței primei sale vizite oficiale în Belgia, în timp ce primul ministru Jacques Chaban-Delmas va sosi în Iugoslavia.

Întoarcere ?

De trei ani exilat la Roma, regele Constantin al Greciei ar urma să se reîntoarcă în curînd la Atena, pentru a-și reocupa tronul — anunță „Bild am Sonntag", săptămînal vest-german de mare tiraj al concernului Springer. Negocierile privind revenirea lui Constantin „sînt atît de avansate, încît practic nu pot eșua", subliniază săptămînalul, care adaugă că un rol hotărîtor în această revenire pare a-l fi avut arhiepiscopul Makarios, președintele Ciprului.

Se vorbește...

...de pe acum de posibilitatea ca cea de a XXVII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. să aibă loc la Geneva și nu la New York, ca de obicei, din cauza alegerilor prezidențiale ce se vor desfășura în Statele Unite în 1972.

Manuscrisul

După 30 de ani a fost regăsit manuscrisul afișului lipit pe zidurile Londrei la 20 iunie 1940, afiș prin care generalul de Gaulle se adresa tuturor francezilor, îndemnîndu-i la rezistența antihitleristă. Descoperit la Londra într-un coș de hîrtii, afișul a stat, în toți acești ani, în proprietatea unui anonim „francez liber". Cîteva zile după moartea generalului de Gaulle, omul se hotărăște să vîndă documentul unui colecționar străin. Prin comisionarul însărcinat cu vînzarea, actorul Alain Delon afla de soarta manuscrisului. Prin intermediul unui bogat om de afaceri argentinian, José Rota, care a vărsat suma de 300 000 franci, la începutul lui decembrie, guvernul francez intra în posesia unuia dintre cele mai importante mărturii ale istoriei Franței contemporane. Ca ultim act al peregrinărilor sale, la 24 ianuarie, „Apelul" regăsit va fi înmînat, oficial, de Michel Debré, ministru de stat însărcinat cu apărarea națională, lui Hettier de Boislambert, cancelar al Frontului Eliberării.

„Ajutor"

„U. S. News and World Report" despre „ajutorul" acordat de Statele Unite țărilor în curs de dezvoltare: „Se iau banii săracilor dintr-o țară bogată și se dau bogaților dintr-o țară săracă".

Mercenari

Cîteva țări africane, printre care Tanzania și Zambia, intenționează să propună Organizației Națiunilor Unite studierea unei „Convenții internaționale împotriva folosirii mercenarilor".

Intimitate modernă ? !

(Din **Newsweek**)

EGALITATEA ÎN DREPTURI — NORMĂ DE BAZĂ A VIEȚII INTERNAȚIONALE

Aureliu Cristescu

Deplina egalitate în drepturi ocupă un loc important printre principiile pe care Republica Socialistă România le promovează cu consecvență în relațiile sale externe și pentru a căror respectare pe plan internațional militează în mod neabătut. Țara noastră consideră de o importanță primordială — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U. — **„ca toate statele să-și ia obligația de a-și întemeia relațiile dintre ele pe deplina egalitate în drepturi, pe respectarea reciprocă a independenței și suveranității naționale, pe neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc. Numai apărarea și respectarea cu strictețe de către toate statele a acestor principii poate asigura o colaborare și cooperare internațională sănătoasă, poate feri de noi convulsii viața internațională, poate oferi deplina garanție de securitate fiecărui stat".**

Fundamentarea politicii externe a României pe aceste principii nu este nici întîmplătoare și nici determinată de considerente trecătoare sau de interese subiective : ea este rezultatul experienței de viață a poporului nostru de-a lungul zbuciumatei sale istorii. Respectul față de alte popoare, față de personalitatea și cultura lor materială și spirituală au fost scumpe întotdeauna poporului nostru, ca și dragostea de libertate și dorința fierbinte „de a-și îndeplini misiunea sa în omenire", după cum se exprima Nicolae Bălcescu. Liber și deplin stăpîn în patria sa socialistă, poporul român, căruia vreme îndelungată încălcarea drepturilor naționale și intervenția străină i-au provocat nenumărate suferințe, își vede astăzi interesele vitale și aspirațiile sale profunde — de pace și cooperare pe bază de egalitate, respect mutual și prietenie cu toate popoarele — înfăptuite prin politica partidului comunist și statului socialist român, politică pe care o sprijină întru totul.

În zilele noastre, uriașe forțe social-politice, fără precedent prin amploarea și diversitatea lor, popoarele de pe toate continentele lumii, hotărîte să-și cucerească și să-și apere libertatea și independența, militează pentru promovarea consecventă a acestui principiu împotriva politicii de subjugare și dictat a cercurilor imperialiste, reacționare. Cerința respectării și statornicirii deplinei egalități în drepturi între state capătă în zilele noastre o valoare și importanță deosebită pentru izbînda factorilor progresului și păcii pe plan mondial. Egalitatea în drepturi este impusă astăzi de afirmarea puternică a voinței naționale a popoarelor, de respectul față de contribuția specifică pe care fiecare popor o aduce la progresul umanității și la tezaurul culturii universale, iar întemeierea relațiilor dintre state pe acest principiu — unul din cele mai importante în dreptul internațional — este dictată de necesitatea întăririi păcii și colaborării în cadrul comunității mondiale. Militînd pentru afirmarea și înfăptuirea consecventă a acestui principiu, Republica Socialistă România — alături de celelalte state socialiste, de popoarele iubitoare de pace și libertate din lume — se situează printre forțele de avangardă ale păcii și propășirii umanității.

■

Cu peste 25 de ani în urmă, popoarele Națiunilor Unite și-au reafirmat, prin Cartă, **convingerea în drepturile egale ale națiunilor, mari și mici**, și au stabilit drept principal scop al O.N.U. **dezvoltarea de relații prietenești între națiuni, bazate pe respectarea deplină a egalității în drepturi.** Articolul 2 al Cartei prevede că **Organizația Națiunilor Unite și membrii săi, în realizarea scopurilor enunțate la art. 1, trebuie să acționeze ținînd seama de faptul că „Organizația este întemeiată pe principiul egalității suverane a tuturor membrilor săi".**

După semnarea Cartei O.N.U., principiul egalității suverane a fost reafirmat în numeroase acorduri bilaterale și multilaterale, precum și în declarații oficiale ale statelor ; el se regăsește în importantele declarații adoptate de Conferința de la Bandung a țărilor din Asia și Africa, din anul 1955, în Carta Organizației Unității Africane, în documentele conferințelor de la Belgrad (1961), Cairo (1964) și Lusaka (1970) ale țărilor nealiniate. Acest principiu este cuprins, în același timp, într-o serie de importante documente bilaterale și multilaterale semnate de statele socialiste (Statutul C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia, tratatele bilaterale de prietenie, colaborare și asistență mutuală). Necesitatea respectării suveranității și a egalității în drepturi, ca bază a relațiilor dintre statele europene, a fost subliniată, de asemenea, în „Declarația cu privire la întărirea păcii și securității în Europa", adoptată la București, în iulie 1966.

Evenimentele ce au avut loc după adoptarea Cartei, marile transformări înnoitoare din ultimele decenii, printre altele, afirmarea pe plan internațional a unui număr crescînd de state mici și mijlocii, au demonstrat nu numai validitatea, utilitatea și importanța acestui principiu, dar și faptul că respectarea lui este absolut necesară, ca normă obligatorie, de aplicare generală, a dreptului internațional contemporan. Egalitatea suverană reprezintă piatra unghiulară a raporturilor dintre statele lumii și constituie, totodată, o expresie pregnantă a evoluției contemporane a suveranității statelor, cît și a **tendinței de democratizare a vieții internaționale.**

Pe această bază, țara noastră a propus consacrarea înaltei valori a principiului egalității în drepturi, ca fundament juridic al relațiilor dintre state, într-o Declarație referitoare la principiile de drept internațional privind relațiile prietenești și cooperarea dintre state. Așa cum se știe, o asemenea Declarație a fost adoptată la sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U. din toamna anului 1970. În preambulul acestei Declarații, elaborat pe baza unor propuneri românești prezentate la sesiunea de la Geneva din 1970 a Comitetului Special care s-a ocupat de această problemă, statele membre ale Națiunilor Unite **„reafirmă, conform Cartei, importanța fundamentală a egalității suverane și subliniază că scopurile Națiunilor Unite nu pot fi realizate decît dacă statele se bucură de egalitate suverană și se conformează pe deplin cerințelor acestui principiu, în relațiile lor internaționale".**

Codificînd principiul egalității suverane, Declarația prevede că : **„Toate statele se bucură de egalitate suverană. Ele au drepturi și obligații egale și sînt membri egali ai comunității internaționale indiferent de deosebirile de ordin economic, social, politic sau de altă natură. În special, egalitatea suverană cuprinde următoarele elemente : a) Statele sînt egale din punct de vedere juridic ; b) Fiecare stat se bucură de drepturile inerente ale deplinei sale suveranități ; c) Fiecare stat are obligația de a respecta personalitatea altor state ;** d) **Integritatea teritorială și independența politică a statului sînt inviolabile ;** e) **Fiecare stat are dreptul de a-și alege și dezvolta în mod liber sistemul său politic, social, economic și cultural ;** f) **Fiecare stat are obligația de a se achita pe deplin și cu bună credință de obligațiile sale internaționale și de a trăi în pace cu alte state".**

Să lămurim, pe scurt, înțelesul acestor prevederi sintetice.

a) **Statele sînt egale din punct de vedere juridic.** După cum știm, statele se deosebesc între ele în ce privește întinderea teritorială, numărul populației, nivelul de dezvoltare industrială sau agricolă, puterea economică sau militară, regimul politic sau forma de stat. Dar, pe planul dreptului internațional, statele sînt egale, ca participanți ai comunității mondiale, ca persoane de drept internațional, bucurîndu-se de drepturi egale și avînd obligații egale, iar rolul lor în lume nu trebuie să depindă de puterea sau de situația lor specifică.

Principiul egalității suverane ar avea o semnificație mai redusă dacă toate statele ar fi egale în fapt, în di-

mensiuni sau în putere. Realităţile existente în lume conferă, însă, acestui principiu o incontestabilă importanţă practică, deoarece el trebuie să împiedice posibilitatea ca disparităţile existente în fapt între state din diverse puncte de vedere să dea naştere la injustiţie în relaţiile dintre ele sau să plaseze un stat într-o situaţie de inferioritate faţă de altele ; toate statele sînt egale în faţa legii internaţionale şi, ca urmare, nici unul dintre ele nu poate pretinde avantaje speciale sau poziţii privilegiate, dominante, faţă de alte state.

b) **Orice stat trebuie să se bucure, în mod egal cu alte state, de toate drepturile ce decurg din faptul că el reprezintă o putere suverană.** Recunoaşterea şi respectarea acestor drepturi constituie o condiţie fundamentală pentru menţinerea păcii şi pentru dezvoltarea colaborării internaţionale. Raporturile dintre toate statele, indiferent de stadiul sau de natura lor, trebuie să fie fundamentate pe egalitatea suverană ; chiar diferendele dintre state, conform „Declaraţiei cu privire la principiile de drept internaţional..." trebuie să fie rezolvate de către părţi, respectîndu-se egalitatea suverană.

Statul, ca putere suverană, are dreptul să stabilească raporturi cu alte state, să participe la toate tratatele şi acordurile, precum şi la conferinţele şi organizaţiile internaţionale, în problemele care pentru el prezintă interes. Conferinţele, organizaţiile internaţionale sau tratatele multilaterale, care au ca obiect problemele generale ale păcii şi securităţii sau cooperării internaţionale, interesînd întreaga comunitate a statelor, trebuie să aibă un caracter cu adevărat universal, nu pot fi închise pentru unele state sau îndreptate împotriva lor, căci toate statele întreţin relaţii de cooperare internaţională, au acumulat o anumită experienţă practică a acestor relaţii, în baza căreia pot contribui la realizarea obiectivelor unor astfel de conferinţe şi organizaţii. **Împiedicarea unui stat de a participa la o conferinţă sau la lucrările unei organizaţii internaţionale constituie o discriminare, o încălcare a drepturilor sale suverane şi a egalităţii : practic, rezultatele unor asemenea reuniuni sau ale activităţii organizaţiilor respective internaţionale sînt afectate, hotărîrile adoptate neavînd o valabilitate generală**, nu pot fi trainice, iar statul ale cărui interese au fost nesocotite le poate oricînd contesta.

În spiritul înfăptuirii deplinei egalităţi în drepturi, România sprijină restabilirea drepturilor legitime ale Republicii Populare Chineze în Organizaţia Naţiunilor Unite şi în organismele şi instituţiile sale specializate, ca şi primirea în această organizaţie a celor două state germane, R.D. Germană şi R.F. a Germaniei, a R.P.D. Coreene, a R.D. Vietnam. În acelaşi timp, ţara noastră se pronunţă cu consecvenţă pentru participarea tuturor statelor interesate la lucrările Comitetului de dezarmare de la Geneva. De asemenea, aşa cum se ştie, România consideră că pentru soluţionarea problemelor în suspensie în Europa, o deosebită importanţă ar avea ţinerea unei conferinţe general-europene consacrată securităţii acestui continent, la care să participe şi să-şi aducă o contribuţie activă — pe bază de deplină egalitate — toate statele interesate.

Realizarea deplinei egalităţi în drepturi impune, în mod necesar, ca rezolvarea problemelor ce interesează comunitatea internaţională în ansamblul său, să fie rezultatul contribuţiei tuturor statelor, mari sau mici. În secolul trecut, la congresele „Sfintei Alianţe", marile puteri discutau cele mai importante probleme internaţionale, fără a permite participarea statelor mici şi mijlocii, iar hotărîrile luate erau în detrimentul acestora. Hegemonia politică a marilor puteri s-a exprimat, după primul război mondial, printr-o serie de înţelegeri care au fost apoi impuse ţărilor mici sau „au primit consimţămîntul şi adeziunea acestora". Atît între cele două războaie mondiale, cît şi ulterior, analele relaţiilor internaţionale menţionează numeroase încălcări ale drepturilor şi intereselor ţărilor mici şi mijlocii de către marile puteri imperialiste.

Ţările socialiste, care pun la baza relaţiilor dintre ele şi cheamă la respectarea principiilor egalităţii în drepturi, echităţii, respectului, întrajutorării frăţeşti, principii izvorîte din însăşi esenţa noii orînduiri, resping cu hotărîre practicile politicii imperialiste de dominaţie şi dictat şi se pronunţă categoric împotriva lor.

În zilele noastre, pentru rezolvarea problemelor majore ale vieţii internaţionale, nu pot fi obţinute soluţii trainice fără a lua în considerare interesele tuturor statelor, căci orice stat, mare sau mic, are dreptul egal de a contribui la rezolvarea problemelor internaţionale a căror soluţionare depinde de cooperarea activă a tuturor ţărilor lumii. **„În lumea de azi — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — toate statele — mari, mijlocii sau mici, indiferent de orînduirea socială sau de continentul pe care se află situate — pot şi trebuie să-şi aducă contribuţia activă la soluţionarea problemelor internaţionale, la dezvoltarea colaborării şi întăririi păcii generale".**

La examinarea problemelor internaţionale de interes general, toate statele trebuie să aibă posibilitatea egală de a-şi expune punctul de vedere şi de a participa la elaborarea hotărîrilor care pot să fie cu adevărat viabile şi eficiente numai dacă sînt adoptate printr-o largă unanimitate, cerinţă democratică elementară a vieţii internaţionale. Nici unui stat participant la o reuniune internaţională nu i se pot impune, împotriva voinţei proprii, hotărîri, norme sau obligaţii care contravin intereselor sale, dar care ar corespunde „voinţei majorităţii". Pentru a se ajunge la hotărîri şi soluţii acceptabile tuturor statelor participante este necesar să se ia în considerare, cu deosebită atenţie, părerile şi interesele tuturor părţilor, să fie încurajate negocierile directe dintre cei interesaţi, să se creeze o atmosferă de respect, înţelegere şi cooperare. Este un imperativ al eticii şi dreptului internaţional contemporan, confirmat în mod practic prin contribuţia pe care ţările mici şi mijlocii au adus-o în ultimele decenii şi continuă să o aducă, mereu mai activ, la rezolvarea problemelor care preocupă omenirea.

O altă consecinţă a egalităţii în drepturi este aceea că **statele nu se pot considera legate prin tratate sau acte internaţionale ce nu exprimă acordul lor de voinţă.** Tratatele impuse, inegale nu pot lega statele, deoarece obligaţiile decurgînd din ele reprezintă forme ilegale ale exploatării şi violenţei pe plan internaţional.

În sfîrşit, **viaţa internaţională pune, în prezent, pe prim plan, necesitatea asigurării echităţii, a unor posibilităţi egale pentru toate statele, de a-şi exercita drepturile suverane atît în domeniul raporturilor politice, cît şi în cel al relaţiilor economice, tehnico-ştiinţifice şi culturale.** Pentru progresul general al comunităţii internaţionale, toate statele trebuie să aibă acces larg la realizările ştiinţei, tehnicii şi culturii moderne. La sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U., reprezentanţii statelor membre ale Organizaţiei au afirmat solemn în **„Declaraţia cu ocazia celei de-a XXV-a aniversări a O.N.U.** că **„pacea, securitatea internaţională şi justiţia depind de dezvoltarea economică şi socială şi de crearea condiţiilor de stabilitate şi bunăstare a popoarelor şi de asigurare a unui nivel minim de viaţă compatibil cu demnitatea umană. De aceea, naţiunile lumii au hotărît să caute un sistem de cooperare internaţională mai bun şi mai eficace, pentru a pune capăt inegalităţilor existente şi a asigura prosperitatea tuturor. În acest scop, este necesar să fie întărite şi dezvoltate şi mai mult activităţile sistemului Naţiunilor Unite, avînd drept scop să asigure progresul economic şi social al tuturor ţărilor şi îndeosebi al ţărilor în curs de dezvoltare".**

De la asemenea idei a pornit România atunci cînd a luat iniţiativa înscrierii pe ordinea de zi a recent încheiatei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. a problemei referitoare la **rolul ştiinţei şi tehnologiei moderne în dezvoltarea naţiunilor şi necesitatea întăririi cooperării economice şi tehnico-ştiinţifice între state.**

c) **În baza egalităţii suverane, fiecare stat are obligaţia de a respecta personalitatea altor state, dreptul lor la existenţă.** Baza existenţei statului este dreptul naţiunilor de a-şi hotărî soarta, în virtutea căruia ele îşi creează statul propriu. Orice alt stat are obligaţia, conform prevederilor „Declaraţiei cu privire la principiile de drept internaţional referitoare la relaţiile prieteneşti şi cooperarea dintre state", de a se abţine de la orice măsură de constrîngere, care ar lipsi popoarele, naţiunile de acest drept.

Recunoscînd acest drept inalienabil al popoarelor, **legea internaţională** din zilele noastre **condamnă implicit orice încercare de a distruge un stat.** Aceasta constituie o nouă dezvoltare a legalităţii internaţionale, deoarece, în secolele trecute, spre exemplu, în perioada războaielor napoleoniene, unele coaliţii ale marilor puteri aflate în luptă căutau să distrugă statele care nu le erau favorabile ; statele erau create sau nimicite după voinţa celor puternici. Mai apoi, coaliţia învingătoare a statelor monarhice a revizuit harta politică a Europei, la Congresul de la Viena din 1815, fără a ţine seama de voinţa statelor mici, de interesele popoarelor. Marile puteri imperialiste au continuat sub diverse forme, pînă în zilele noastre, încercarea de a impune

soluționări internaționale contrare intereselor fundamentale ale popoarelor.

Respectarea personalității statului înseamnă, în ultimă instanță, respectarea suveranității lui, în virtutea căreia statul este îndrituit să-și rezolve în mod liber, conform voinței proprii, problemele sale interne și externe. Aceasta constituie o condiție elementară a unor raporturi normale, juste și echitabile între toate statele și are aplicații multiple în toate domeniile relațiilor internaționale. Poziția în această privință constituie unul din criteriile fundamentale după care trebuie apreciată, în condițiile actualei legalități internaționale, politica externă a unui stat, căci dispretul față de un alt stat, încălcarea suveranității lui sînt proprii unei politici de dominație, de forță, agresive, pe cînd respectul și stima manifestate în raporturile cu alte state caracterizează politica externă a statelor iubitoare de pace.

d) **Egalitatea suverană implică recunoașterea inviolabilității integrității teritoriale și a independenței politice a statelor**; căci, după cum prevede Carta Națiunilor Unite, ca și „Declarația cu privire la principiile de drept internațional..." „orice stat are obligația să se abțină în relațiile sale internaționale de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea forței, fie împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite". În plus, Declarația reamintește îndatorirea statelor de a se abține, în relațiile lor internaționale, de la constrîngeri de ordin militar, politic, economic sau de alt fel, îndreptate împotriva independenței politice sau a integrității teritoriale ale vreunui stat.

În baza dreptului internațional, fiecare stat își exercită deplina și exclusiva suveranitate asupra teritoriului său și se bucură de integritate teritorială, adică teritoriul său este inviolabil și intangibil. Dreptul internațional contemporan interzice orice atingere adusă integrității teritoriale și suveranității statului asupra teritoriului său, condamnînd-o ca un act de agresiune, precum și orice mod de încălcare a suveranității teritoriale: pătrunderea cu forța pe teritoriul altui stat, cucerirea sau anexiunea teritorială, acțiunile ce au ca scop alipirea cu forța sau dezmembrarea teritoriului, modificarea prin constrîngere a statutului teritorial, știrbirea suveranității asupra teritoriului național. Încălcarea integrității teritoriale constituie o violare brutală a suveranității de stat și a dreptului suveran al națiunilor și al popoarelor asupra teritoriului propriu, iar violarea suveranității teritoriale a statelor reprezintă o cauză fundamentală a războaielor și a încordării în relațiile internaționale. Din această cauză, respectarea integrității teritoriale a statelor este o cerință de cea mai mare importanță a păcii și securității internaționale, pentru a cărei înfăptuire Republica Socialistă România, alături de celelalte forțe iubitoare de pace din lume, militează consecvent și cu hotărîre.

Fiecare stat are nu numai supremația asupra teritoriului său, dar, în același timp, își exercită suveranitatea în relațiile cu toate celelalte state, adică își rezolvă liber și de sine stătător problemele sale interne și externe prin voința sa exprimată de organele sale competente. **În virtutea suveranității sale, fiecare stat se bucură, în cadrul comunității internaționale, de independență politică**, recunoscută și apărată de dreptul internațional. Fiind independent în relațiile sale externe, statul nu poate fi subordonat altei puteri, căci un stat a cărui politică sau activitate externă ar fi hotărîtă de o putere străină sau de un organ supranațional și-ar pierde calitatea de stat suveran.

Se poate, cu adevărat, vorbi de egalitate deplină în drepturi numai în condițiile respectării stricte a independenței politice a fiecărui stat, căci orice știrbire adusă suveranității naționale este de natură să afecteze însăși esența principiului egalității în drepturi, ca normă de bază a vieții internaționale. A impune unui stat o anumită linie de politică externă, contrară intereselor sale, a-i dicta o anumită poziție internațională sau a-l determina să-și modifice politica externă proprie conform unor interese străine reprezintă încălcări ale independenței sale politice și ale egalității sale pe plan internațional.

De asemenea, ca urmare a egalității în drepturi, problemele interne ale unui stat, hotărîrile sale referitoare la sistemul politic, economic, social sau cultural pe care și l-a ales sau îl urmează nu pot cădea sub jurisdicția altor state. Prin urmare, un stat nu-și poate supune problemele aflate în competența sa exclusivă hotărîrii unui alt stat sau unei examinări internaționale, deoarece și-ar pierde calitatea de egal și, în același timp, de stat suveran, independent.

În același timp, respectarea egalității și personalității popoarelor și a statelor impune, cu atît mai mult, respingerea presiunilor economice, politice și de orice natură care au drept scop să determine statele să accepte, în viața lor internă, sau în politica internațională, soluții incompatibile cu interesele sau cu voința lor suverană. Presiunile diplomatice, măsurile de constrîngere de natură politică sau economică, nesocotirea dreptului deplin, permanent, indivizibil și inalienabil al statului asupra bogățiilor și resurselor sale naturale, acțiuni destinate a forța voința suverană a unui stat, toate acestea constituie forme ale intervenției în afacerile lui interne, condamnate de dreptul internațional contemporan.

e) **Fiecare stat are dreptul de a-și alege și a dezvolta în mod liber sistemul său politic, social, economic și cultural.** Acest drept se fundamentează pe suveranitatea statelor, pe dreptul popoarelor de a decide de ele însele, de a-și stabili statutul politic și a continua liber dezvoltarea lor. Dreptul internațional contemporan scoate înafara legii politica de dominație, de forță și dictat, amestecul în treburile interne ale altor state și orice încercare de a le impune voința sau de a le aservi.

Înlăturarea tuturor formelor de încălcare a acestui drept inalienabil al statelor, a folosirii forței și a amenințării cu forța în relațiile interstatale, a amestecului în treburile interne sau externe ale altor state reprezintă o cerință de bază a eticii și legalității, o necesitate imperioasă a vieții internaționale.

În numele acestui imperativ, România a militat și militează cu fermitate pentru a se pune capăt intervenției militare a S.U.A. în Asia de sud-est, care provoacă mari suferințe popoarelor acestei regiuni, pentru asigurarea condițiilor necesare ca poporul vietnamez și celelalte popoare din Indochina să-și poată hotărî singure soarta, fără nici un amestec dinafară, potrivit aspirațiilor lor vitale. Cu deosebită urgență, se impune, de asemenea, găsirea unei soluții durabile conflictului din Orientul Apropiat, care poate fi numai aceea a unei reglementări politice implicînd retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, asigurarea independenței și integrității teritoriale a tuturor statelor din zonă, rezolvarea problemei populației palestiniene, inclusiv recunoașterea dreptului ei de a-și hotărî singură destinele. O cerință de bază a vieții internaționale actuale este aceea de a se pune capăt oricăror intervenții ale puterilor imperialiste împotriva noilor state independente, de a se lichida definitiv colonialismul și neocolonialismul.

f) **Fiecare stat are obligația de a se achita pe deplin și cu bună credință de obligațiile sale internaționale și de a trăi în pace cu alte state.** Este de la sine înțeles că exercitarea suveranității de stat nu poate fi un pretext pentru o politică de agresiune sau pentru violarea dreptului internațional și a obligațiilor asumate față de alte state. Dimpotrivă, suveranitatea și egalitatea în drepturi a statelor constituie baza păcii și legalității internaționale și orice stat trebuie să-și îndeplinească, cu bună credință, obligațiile de drept internațional, pe care și le-a asumat prin Carta Națiunilor Unite, sau cele care îi incumbă în virtutea principiilor și a regulilor general-recunoscute ale dreptului internațional sau a acordurilor cu alte state.

Legalitatea internațională, primatul dreptului în raporturile dintre state sînt cerințe fundamentale pentru a căror realizare militează forțele socialismului, ale progresului din întreaga lume. În eforturile de întărire a legalității internaționale întreprinse în ultimii ani se înscrie opera de codificare a principiilor de drept internațional ale relațiilor prietenești și cooperării dintre state, operă inițiată de către un grup de state, printre care și România, și care s-a încheiat în anul 1970 prin adoptarea solemnă de către sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U. a „Declarației" respective. Consecventă politicii sale de pace și colaborare internațională, România militează pentru respectarea strictă de către toate statele a legalității internaționale promovînd, în comunitatea mondială, principiile fundamentale ale relațiilor dintre state. Bazîndu-se pe aceste principii, activitatea țării noastre pe plan internațional are un caracter profund constructiv, reflectat în contribuția sa activă la dezvoltarea prieteniei și înțelegerii reciproce dintre toate popoarele, în creșterea neîncetată a prestigiului său internațional, în considerația și stima de care Republica Socialistă România se bucură astăzi în lume.

TENACITATE ŞI OPTIMISM

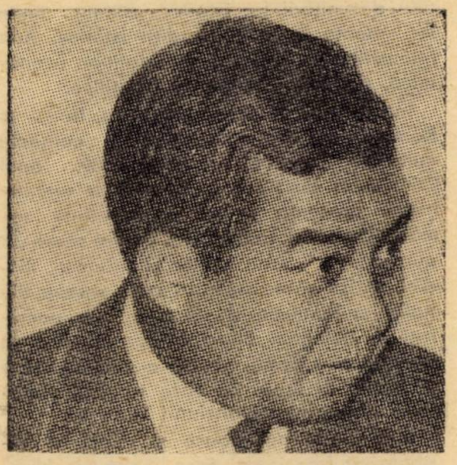

Interviu cu NORODOM SIANUK

şeful statului cambodgian

În exclusivitate pentru „Lumea"

Spontan, interesant, pasionant în discuţii, Norodom Sianuk, şeful statului cambodgian şi preşedintele Frontului Naţional Unit al Cambodgiei este un interlocutor ideal al ziaristului. Cu atît mai mult, cu cît prinţul Sianuk preţuieşte cu deosebire presa şi-i consacră o atenţie particulară. El însuşi „om de presă" (înaintea loviturii de stat de la Phnom Penh a fost, ani de zile, animatorul uneia din cele mai prestigioase publicaţii cambodgiene), Norodom Sianuk obişnuieşte să citeze adesea în discursurile sau mesajele sale mărturii sau comentarii aparţinînd diferiţilor ziarişti străini asupra situaţiei din Cambodgia, pe care fie că le ia drept argument, fie că atunci cînd cel citat denaturează realitatea — le foloseşte ca pretext pentru detalierea şi sublinierea marcată a unuia sau altuia din aspectele politicii promovate de Frontul Naţional Unit al Cambodgiei. Acceptînd cu deosebită amabilitate şi satisfacţie solicitarea noastră de a acorda un interviu publicului românesc, domnia sa a ţinut să sublinieze din primele momente motivele solicitudinii particulare cu care a răspuns rugăminţii noastre.

— Nutrim multă afecţiune şi admiraţie pentru poporul dumneavoastră — *declară şeful statului cambodgian.* Ţara dumneavoastră a făcut progrese grandioase în dezvoltarea sa şi aceasta datorită faptului că şi-a cîştigat şi se bucură de pace şi independenţă. Este ceea ce ne-am străduit şi noi să facem întotdeauna în Cambodgia şi ceea ce am reuşit să realizăm în ultimii 15 ani. Din acest punct de vedere pot spune că am fost inspiraţi şi de politica ţării dumneavoastră. Tocmai de aceea, atunci cînd în ţara noastră s-a produs lovitura de stat reacţionară de la 18 martie, urmată de intervenţia americană, România, care se pronunţă cu consecvenţă prin politica sa în favoarea popoarelor asuprite, în favoarea popoarelor a căror independenţă şi suveranitate sînt călcate în picioare, a acordat din primele clipe sprijinul său efectiv cauzei luptei poporului cambodgian.

Îl rog pe prinţul Sianuk să detalieze cîteva din datele problemei cambodgiene, înainte şi după lovitura de stat de la 18 martie.

— În ultimii 15 ani prietenii noştri din lume obişnuiau să vorbească despre Cambodgia ca despre o oază de pace, libertate şi progres. În această perioadă am obţinut succese şi în industrializarea ţării — construind numeroase întreprinderi economice, şi în instruirea poporului — astfel încît la începutul acestui an din 7 milioane de khmeri, peste 1 300 000 de tineri erau încadraţi în diferite forme de învăţămînt, iar populaţia ţării era aproape în întregime alfabetizată, şi în dezvoltarea suprastructurii sanitare, a reţelei de transporturi etc. În politica urmată, guvernele noastre au avut întotdeauna conştiinţa solidarităţii cu popoarele angajate în lupta pentru independenţă. Am ajutat de aceea poporul vietnamez, prin toate mijloacele, am acordat tot sprijinul nostru cauzei sale, aşa cum ştim că procedează şi România, alături de atîtea ţări ale lumii.

România a stabilit de mulţi ani relaţii diplomatice cu Cambodgia întrucît a văzut că ţara noastră a reuşit prin propriile sale eforturi să-şi făurească şi să urmeze o politică de independenţă. Politica pe care am urmat-o a fost de nealiniere, dar, în acelaşi timp, de solidaritate cu popoarele care luptă pentru libertate. Pentru că — şi aici mă refer la problema vietnameză — nu poţi fi neutru între agresor şi victima agresiunii, între militarul american care vine de foarte departe pentru a încerca să colonizeze fără nici o justificare valabilă o ţară vecină nouă şi un popor frate care are datoria sfîntă de a alunga străinul neocolonialist din patria sa.

Reacţiunea nu ne-a iertat acest lucru şi a pus la cale lovitura de stat din 18 martie. Aşa-zisa destituire a mea din funcţia de şef al statului este însă ilegală — constituţia ţării nu prevede o asemenea acţiune, iar poporul nu a fost consultat. Cambodgia este azi un pămînt al dezolării şi al suferinţei, este o ţară nu numai total aservită trupelor americane, saigoneze şi tailandeze, ci şi o bază de agresiune împotriva libertăţii altor popoare. Trupele S.U.A. au invadat Cambodgia nu numai pentru a-l sprijini pe Lon Nol ci şi în scopul de a încerca să înăbuşe lupta poporului vietnamez. Acesta a demonstrat însă din nou, prin recentele victorii obţinute în sud, forţa şi tăria care-l caracterizează, faptul că este capabil să dea imperialismului lovituri tot mai puternice.

— V-aş ruga Excelenţă să evocaţi în cîteva cuvinte actuala luptă a poporului khmer.

— Raţiunea de a trăi a fiecărei ţări este libertatea, independenţa. Poporul nostru, căruia aceste aspiraţii i-au fost întotdeauna mai scumpe decît orice, nu poate accepta marea sa nefericire de azi. Nu este vorba pentru noi de a ne cîştiga independenţa ca popor tînăr, ca naţiune în formare ; avem o civilizaţie străveche, sîntem un popor mare. Un proverb spune „La ceva nenorocirea este bună" ; în faţa intervenţiei străine, poporul nostru s-a ridicat la luptă într-o largă uniune naţională. Aceasta se constată pretutindeni în ţară ; un ziarist occidental relata că diplomaţii străini din capitală îl denumesc pe Lon Nol „Stăpînul Pnom Penhului" tocmai pentru că a pierdut autoritatea în ţară. Dar chiar Pnom Penhul, dacă nu era ocupat de cîteva sute de mii de soldaţi saigonezi, ar fi fost pînă acum cucerit de patrioţi.

Administraţia noastră se exercită astăzi în sute de localităţi şi zeci de districte, în regiunile ocupate de inamic, partizanii nu-i permit acestuia să rămînă liniştit nici o clipă. Diferiţi ziarişti occidentali, care au vizitat în ultima vreme Cmbodgia, s-au convins personal că noi administrăm zone întinse ale ţării. Poporul cambodgian susţine şi aplică programul elaborat de Frontul Naţional Unit, participă la viaţa acestui front popular. În cadrul acestuia se întîlnesc cele mai diverse tendinţe politice, ideologice, religioase, reprezentanţii tuturor generaţiilor, comunişti şi necomunişti, credincioşi şi atei — toţi cei cărora le sînt scumpe independenţa şi democraţia. Frontul Naţional Unit este expresia unităţii patriotice a întregului popor care aspiră la idealuri şi ţeluri comune — salvgardarea independenţei naţionale, a păcii, neutralităţii şi integrităţii teritoriale a ţării în frontierele sale actuale, respingerea agresiunii americane şi răsturnarea dictaturii lui Lon Nol — Sirik Matak, iar apoi edificarea unei Cambodgii independente, paşnice, neutre, democrate şi prospere.

În continuare, adresez şefului statului cambodgian rugămintea de a încadra lupta poporului khmer în contextul actual al situaţiei din Asia de sud-est.

— Poporul nostru este solidar cu toate popoarele care luptă împotriva imperialismului şi colonialismului. Încă din timpul rezistenţei comune antiimperialiste, am fost legaţi de popoarele vietnamez şi laoţian prin puternice legături de solidaritate. Această luptă a fost încununată de succes ; acordurile de la Geneva din 1954 au garantat ţărilor noastre libertatea, pacea şi securitatea. Astăzi, cînd imperialismul a distrus totul prin nerespectarea acordurilor de la Geneva, popoarele noastre sînt animate de aceleaşi aspiraţii de lup-

tă unită pentru respingerea dușmanului comun, iar apoi de creare a unei Indochine libere, frățești, fericite. Declarația comună adoptată la Conferința la nivel înalt a popoarelor din Indochina a precizat acest lucru și a făcut-o foarte bine.

O problemă esențială este aceea ca fiecare popor să fie liber să-și aleagă regimul său social intern, să-și stabilească singur politica sa internă ; R. D. Vietnam să facă parte din sistemul socialist, Cambodgia neutră să se numere printre țările nealiniate. Dar să presupunem că noi vom fi liberi, iar Vietnamul de sud va rămîne ocupat ; în această situație Cambodgia nu se va putea considera în securitate. Premierul Fam Van Dong arăta pe bună dreptate că nici una din țările noastre nu se poate bucura de independență și nu se poate simți în securitate dacă vecinii săi rămîn sub ocupație străină. Așa cum spuneam, după terminarea luptei, fiecare țară va avea problemele sale, nu ne vom amesteca nici unul în afacerile interne ale celuilalt.

Ultima întrebare pe care o pun prințului Sianuk se referă le perspectivele soluționării din sud-estul Asiei.

— Există o singură cale — Statele Unite și „aliații lor" să-și retragă necondiționat, total și imediat trupele din Indochina lăsînd în seama noastră rezolvarea problemelor ce există în țările pe care le locuim. S.U.A. trebuie să aplice prevederile acordului de la Geneva prin care marile puteri au garantat drepturile naționale ale popoarelor vietnamez, cambodgian și laoțian.

Nici unul din motivele invadării Cambodgiei de către trupele străine nu poate avea vreo justificare. Lupta popoarelor angajate în afirmarea unor cauze drepte beneficiază de un sprijin tot mai larg în lume. Poporul cambodgian nu cere nimic ce ar putea leza drepturile suverane ale Statelor Unite. Popoarele din Indochina nu se gîndesc să intimideze Statele Unite. Noi cerem doar ca Statele Unite să nu intervină în afacerile interne ale țărilor noastre. Vrem să învingem în această luptă nu de dragul înfrîngerii S.U.A., ci pentru că vrem să fim liberi. Nu dorim să avem dușmani ; dorim să avem relații de prietenie cu toate țările, inclusiv cu Statele Unite.

Înainte de încheierea interviului pe care ni l-a acordat, prințul Sianuk a subliniat următoarele :

— Lupta noastră nu este ușoară. Dar noi sîntem înarmați cu destul curaj, tenacitate și credință în destinele patriei pentru a putea obține mai întîi victorii pe plan local; care vor face posibile însă cu siguranță victorii tot mai hotărîtoare. Sîntem foarte recunoscători celor care ne ajută în această luptă. România a susținut din primele momente lupta poporului cambodgian, așa cum a recunoscut și sprijinit de la început lupta poporului vietnamez și laoțian.

Dorim ca prin intermediul prestigioasei dumneavoastre publicații să exprimăm ilustrului dumneavoastră președinte, domnul Nicolae Ceaușescu, guvernului român, profunda noastră mulțumire și recunoștință pentru faptul că din primele ore ale formării guvernului cambodgian de uniune națională ne-au acordat sprijinul cel mai prețios — recunoașterea guvernului nostru. Nu vom uita niciodată acest ajutor, pentru că el este un ajutor efectiv.

Sînt convins că lupta noastră va triumfa, că poporul cambodgian va deveni propriul său stăpîn așa cum poporul român este propriul său stăpîn.

Corneliu VLAD

ISTORIE ȘI PREZENT

Scrisoare din Roma de la Alexandru Balaci

Una din numeroasele prezențe artistice românești la Roma

În masivul număr special de peste 400 de pagini al importantei reviste de civilizație italiană „Il Veltro", dedicat României, ministrul Mario Zagari recunoștea cu satisfacție deplină faza deosebit de prosperă și rodnică pe care o traversează relațiile italo-române în toate ramurile de activitate. Această situație favorabilă îi apărea ca o logică încoronare a unei evoluții pozitive a ultimilor ani, ca o înflorire explicabilă și prin humusul fertil al afinităților de cultură și de sînge care leagă popoarele noastre de două mii de ani. Asemenea afinități, totdeauna vii, s-au manifestat în special în lupta pentru cucerirea independenței, cînd cele două popoare s-au sprijinit mutual în afirmarea unor principii mai juste și mai umane.

La rîndul lui, ministrul român Mircea Malița, reamintind vechile rădăcini istorice ale relațiilor italo-române și incidențele dezvoltării lor istorice, afirma noile lor valențe în noile condiții istorice, prin intensificarea hotărîtă a relațiilor economice, politice, culturale și științifice.

Într-adevăr, în cursul secolelor, Italia și România au fost totdeauna în contacte culturale, începînd cu anul 1439, anul Consiliului din Florența, la care se semnalează prezența a trei reprezentanți români. De altfel, în decursul acelui secol, „il quatrocento", erau numeroși arhitecți, medici, artiști și meșteșugari care soseau din Italia în România, după cum erau numeroși și delegații Principatelor Române la Veneția sau Roma, pentru a cere ajutoare și sprijin în lupta pe care românii o dădeau împotriva expansiunii turcești.

Sînt foarte numeroase și relatările misionarilor franciscani care veneau în Muntenia sau Moldova și care subliniau în rapoartele lor către Curia papală cum în aceste părți se vorbește „limba italiană". De altfel, luptele românilor împotriva turcilor se reflectau în numeroase „avvisi", foile de știri ale timpului, sau alcătuiau tematica unor lucrări de istorie sau de literatură ale scriitorilor italieni contemporani.

În „Cinquecento" au putut fi educați în Italia unii fii de boieri sau de domnitori români. O figură reprezentativă este Petru Cercel, autorul unui imn poetic scris în limba italiană. Unde de cultură laică, după atîția ani de dezvoltare a literaturii religioase, au venit din Italia în țările dunărene prin traducerile în limba română a unor opere ca „Romanzo d'Alessandro", „Fiore di Virtu", deschizînd o fereastră spre umanism.

Tot în anii aceștia au fost cunoscute și au influențat proiectele de pravile și legi românești, textele faimosului jurist-consult italian Prospero Farinacci. Umaniștii italieni au avut meritul de a afirma în toată Europa, prin scrierile lor filologice și istorice, latinitatea românească. Poggio Brazolini, Antonio Bonfini, Eneas Silvio Piccolomini, alături de primii noștri istoriografi, au susținut acest mare și luminos adevăr.

Se înscriu aci și călători care au contribuit temeinic la dezvoltarea contactelor italo-române. Așa au fost Ercole Dalmata, Andrea delle Valle, Giovanni Botero, Cornelio Magni, dar mai cu seamă Anton Maria del Chiaro, Domenico Sestini, care în cărțile lor aduceau impresii precise, științifice, despre poporul român, locuitorul vechii Dacii. Un istoriograf ilustru, stolnicul Constantin Cantacuzino, își făcuse de altfel studiile la universitatea din Padova și asimilase cunoștințe vaste în bibliotecile italiene, purta corespondență în limba italiană, el însuși avînd o bogată bibliotecă în care operele lui Dante, Petrarca, Lorenzo Valla păstrează prețioasele lui adnotări.

De altfel, tot în limba italiană, limba diplomației în acel secol, puteau scrie și

principii Ioan Bogdan, Ştefan Bogdan sau Nicolae Mavrocordat, posesorul celei mai bogate biblioteci din această parte a Europei.

Bazaţi pe cercetările istoriografilor italieni, tinerii din Transilvania, care în preajma anilor 1700 studiau la Roma, la Institutul de Propaganda Fide, propovăduiau, întorşi în ţară, în primul rînd originea şi latinitatea românească. În prima istorie a românilor, pe care a scris-o Petru Maior, el folosea extrase şi argumente din opera unor cunoscuţi istorici italieni ca Lucio Dalmata, Filippo Calimaco, Muratori etc. „Latiniştii români au alcătuit un proiect de ortografie românească folosind scheme italieneşti". Andrei Mureşeanu tipărea în 1874 prima gramatică paralelă italo-română.

În secolul al XVIII-lea, literatura italiană a vremii era cunoscută în Transilvania, unde în capodopera sa „Ţiganiada", Ion Budai-Deleanu demonstrează cunoaşterea profundă şi asimilarea creatoare a unor modele pe care le putea afla în operele lui Ariosto, Tasso sau Tassoni.

Să amintim că la originile teatrului românesc stau primele reprezentaţii cu comediile italiene ale lui Goldoni sau cu melodramele lui Metastasio. Poposind la curţile domneşti ale principatelor dunărene, călători ca Vicenzo sau Leonardo Panzini erau profesori de limbă italiană şi corespondenţi la ziare italieneşti ca „Notizie del Mondo" sau „Il Redattore Italiano", foarte răspîndite în România vremii. Poetul Enăchiţă Văcărescu foloseşte izvoare istorice ale lui Sansovini şi Cambini pentru a scrie o istorie a otomanilor, iar episcopul Anfilochie Hotineanu îmbogăţeşte lexicul ştiinţific al manualelor sale cu termeni italieneşti.

Gheorghe Asachi a publicat numeroase articole despre arta şi cultura italiană, a tradus din Dante, Petrarca ori Tasso, a scris el însuşi versuri în limba italiană. Iar Ion Eliade Rădulescu a încercat să reformeze limba română prin italienizarea lexicului, Traducători din dramaturgia italiană care prin Alfieri dădeau exemple de eroism cetăţenesc erau Simion Marcovici şi Constantin Moroiu. În această epocă se redactează multe manuale de gramatică italiană şi dicţionare. (Abbertini, Frollo), se deschid în şcoli cursuri de limba italiană.

Nicolae Bălcescu a avut legături profunde cu Giuseppe Mazzini şi Italia. Iar pentru lucrările sale istorice a folosit sute de izvoare italieneşti. Ca un simbol al legăturilor ţărilor noastre, România şi Italia, marele patriot român este îngropat într-un mormînt rămas necunoscut din pămîntul binecuvîntat al Siciliei.

Scriitori ca Lăzărescu, Baronzi, în dramele şi nuvelele lor, începuturile literare ale lui Alecsandri şi Negri, călători în Italia, oglindesc motive şi teme italieneşti. Iosif Hodoş, Simion Barnuţiu, Al. Papu Ilarian, foşti studenţi în Italia, folosesc în cursurile lor universitare lucrările esenţiale din bibliografia italiană.

Anul 1859, culminaţia luptelor celor două popoare pentru independenţă şi unire, a fost celebrat cu entuziasm în scrierile lui Alecsandri, Cretzianu, Sion sau Mihail Kogălniceanu. Cei mai de seamă reprezentanţi ai literaturii române cunosc temeinic creaţiile cultural-artistice ale geniului poporului italian. Eminescu a dăruit literaturii lumii nestemata sonetului „Veneţia". Caragiale, cunoscîndu-l pe Machiavelli, s-a apropiat de capodopera acestuia, Belphegor, în al său Kir Ianulea. Duiliu Zamfirescu, diplomat român la Roma, a tradus strălucit din Leopardi sau Carducci, iar multe din versurile sale sînt închinate Italiei. Nicolae Iorga a contribuit în mare măsură la dezvoltarea în ţara noastră a culturii italiene, traducînd şi publicînd numeroase lucrări de exegeză asupra personalităţilor de prim plan ale literaturii italiene. La rîndul lor, Anghel, Vlahuţă, Cerna, Goga au tradus cu rezultate excepţionale din bogata literatură a Italiei milenare.

Desigur că nu poate fi uitată niciodată munca de douăzeci de ani, la cizelarea traducerii „Divinei Comedii", a clasicului poeziei româneşti, George Coşbuc.

O deosebită activitate de răspîndire a culturii italiene în România s-a dezvoltat de la înfiinţarea catedrei de limba şi literatura italiană a Universităţii din Bucureşti, condusă mulţi ani de eminentul filoromân Ramiro Ortiz.

Ar fi atîtea de povestit în legătură cu traducerile din literatura italiană efectuate în ultimii 20 de ani, rod al unui mare efort intelectual şi artistic, al italieniştilor români care au făcut ca în limba română să existe astăzi marea majoritate a capodoperelor literaturii italiene, de la Dante Alighieri la Alberto Moravia sau Giuseppe Ungaretti, tipărite în tiraje de zeci de mii de exemplare.

Ca un alt important simbol al strînselor relaţii culturale italo-române trebuie reamintită şi redeschiderea Bibliotecii române din Roma şi, reciproc, a Bibliotecii italiene la Bucureşti.

Actuala instituţie românească cunoscută sub denumirea tradiţională de „Accademia di Romania" are menirea de a prezenta în Italia cultura contemporană românească. Ea este moştenitoarea directă a strălucitei şcoli române din Roma, care a început să funcţioneze în Cetatea Eternă în 1922. Prin importanta sa bibliotecă documentară, prin excepţionalele publicaţii ştiinţifice „Ephemeri daco-romane" şi „Dicomatarium italicum", prin valoroasele contribuţii ale tinerilor cercetători, membri ai şcolii, instituţia românească, avînd ca spiritus rector pe Vasile Pârvan, a impus întregii lumi intelectuale a Italiei. Astăzi, în incinta istoricei clădiri din Vale Giulio sînt invitate personalităţi de seamă ale vieţii ştiinţifice, culturale şi artistice din România şi Italia, pentru conferinţe, întîlniri, mese rotunde, simpozioane, prezentări de artă, de cărţi, gale de filme, cursuri de limba şi literatura română. Accademia di Romania a organizat cu regularitate expoziţii de artă plastică, concerte, recitaluri şi audiţii muzicale. Un loc important în cadrul activităţii academiei îl are de pe acum biblioteca, cu un fond iniţial de 15 000 de volume şi care tinde să devină un activ centru de documentare şi de informare pentru cunoaşterea în toată complexitatea ei a efervescenţei culturale româneşti, marele său interes pentru circulaţia şi schimbul de valori spirituale privind orientarea umanistă a României contemporane.

Roma, ianuarie

DETECTOR

„Discreţia" fraţilor Fa'quet

Domnul Hans Walder a declarat : „şi nu sîntem decît la începutul anchetei noastre...". Hans Walder este procurorul general al Confederaţiei Elveţiene, iar ancheta urmăreşte cea mai „spectaculoasă" afacere de spionaj industrial cunoscută vreodată în Elveţia... Care sînt, cel puţin pînă acum, faptele ?

De curînd, un birou de investigaţii britanic a reuşit să surprindă cîteva elemente din care rezultă că unul din funcţionarii superiori ai trustului „Gramco" întreţine relaţii exagerat de „cordiale" cu o firmă rivală : „I.O.S.". Imediat „Gramco" s-a adresat unui birou de detectivi particulari conduşi de un oarecare Mr. Smith. Smith intră în acţiune, ia legătura cu partenerii săi elveţieni, fraţii Falquet, urmînd ca aceştia să opereze discret în jurul înaltului funcţionar britanic, stabilit în regiunea Anières. Cîteva zile de filaj nu duc la nici un rezultat. Atunci, fraţii Falquet pătrund clandestin în centrala telefonică, împreună cu unul din agenţii domnului Smith şi instalează pe firele „necesare" un emiţător de 150 megahertzi. Într-o casă vecină sînt înregistrate toate convorbirile, pentru depistarea probelor necesare...

În aceeaşi perioadă, biroul Falquet este angajat de un prosper om de afaceri elveţian care, înainte de a deschide o acţiune de divorţ, încerca să adune probe. Fraţii Falquet folosesc aceeaşi metodă ca în cazul „Gramco" şi instalează, prin agenţii săi, un alt emiţător în apartamentul soţiei suspectate. De aici, firele celor două „cazuri" au făcut... contact într-un mod neaşteptat : tehnicienii poştei elveţiene surprind, datorită neglijenţei cu care fusese montat emiţătorul, că se interceptează convorbirile unei doamne din strada... numărul... şi anunţă, elegant, soţul... Tot atunci, culmea coincidenţei, poliţia elveţiană descoperă că în această afacere sînt implicaţi doi agenţi federali din cadrele siguranţei care „cooperau" cu fraţii Falquet (2 000 de fişe secrete fuseseră puse la dispoziţie de cei doi poliţişti biroului de detectivi particulari).

„Participarea" agenţilor federali şi amploarea cazurilor de interceptări telefonice (devenită uzuală în activitatea biroului Falquet) a „transpirat", presa a început să comenteze scandalul şi, bineînţeles, autorităţile au trebuit să se sesizeze şi să ia măsuri. Arestările care au urmat nu au rezolvat, pînă acum, problema. Se pare că afacerea are implicaţii dintre cele mai largi, „firele" ducînd în zone care, încă, nu au fost complet „prospectate".

R. B.

ECONORAMA

La confluența cincinalelor

Sfîrșitul anului trecut a marcat, în țările socialismului, îndeplinirea sarcinilor globale ale planurilor de dezvoltare ale economiilor naționale pe anul respectiv. Pentru o mare parte a țărilor socialiste, 1970 — punct final al cincinalelor — a însemnat încheierea cu succes a acestora, înfăptuirea principalelor lor prevederi și obiective. Cifrele finale urmează a fi date publicității în curînd. Rezultatele bune obținute constituie baza și garanția realizării sarcinilor sporite prevăzute în planul pe 1971 și a celor cantitativ și mai ales calitativ superioare din noile cincinale ce demarează începînd cu acest an.

Deceniul dezvoltării

În sesiunea din toamna trecută, Adunarea Generală a O.N.U. a hotărît lansarea, de la 1 ianuarie 1971, a celui de-al doilea Deceniu al dezvoltării. Documentul adoptat, reprezentînd strategia globală a dezvoltării în următorul deceniu, stabilește obiectivele prioritare în vederea promovării progresului economic în țările în curs de dezvoltare și preconizează principalele măsuri menite să asigure înfăptuirea acestor obiective. Responsabilitatea primordială pentru declanșarea progresului economic în țările mai slab dezvoltate revine acestora. O concertare internațională — în cadrul căreia contribuția statelor avansate este de o deosebită importanță (acestea au consimțit, de pildă, să acorde o asistență financiară de 1 la sută din venitul lor național și să accepte instituirea unui sistem generalizat de preferințe) — urmează să faciliteze eforturile țărilor în curs de dezvoltare.

Chilenizări... zambianizări...

Președintele chilian Allende a semnat, în ultimele zile ale anului trecut, decretul cu privire la naționalizarea industriei cuprului. Exploatarea și comercializarea directă de către stat a cuprului — principala bogăție a țării — va însemna, anual, un aport suplimentar de devize în valoare de peste 70 milioane dolari. Guvernul zambian a hotărît preluarea controlului asupra exploatării cuprului... În lupta pentru consolidarea independenței lor economice, numeroase țări în curs de dezvoltare întreprind acțiuni concrete ; printre altele, sînt luate măsuri pentru ca resursele lor naturale să fie valorificate în interesul și beneficiul propriilor lor popoare... Nu este vorba numai despre cupru...

Maxi-inflație și mini-recesiune

1970 — „Anul inflației". Economiștii și comentatorii occidentali de specialitate sînt aproape unanimi în a aprecia că în 1970 aproape toate țările occidentale au fost confruntate cu o inflație mai puternică, mai severă ca niciodată în ultimii ani. În fața accentuării fenomenului inflaționist în aceste țări, autoritățile au pornit, într-un fel sau altul, pe o cale sau alta, cruciada antiinflaționistă. S-au luat măsuri pentru reducerea cererii interne, a masei monetare, s-a angajat o politică de „bani scumpi" — ridicarea deliberată a nivelului dobînzilor în acordarea creditelor — pentru descurajarea investitorilor, și, în consecință, pentru micșorarea cererii globale în economie.

Efectele acestor măsuri nu au fost, însă, cele urmărite și scontate. Inflația nu s-a arătat receptivă la medicația administrată, prețurile continuînd să crească. În schimb, politica de „bani scumpi" și-a exercitat înrîurirea negativă asupra activității economice. Investițiile au resimțit efectele restrîngerii creditelor. În unele țări, ca S.U.A., Marea Britanie, șomajul a sporit, iar creșterea economică a fost afectată. Numai în S.U.A., de pildă, se apreciază, că pierderile în produsul național brut, datorită recesiunii, se cifrează, în 1970, la peste 50 miliarde dolari. Față de apariția unor semne de încetinire a activității economice și mai ales față de posibilitatea proliferării lor, autoritățile occidentale s-au văzut nevoite să adopte măsuri contrare celor vizînd combaterea inflației : să relaxeze politica de „bani scumpi", să ieftinească creditul și să introducă alte măsuri în scopul relansării creșterii economice.

Datele esențiale rămîn, însă, în continuare, aceleași și în 1971.

„Orologiul dereglat"

Îngrijorarea cea mai profundă o produce, însă, faptul că ritmul inflaționist, poate cel mai alert, în ultima perioadă, este cel al dolarului, pivotul actualului sistem valutar occidental. Îngrijorarea este cu atît mai mare cu cît nu există indicii palpabile că fenomenul ar da semne de încetinire. În aceste condiții, ale deprecierii puternice a monedei americane și ale perpetuării deficitului balanței de plăți, înseamnă că, în fapt, dolarul răspîndește virusul inflaționist pe piețele altor țări, introducînd un element de instabilitate și mai pronunțată în întreg sistemul monetar occidental. O asemenea stare de lucruri nu poate fi acceptată de celelalte țări occidentale. „Nimeni n-ar fi de acord să-și regleze ceasul — remarca ministrul francez de finanțe Giscard d'Estaing — după acele unui orologiu dereglat". Sînt contestate privilegiile de „orologiu" - etalon ale monedei americane, sînt formulate cereri pentru schimbarea actualului sistem monetar. Anumite speculații nu exclud posibilitatea unei devalorizări a dolarului.

ECONORAMA

Ex nihilo nihil

Începînd din 1970, economia occidentală a intrat în posesia unei noi forme de „bani", a unui nou mijloc de plată internațional. Este vorba de „drepturile speciale de tragere" la Fondul Monetar Internațional — „aurul-hîrtie". I s-a spus astfel pentru că este, într-adevăr, aur „de hîrtie" — o creație de aur din nimic — a cărui singură garanție este consimțămîntul dat la instituționalizarea lui de către membrii F.M.I. Prin repartizarea lui acestora, se consideră că se va crea posibilitatea preîntîmpinării sau depășirii unor situații de criză monetară și că se vor asigura, în același timp, mijloacele valutare necesare dezvoltării comerțului internațional și creșterii economice, afectate în ultimul timp de o presupusă lipsă a acestora. Mulți economiști occidentali exprimă însă temeri că această emisiune artificială nu va face decît să accelereze ritmul îngrijorător al inflației. Prima emisiune de aur-hîrtie din anul trecut nu a reușit încă să dea un răspuns asupra rolului acestuia.

Ziduri, umbre și... politică

Ordinatorul instalat la ministerul comerțului din S.U.A., care centralizează datele privind produsul național brut american, a indicat în una din ultimele zile ale anului trecut cifra de 1 000 miliarde dolari (un milion de milioane) — cifră superioară celei însumînd produsul național brut al tuturor celorlalte țări capitaliste dezvoltate. Cercurile financiare din S.U.A. ar avea motive să fie satisfăcute. În Wall Street însă... Aici, în „strada zidului" — unde din cauza zgîrie-norilor lumina soarelui nu pătrunde și umbrele nici măcar n-au loc să se formeze — s-au instalat amenințătoare, în 1970, un soi de alte umbre — cele ale marelui crah financiar din 1929. Ele au fost determinate de scăderile masive ale cursurilor celor mai importante acțiuni bursiere de pe Wall Street. Cauzele principale : 1) sub acțiunea măsurilor Administrației pentru combaterea puternicei inflații din S.U.A., business-ul a resimțit un sensibil recul ; 2) escaladarea intervenției americane în Peninsula Indochineză a sporit incertitudinile și a deteriorat climatul afacerilor.

Război comercial triunghiular

Avînd ca punct de pornire proliferarea, din ultimul timp, a tendințelor spre introducerea unor restricții și practici discriminatorii în relațiile comerciale interoccidentale și, mai ales, în cadrul „triunghiului" S.U.A.—C.E.E. — Japonia, săgețile acuzațiilor reciproce s-au încrucișat neîncetat, în cursul anului 1970, deasupra Atlanticului și Pacificului. Introducerea în Congresul S.U.A. a proiectului de lege privind impunerea de restricții la importurile pe piața americană de textile, încălțăminte și alte produse și, îndeosebi, votarea lui de către Camera Reprezentanților a determinat replica aproape imediată a partenerilor : ei au anunțat contramăsuri în eventualitatea intrării în vigoare a prevederilor proiectului. 1970 lasă o moștenire grea anului 1971 în ce privește atmosfera generală a relațiilor comerciale interoccidentale.

Deocamdată tot în șase

Anul trecut a demarat procesul de „lărgire" a Pieței comune prin începerea tratativelor dintre „cei șase" și cei patru candidați. Teoretic, ar fi urmat ca probleme în suspensie în ce privește aderarea să existe între actualii membri ai C.E.E. pe de o parte și candidați, pe de altă parte. Dar, la peste o jumătate de an de la începerea tratativelor, „cei șase" înșiși nu se află încă pe o platformă comună în privința întregului complex de condiții pe care urmează să le solicite candidaților. Explicația este simplă : interesele disjuncte ale partenerilor. Datorită aceleiași opoziții de interese, „cei șase" se găsesc într-o situație similară în privința proiectatei „uniuni economice și monetare" și cu atît mai mult în privința „uniunii politice".

Tendințe confirmate

Potrivit aprecierilor G.A.T.T., comerțul mondial a crescut în 1970 cu peste 10 la sută față de anul precedent. Procentual, creșterea este superioară celei cunoscute de producția mondială, ceea ce vine să confirme tendința observată constant în perioada postbelică : devansarea creșterii producției de către cea a comerțului internațional, traducînd participarea crescîndă a țărilor lumii la circuitul economic mondial.

O dinamică deosebit de alertă au cunoscut schimburile comerciale est-vest și în special cele intereuropene. 1970 poate fi considerat anul încheierii marilor tranzacții comerciale est-vest. Amintim, în acest sens, tranzacțiile privind exporturile în R.F.G. și Italia a miliarde de metri cubi de gaz metan sovietic, în schimbul unor livrări de țevi cu mare diametru, numai contractul cu partea vest-germană fiind în valoare de 1,2 miliarde mărci.

Sînt puse, astfel, în evidență largile posibilități de extindere și amplificare a relațiilor economice dintre țări cu sisteme sociale diferite, în interesul și beneficiul reciproc precum și al climatului politic, cooperarea — prin facilitarea contactului direct, a cunoașterii reciproce — însemnînd destindere și pace. 1970 a marcat afirmarea actului de cooperare, în special pe plan intereuropean.

Ilie ȘERBĂNESCU

MERIDIANE '71

ÎNTREBĂRI DIN AUSTRALIA

Radu Ioan

- **O anecdotă și substratul ei**
- **Imigrația: tentații și decepții**
- **Ce inseamnă mai exact „o zi frumoasă"**
- **De la „mateship" la „moratorium"**

Împărtășindu-mi cîteva prime impresii despre Australia și despre locuitorii ei, o distinsă personalitate culturală australiană a ținut să-mi istoriească o anecdotă. Cineva sosit la Perth va fi invitat la un pahar cu bere ; la Adelaide, călătorul va fi întrebat de ce biserică ține ; ajuns la Melbourne, va fi solicitat să enumere școlile în care și-a făcut studiile ; la Sydney vizitatorul va fi întrebat ce capitaluri posedă ; la Brisbane, va fi sfătuit să le lase pe toate de-o parte spre a mai bea un pahar cu bere.

Anecdota face abstracție de ce anume i s-ar fi cerut călătorului într-o rezervație pentru aborigenii australieni : probabil, să releve ceva raportabil la obîrșia lor pe aceste pămînturi, la vechimea culturii lor spirituale. Fiindcă în aceste zone domnește în adevăr o mentalitate aparte, o spiritualitate distinctă.

Cu toate că se limitează, așadar, la populația albă a continentului, anecdota învederează o diversitate de situații care se impune pretutindeni în Australia. Ea își găsește explicația atît în dezvoltarea izolată, de-a lungul anilor, a coloniilor care, în 1901, s-au constituit în Uniunea Australiană, cît și în ponderea mare a imigranților, mai noi sau mai vechi, în totalul populației.

„Îți place Australia" ? este însă o întrebare pe care obișnuiesc să ți-o pună toți, o dată sosit pe cel de-al șaselea continent : cei ale căror familii au sosit aici în secolul XVIII, cei ai căror bunici sau părinți au întreprins lunga călătorie spre „pămîntul făgăduinței" și cei care își dezvăluie, prin puținele cuvinte pe care le rostesc, originea „de peste mări". Această întrebare, transmisă din generație în generație, emană de la cei care — drept pedeapsă — au fost desprinși de pămînturile natale, ale Angliei și Irlandei, și deportați pe pămînturile necunoscute ale Australiei. Pe vremuri, întrebarea, ca și răspunsul, nu erau forme ale convenientelor sociale, așa cum sînt astăzi într-o bună măsură ; ele presupuneau și continuă totuși să presupună un fond serios, cu implicații mai adînci ; cu alte cuvinte, pentru ce optezi : să te statornicești sau nu în Australia ?

După ce, în anul 1788, primii 859 albi fuseseră deportați în Australia, imigrația a continuat să constituie, alături de excedentul natural al populației, principala sursă de sporire a numărului locuitorilor marii insule de 7 631 500 kilometri pătrați. Spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea, numai 5 217 albi populau colonia ; prin 1850, numărul lor se ridica la 405 000 pentru ca, în urma descoperirii zăcămintelor de aur, în jurul anului 1870, populația albă a Australiei să se ridice la 1 650 000.

Perspectivele unei dezvoltări intense în anii următori celui de-al doilea război mondial — raportate la constatarea că australienii simțeau o lipsă acută de locuințe, școli, spitale, mijloace de transport, energie și articole de consum, că zeci de mii de posturi erau neocupate datorită penuriei de forță de muncă etc. — au determinat guvernul australian să procedeze la atragerea planificată de imigranți albi, cu precădere din Europa. Atrași de promisiunile ademenitoare ale emisarilor autorităților australiene, sute de mii de oameni care nu izbutiseră să se realizeze în Anglia, Italia, Grecia, Turcia, Liban etc. și-au strîns lucrurile și au pornit să-și găsească fericirea pe meleagurile australe. Acestora li s-au adăugat aventurierii, mînați de ideea de a se îmbogăți peste noapte.

Dintre cei peste 2 700 000 imigranți, mulți [1]) au răspuns afirmativ la întrebarea dacă le place Australia. I-a sedus cerul însorit, cerul sănătos, salbele de golfuri pătrunzînd în nisipul auriu al plajelor, întinderile verzi de pășune, de bush, cetățile de beton, sticlă și metal înconjurate de patriarhale zone rezidențiale, perspectiva de a duce un trai mai bun decît în locurile pe care le părăsiseră, mirajul afacerilor. Alții au răspuns negativ la întrebare. Erau cei decepționați din diferite cauze : nerecunoașterea certificatelor de calificare superioară, refuzul jignitor al anglo-saxonilor de a-i accepta în comunitatea lor, puținele posibilități de a se realiza intelectualiceşte, teama față de deprinderile ce ar fi urmat să caracterizeze fizionomia morală a copiilor lor, neputința de a rezista în nemiloasa competiție pentru cîștig.

Ambele categorii de imigranți au avut desigur, un fond sufletesc comun : legăturile firești ale ființei umane cu locurile de baștină. Totuși, primii au rămas în Australia, ceilalți au plecat. Unii dintre cei care au răspuns negativ întrebării n-au mai putut pleca neavînd mijloace materiale : au rămas și s-au prăbușit.

În ultima vreme a devenit viabil și un răspuns de compromis : „Îmi place Australia, dar trăind în mijlocul conaționalilor mei". Coloniile de greci, italieni, spanioli etc. sînt adevărate așezări naționale implantate în mediul anglo-saxon.

Australianului nu-i este indiferent răspunsul celui întrebat. Sensibilitatea sa față de un asemenea răspuns își are originea în răspunsul pe care el însuși sau un strămoș al său l-a dat cîndva la aceeași întrebare, determinînd pentru viitoarele generații apartenența la Australia. Răspunsul afirmativ — al său sau al strămoșului său — a implicat acceptarea bătăliilor înverșunate cu vitregiile pionieratului, stadiul acela în care totul trebuie luat de la început, acceptarea sacrificiilor ce stau la baza eforturilor pentru edificarea Australiei moderne. Or, această acceptare deliberată a generat și un puternic sentiment de apartenență la Australia.

Astăzi, populația a crescut de la peste 7 000 000 în 1941—1945, la circa 12 500 000 în 1969. Printre imigranții sosiți din diferite țări, cel mai mare procent îl reprezintă persoanele originare din Anglia și Irlanda.

„Ce zi frumoasă, nu-i așa ?" ...este o altă întrebare pe care obișnuiesc s-o pună toți australienii. Convenționalismul acestei întrebări e destul de pronunțat de vreme ce uneori ea se substituie salutului. Alteori, splendoarea unei zile australiene te îndeamnă realmente să exclami : „ce zi frumoasă !" Întrebarea își are însă sorgintea în preocupările și satisfacțiile prozaice. Pionierilor care băteau drumurile în căutarea vreunei așezări prielnice, lucrătorilor care trudeau sub cerul liber sau căutătorilor de aur, nu le era indiferent dacă ziua era frumoasă sau nu, ca de altfel, nici crescătorilor de animale și agricultorilor.

De frumusețea zilelor a depins și continuă să depindă într-o mare măsură bunăstarea Australiei. Conform statisticilor australiene, contribuția sectorului agricol la produsul național brut — evaluat în 1968—1969 la 27 114 000 000 dolari australieni — este de numai 10 la sută, în comparație cu 19 la sută acum douăzeci de ani [2]). Semnificația acestui 10 la sută este însă ilustrată de faptul că, în anul financiar 1966—1967, ponderea produselor agricole în valoarea totală a exporturilor australiene era

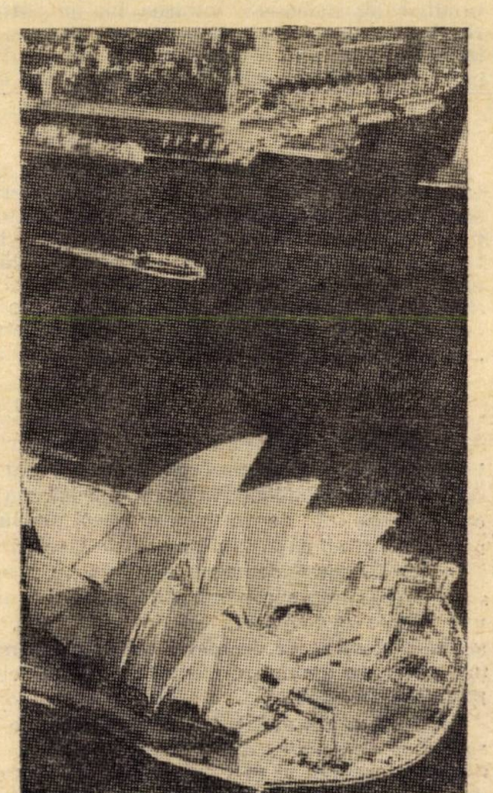

Noua clădire a operei din Sydney este considerată a fi una din cele mai originale exemplare de arhitectură contemporană

[1]) Spre exemplu, 1 023 935 din 1 135 511 sosiți între 1959—1968.

[2]) Sectorul industriilor prelucrătoare contribuie cu 28 la sută, iar sectoarele transporturi, servicii etc. cu 59 la sută.

de peste 60 la sută. Australia posedă peste 170 000 000 oi – 17 la sută din numărul total al oilor din lume – dintre care 130 000 000 sînt de rasă merinos. Ele dau aproximativ 30 la sută din întreaga cantitate de lînă a lumii. Între 1966–1967, Australia a exportat nu mai puțin de 788 550 000 kilograme de lînă, valorînd 808 000 000 dolari australieni. Pe pășunile Australiei trăiesc peste 14 000 000 bovine, care produc anual 1 000 000 tone carne ; din această cantitate, peste o pătrime este exportată. Exportul de produse lactate este evaluat la 120 000 000 dolari australieni. Și din grîul recoltat, o bună parte merge la export. Australia se situează pe locul doi în lume la exportul de zahăr : dintr-o producție de 2 300 000 tone, aproximativ 1 700 000 tone sînt exportate.

Faptul că bunăstarea Australiei depinde într-o asemenea măsură de agricultură a început să provoace îngrijorare în ultimii ani. Scăderea catastrofală a prețului lînii pe piața internațională, ascuțirea concurenței pe piața cerealelor, perspectiva intrării Angliei în Piața comună și, implicit, perspectiva îngustării sensibile a debușeului pentru produsele lactate, ca și pentru alte produse agricole – toate acestea au determinat un șir de măsuri de apărare, a căror eficiență e de altfel discutabilă.

Au intervenit însă ca elemente favorabile descoperirile de zăcăminte miniere și sporirea exporturilor de cărbune și minereuri. În anul financiar 1968–1969, valoarea exporturilor de minereuri metalifere și metale s-a ridicat la 340 372 000 dolari australieni, iar de cărbune, cocs și brichete – la 119 142 000 dolari australieni. în timp ce valoarea exporturilor de cereale s-a cifrat la 351 400 000 dolari, iar valoarea exporturilor de carne și preparate de carne – la 285 800 000 dolari. Aceste modificări în structura economiei nu au afectat popularitatea întrebării : „Ce zi frumoasă, nu-i așa" ? Ea poate fi auzită nu numai în așezările rurale ci și în centrele miniere și în aglomerările urbane întrucît a devenit o parte integrantă din obiceiurile unei națiuni în formare.

„How are you" este, după cum se știe, o întrebare-salut utilizată în toate țările anglo-saxone. Dar „How are you John" (sau Bill, sau Bob, sau Dick etc), cu alte cuvinte, adăugirea numelui mic, îi conferă un specific strict australian. Australia este una din puținele țări în care interlocutori necunoscuți vor consimți, după numai cîteva minute de conversație, să se adreseze unul altuia apelînd la numele mic. Ceea ce în alte țări ar fi cotat drept o gafă și ar crea o situație jenantă, în Australia ține de conduita cea mai firească, realizîndu-se astfel acel climat de intimitate caracteristică pe cel de-al șaselea continent. Întrebarea se pune cu egală dezinvoltură omului de rînd și ministrului. Firescul ei s-a statornicit atunci cînd cei aduși sau veniți pe aceste meleaguri nu se puteau impune unul altuia nici prin avuție, nici prin poziția socială, ci numai prin calitățile intrinseci ale persoanei lor, inclusiv cele fizice, calități care se puteau „nominaliza" simplu prin John, Jack, Bill, Bob, Dick etc. Înavuțirea excesivă a unor familii, dezvoltarea aparatului de stat, sporirea numărului de imigranți nu au desființat totuși întrebarea, ci au creat doar anumite cercuri, restrînse, în care întrebarea din afară nu este agreată.

Cangurii, parte inseparabilă a peisajului australian

Australienii preferă în continuare să aibă de-a face cu individualități, să confere raporturilor cu semenii lor caracterul unor legături personale. Această preferință se asociază direct cu ceea ce în Australia se cheamă „mateship" și semnifică o prietenie strînsă. Ea se mai asociază indirect cu o anumită aversiune față de instituții, față de ordinea și relațiile instituționalizate. Această aversiune își găsește expresia în rezistența față de unele măsuri impopulare adoptate de autorități, bunăoară față de introducerea serviciului militar obligatoriu, angajarea Australiei în agresiunea imperialismului american în Vietnam, promovarea unor tendințe rasiste în politica externă, restrîngerea drepturilor și libertăților cetățenești etc.[3]) Ilustrativă pentru această rezistență este larga acțiune denumită Moratorium, constînd din mitinguri, demonstrații, marșuri, desfășurate în întreaga Australie în lunile mai și septembrie ale anului trecut. Un nou Moratorium e programat pentru luna aprilie. Demonstrațiile din mai și septembrie 1970 au fost orientate în esență împotriva agresiunii S.U.A. în Vietnam și a instituirii serviciului militar obligatoriu, cerîndu-se retragerea trupelor australiene din Vietnam.

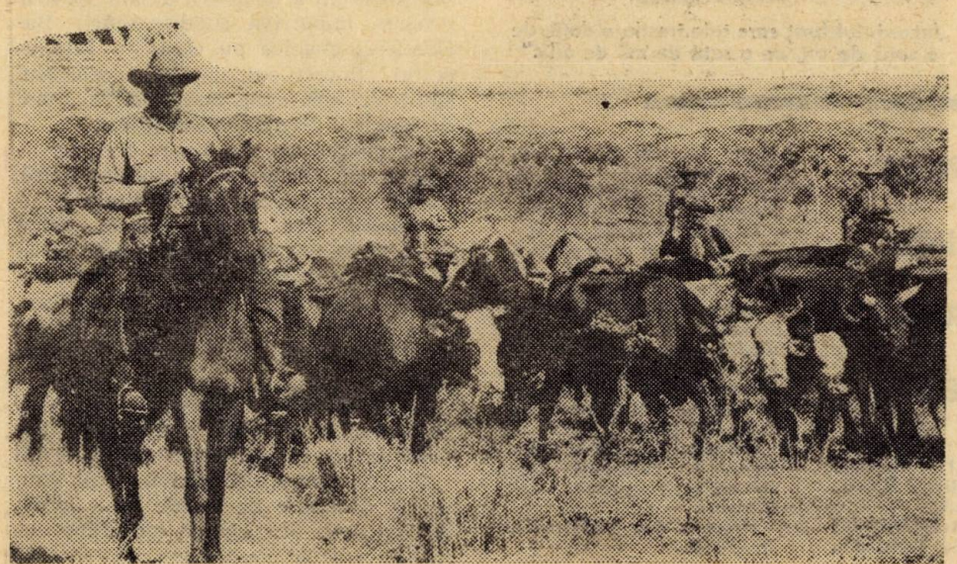

Pe pășunile Australiei trăiesc peste 14 000 000 bovine

Îngrijorate de efectele Moratorium-ului din mai, autoritățile au întreprins „măsuri preventive" în numele „legii și ordinii", ceea ce a făcut ca Moratorium-ul din septembrie să prilejuiască multora confruntarea cu limitele democrației burgheze. Numai la Sydney și la Adelaide au fost arestate aproximativ 350 de persoane, brutalitatea forțelor polițienești devenind obiect de anchetă. La Sydney, reacția față de invocarea „legii și ordinii" a fost pusă semnificativ în evidență de înfrîngerea suferită în alegerile complementare de către Partidul Liberal în favoarea Partidului Laburist.

În Australia se pun, așadar, multe întrebări ; unele tradiționale, altele determinate de probleme sociale și politice, altele la ordinea zilei. După cum o atestă evenimentele din ultima vreme, acestora din urmă, populația le dă în măsură tot mai mare răspunsuri conforme cu interesele ei.

---

[3]) Ea nu trebuie confundată cu sfidarea normelor de conviețuire socială de către numeroși delincvenți, asasinatele, violurile, spargerile, hoțiile etc. făcînd parte din viața cotidiană a marilor orașe australiene. Ea nu trebuie confundată nici cu nesocotirea normelor de circulație, care face ca Australia să înregistreze anual pe drumurile publice 287 morți la un milion de locuitori, respectiv 740 morți la un milion de vehicule, situîndu-se astfel în această privință pe locul întîi în lume.

ZAFRA CEA MARE

Anul 1970 a fost pentru Cuba „anul marii Zafre". Tradiționala campanie de recoltare a trestiei de zahăr a luat anul trecut proporții fără precedent. Pe cîmpiile cubaneze au participat la Zafră și brigăzi de tineret venite din numeroase țări, printre care și România. Zilelor de muncă încordată ale Zafrei și contribuției tinerilor oaspeți străini le este consacrat reportajul lui Antonio Conte, pe care-l reproducem alăturat după revista „Cuba Internacional".

Lungi au fost lunile Zafrei. Zile și zile și iar zile ; o pădure de „machetes" (securea cu care se taie trestia de zahăr — n.red.), un dialog continuu cu pămîntul și cu fructul pe care ni-l dăruie.

Pămîntul parcă aruncă scîntei. Orizontul sclipește de raze. Și brațul, precis, încordatul braț care taie trestia de sus în jos, o dată, de o sută de ori, de o sută de mii de ori. Aici, între picăturile de sudoare, între camioane care aduc oamenii la lucru, se forjează istoria. Oamenii par ascunși sub largile sombrero, printre „machetes". Ei au deschis drumul prin cîmpul de trestie de zahăr cum n-au mai făcut-o niciodată în trecut, cum nimeni n-a mai făcut-o altundeva.

Pe aici au trecut steagurile și au răsunat cîntecele. Niciodată nu s-au văzut trecînd pe drumuri singuratice, alături de cadrilaterele pe care le formează culturile de trestie, atîția eroi necunoscuți. Tinerii au luat cu asalt pămîntul, înfruntînd oboseala, încordîndu-și voința. Vîrstnicii și tinerii alcătuiau parcă un singur trup uriaș, o singură mînă, care a scris istoria acestor luni : înflăcărata istorie a Zafrei populare.

Mașinile veneau și plecau. Zi și noapte, noapte și zi, camioane, căruțe, într-una de la cîmp la fabrica de zahăr. Fabrica, mereu în mișcare, aștepta trestia : un gigant de fier, în alertă luni de zile, alimentat de efortul tăietorului de trestie. În interior, din mașinile asurzitoare ieșea zahărul, mereu mai mult zahăr, opt milioane și jumătate tone de zahăr, cea mai mare Zafră din istoria Cubei.

Căile de comunicație făceau legătura între industrie și oameni ; erau firele intermediare între noaptea liniștită a cîmpului de trestie de zahăr și zgomotul surd al mașinilor. Iar șoseaua era ca o oglindă în apus, pierzîndu-se la cotituri, căutîndu-și propria linie de asfalt, pe care camioanele alergau într-una spre gurile fabricii. Pe una din guri intra trestia, pe cealaltă ieșea zahărul. Fără întrerupere, fără oboseală.

Acum fabrica se odihnește, ca și oamenii care i-au dat viață. Se odihnesc după bătălie, rememorîndu-și lunile marelui efort. Orașul fusese punctul de plecare. Din oraș au pornit oamenii și în oraș s-au întors. În zilele Zafrei, orașul parcă se golise, cu edificiile, cu sediile guvernamentale, cu plajele, bulevardele și parcurile lui cu tot. În oraș rămăseseră doar lozincile care prefigurau victoria de mai tîrziu. Orașul se trezea devreme, oamenii se sculau dis-de-dimineață, sorbeau ceașca de cafea și porneau la muncă.

„Încordatul braț care taie trestia o dată, de o sută de ori, de o sută de mii de ori..."

La întoarcere, orașul vibra. Oamenii pășeau voioși pe străzi. Se întorseseră cu steagurile pline de praful cîmpurilor, umplînd de urale străzile pe care se plimbau rîzînd, cu pielea arămie, arsă de soare.

Apoi a urmat Varadero. Aici a fost învinsă și oboseala. La Varadero, orașul mării, s-au întîlnit tinerii brigăzilor internaționale care au participat la cea mai mare dintre Zafrele Cubei. După lunile în care munca îi unise într-un singur gînd, acum își dădeau mîna într-o sărbătoare a solidarității, încununare a efortului lor comun de multe săptămîni. Pe pămîntul Cubei, în serviciul revoluției, se adunaseră o mulțime de tineri care-și luau acum o odihnă binemeritată pe multicolora plajă de la Varadero, la malul mării, unde soarele nu întîrzie niciodată.

Iulie, o lună care înseamnă atît de mult pentru Cuba, ne-a adus în 1970 un spectacol extraordinar. Tineri din 27 de țări ale lumii au venit să taie trestie de zahăr, să participe, din solidaritate cu Cuba, la marea Zafră a anului. Brigăzile începuseră să vină încă din decembrie 1969. Plecau imediat spre cîmpurile de trestie și, cu „machete" în mînă, învățau cum să taie trestia.

Între tinerii oaspeți se aflau și reprezentanți ai unor popoare care luptă cu arma în mînă ; printre ei, combatanți ai Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de Sud. Veniseră studenți, tehnicieni, profesori, muncitori, funcționari, oameni însuflețiți de aceeași idee : să ajute Cuba. Toți voiau să participe la Zafră, să cunoască munca acestui popor care depune atîtea eforturi pentru a scutura lanțurile subdezvoltării.

Pe unii, guvernele din țările lor i-au lăsat să plece în Cuba. Alții au trebuit să recurgă la zeci de stratageme pentru a ajunge la Havana. Tinerii din Statele Unite, care formau grupul cel mai numeros, au întîlnit la întoarcere resentimente, șomaj, retragerea pașaportului sau, în cel mai bun caz, inevitabilul interogatoriu.

Pentru a ajunge în Cuba, a fost necesară o sumă destul de mare : plata călătoriei. Uneori au ajutat familiile celor plecați. Alteori n-au putut s-o facă. Și mulți care voiau să participe la tăiatul trestiei au trebuit să renunțe pentru că n-au avut bani de drum.

Tinerii care au venit în 1970 în Cuba au fost însuflețiți de ideea solidarității internaționaliste cu popoarele luptătoare, de exemplul lui Ernesto Che Guevara. Distanța geografică nu mai conta. Doreau să intre în marea bătălie pentru progres, împotriva subdezvoltării. Barierele lingvistice au căzut în fața acestui tineret entuziast și a efortului său în muncă, efort care a unit oameni de cele mai diferite naționalități.

Cei peste 1 400 tineri care au participat, alături de cubanezi, la această Zafră, cunoșteau problemele economice ale Cubei, deficiențele și greutățile ei. Știau și ce înseamnă să produci zahăr în asemenea proporții. Au fost martorii cuvîntării lui Fidel Castro de la 26 iulie, care a deschis o nouă etapă în istoria Cubei socialiste, istorie al cărui motor este poporul.

Întorcîndu-se în țările lor, membrii brigăzilor internaționale vor putea povesti despre însușirile acestui popor. Și vor putea spune deopotrivă că pe cîmpurile cubaneze de trestie de zahăr, unde soarele nu ajunge niciodată cu întîrziere, solidaritatea internaționalistă a trecut un mare examen și a învins.

PARTICIPAREA BRIGĂZILOR INTERNAȚIONALE DE TINERET

Brigada VENCEREMOS din Statele Unite, 903 membri.

Brigada latino-americană VICTORIA DE GIRON, alcătuită din tineri din Argentina, Bolivia, Brazilia, Chile, Costa Rica, Guatemala, Honduras, Mexic, Nicaragua, Panama, Porto Rico, Uruguay și Venezuela, 57 de membri.

Brigada NORDICA din Danemarca, Finlanda, Norvegia și Suedia, 121 de membri.

Brigada HASTA LA VICTORIA SIEMPRE, din Japonia, 50 de membri.

Brigada JUVENTUD LENINISTA din U.R.S.S., 51 de tehnicieni.

Brigada GHEORGHI DIMITROV din Bulgaria, 31 de tăietori de trestie, 30 de tehnicieni.

Brigada 23 AUGUST din România, 33 de tehnicieni.

Brigada ERNST THÄLMANN din Republica Democrată Germană, 19 tehnicieni.

Brigada VIETNAMEZA, formată din 10 membri, dintre care 5 combatanți ai Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de Sud și 5 muncitori din R.D. Vietnam.

Brigada CELIMA, din Republica Populară Democrată Coreeană, 103 membri.

Brigada din YEMENUL DE SUD.

Din adăpostul antiaerian al cabinetului britanic, Churchill se adresa adesea prin radio compatrioților săi

18 iunie 1940. Din studiourile B.B.C.-ului, generalul de Gaulle lansează istoricul său apel la rezistență împotriva hitleriștilor

În anii războiului, cunoscutul scriitor J. B. Priestley comenta la radio mersul evenimentelor. Emisiunile sale aveau milioane de auditori

RĂZBOIUL UNDELOR

Cristian Popișteanu

„Dacă vorbele ar putea ucide, am fi deja morți" — sînt cuvintele spuse de Winston Churchill despre propaganda antibritanică a posturilor de radio naziste, după primele zece săptămîni ale celui de-al doilea război mondial. Ele măsoară printr-un paradox valoarea specială pe care au căpătat-o în ultimul război mondial emisiunile radiofonice. Și iată că, după ce istoricii s-au ocupat timp de decenii de strategia, politica, economia, spionajul din timpul celui de-al doilea război mondial, a venit rîndul și mijloacelor de comunicare în masă. În anii crînceni ai războiului, emisiunile posturilor de radio Moscova, Londra, Vocea Americii, emisiunile stațiilor mișcării de rezistență antifascistă — între care se numără și postul de radio România liberă, creat de Partidul Comunist Român — au jucat un rol de mare influență și importanță nu numai pentru a ține trează flacăra credinței oamenilor în victoria antihitleristă, ci și pentru a organiza numeroase acțiuni împotriva agresorilor care ocupaseră și aserviseră atîtea țări europene.

„Radiodifuziunea, această puternică armă în război".

Charles de Gaulle

O vizită în studiourile britanice de radiodifuziune, o expoziție de fotografii-documente vizitată la Oxford University Press, o amplă monografie, „Războiul

cuvintelor", scrisă de Asa Briggs*) au conturat cîteva dimensiuni din ceea ce a însemnat efortul de război al B.B.C.-ului. Sînt pagini dintr-o contribuție pe cît de modestă pe atît de eroică la victoria antifascistă, pagini care, departe de a avea o semnificație strict britanică, nu îmi par lipsite de interes pentru cititorii revistei „Lumea".

SIMFONIA DESTINULUI

„Într-o lume otrăvită — spunea Léon Blum după ce scăpase dintr-un lagăr de exterminare nazist — B.B.C.-ul a devenit un mare antiseptic" ; iar un ascultător din România scria la Londra că „emisiunile radioului englez sînt o sursă de încurajare" („The War of Words") **). Istoria organizării B.B.C.-ului într-un sistem unitar direcționat, la început pentru a contracara propaganda hitleristă, iar apoi pentru a ajuta efectiv apărarea Marii Britanii și lupta antifascistă în lumea întreagă, este sintetic și extrem de exact descrisă de Asa Briggs. Este o istorie cu multe eșecuri și înfrîngeri, cu multe controverse și erori, dar o istorie dedicată curajului și pasiunii oamenilor care au lucrat la B.B.C. în acei ani grei, sub ploaia de bombe naziste, oameni care au inaugurat emisiuni „în direct" ascultate de zeci de milioane de ascultători, atît despre evenimente cruciale ale războiului, cît și despre hrană, energie electrică, medicamente, cîntece și despre multe altele dintre necazurile și bucuriile cetățenilor britanici.

Efortul acesta destinat să cimenteze coeziunea națională și să sporească încrederea internațională în cauza coaliției antifasciste a început încă din lunile următoare izbucnirii războiului. Semnalul de alarmă fusese tras la 6 octombrie 1939, cînd corespondentul din India al ziarului „Daily Telegraph" scria : „Propaganda germană în limba engleză este excelent recepționată. Ascultătorii așteaptă în zadar o dezaprobare de la Londra sau Delhi". Și încetul cu încetul, la B.B.C. a început să se organizeze acea orchestră a voinței și talentelor care-și făcea cunoscută lumii personalitatea printr-un semnal parcă anume compus pentru a mobiliza conștiințele omenirii martirizate de fascism : erau acordurile beethoveniene ale Simfoniei Destinului, opera unuia dintre cei mai geniali umaniști ai Germaniei. Și astfel, de la 4 889 de oameni în septembrie 1939, B.B.C.-ul a ajuns să numere în martie 1944 peste 11 500 ; i-au fost repartizate cele mai noi inovații și invenții tehnice ; o linie telefonică specială lega cabinetul primului ministru de studiouri ; personalități de frunte ale științei și literaturii — dintre care citām doar pe lordul Ritchie-Calder și pe scriitorul J.B. Priestley — s-au devotat muncii radiofonice ; au apărut celebrele emisiuni „hau-hau", de demistificare a propagandei germane ; s-au creat noi organisme guvernamentale în domeniul informațiilor cu participarea conducătorilor B.B.C.-ului ; s-au răspîndit în eter emisiuni în peste 20 de limbi adresate popoarelor europene aflate sub dominație fascistă, țărilor din Commonwealth, aliaților Marii Britanii și, din ce în ce mai mult, adresate ascultătorilor germani.

Etapele succesive ale concentrării efortului B.B.C.-ului s-au numit rînd pe rînd : propaganda din 1939 pentru Europa ; mobilizarea generală în Anglia anului 1940 ; programele speciale pentru refugiați străini la Londra ; campania pentru V — Victory în primăvara și vara 1941 ; coordonarea activităților radiofonice de către cabinetul de război ; comunicările speciale destinate mișcărilor europene de rezistență antifascistă ; transmisiile sub direcția Cartierului General al forțelor expediționare aliate în pregătirea debarcării din Normandia în 1944 ; contribuția radiodifuziunii britanice la stadiul războiului pe teritoriul german, pînă la ofensiva finală.

Am selecționat din volumul amintit cîteva din momentele în care istoria undelor se suprapune evenimentelor care și-au fixat locul de mai mare rezonanță sau de mai mică întindere în analele războiului. Pentru că nu o dată un fapt, o informație, a explicație din arhivele B.B.C.-ului adaugă un plus de înțelegere marilor și micilor episoade belice.

În acest sens mi se pare revelatoriu că mapele serviciului B.B.C. cu mențiunea „confidențial" cercetate în arhivele de la British Museum, arătînd proveniența și destinația informațiilor din țările europene ocupate de hitleriști numesc Grecia, Polonia, România, Belgia, Norvegia etc., etc.

ÎN CULISELE SCENEI POLITICE

În vreme ce liderii celui de-al treilea Reich nu precupețeau nimic pentru a-și perfecționa emisiunile de radio, convinși încă de la ascensiunea nazismului spre putere că, datorită lor, vor învinge pe cîmpurile de luptă pentru mințile oamenilor (Goebbels), în studiourile britanice nimic nu prevestea furtuna căreia urma să i se facă față. Declarația lui Hitler că propaganda radiofonică reprezintă trupele de șoc ale viziunii național-socialiste pe scară mondială atribuia totuși o importanță atît de considerabilă stăpînirii eterului, încît conducătorii B.B.C.-ului începură să se gîndească la o nouă tactică și strategie prin care să-și înfrunte adversarul, a cărui agresivitate era nu numai de ordin militar-politic ci și psihologic. Aceste îndatoriri ale echipei de la B.B.C. — (director general, F.W. Ogilvie ; președinte al Comitetului de conducere, Sir Allan Powell) erau evident blocate prin însăși concepția primului ministru de atunci, Neville Chamberlain care, doar cu cîteva luni înainte de izbucnirea conflagrației, aprecia că radiodifuziunea nu are de jucat nici un rol într-un război modern și că ea va înceta să existe aproape îndată ce vor începe ostilitățile (p. 77).

Pentru cei mai mulți dintre englezi — scrie Asa Briggs — al doilea război mondial a început cu o emisiune de radio și cu amenințarea unui atac aerian. Duminică 3 septembrie, la orele 11,15 (ora Greenwich — n.r.), într-o cuvîntare măsurată cu grijă, primul ministru Chamberlain a comunicat ascultătorilor — cei mai mulți dintre ei bine pregătiți să primească știrea, iar alții îngrijorați să o audă confirmată — că Marea Britanie se află în stare de război cu Germania. În cîteva minute, sirenele au răsunat pentru prima oară și oamenii au alergat în adăposturi (p. 77). Dar, deși premierul adoptase un ton moderat și liniștitor, conform cu întreaga sa linie politică de conciliere cu agresorii, iar sirenele sunaseră o falsă alarmă, situația în ce privește implicațiile radioului în noua viață de război a Engliterei aveau accente dramatice.

De fapt, exista o imensă confuzie în spatele scenei politice în lunile premergătoare izbucnirii războiului, și în septembrie 1939, nici Powell nici Ogilvie nu erau în situația să facă declarații publice exacte despre ceea ce se întîmpla. Unii miniștri credeau că lumea nu-și va da osteneala să asculte programele B.B.C.-ului. Alții mizau pe presiunile oficiale și pe zvonuri dirijate aparent către același rezultat, sau încercau să se interfereze în activitatea radiodifuziunii modificînd emisiunile. La 25 august, biroul primului ministru a anunțat B.B.C.-ul să nu transmită un mesaj din partea Consiliului Național al Sindicatelor britanice către poporul german, în timp ce, la 2 septembrie, în timpul aglomeratului week-end din ajunul războiului, Sir John Simon, cancelarul Eșicherului, a cerut insistent prin telefon să se opereze unele tăieturi în relatarea B.B.C.-ului asupra dezbaterii parlamentare din acea zi. A existat, de asemenea, un apel de ultimă oră către Halifax (ministrul afacerilor externe — n.r.) pentru a permite în seara de 2 septembrie transmiterea în limba germană a unui mesaj adresat de Chamberlain poporului german. Chamberlain se afla pe drum de la Londra la Chequers, cînd lui Halifax i s-a cerut să dea această aprobare. Tot atunci a fost recepționată o transmisie din Germania prin care ascultarea emisiunilor posturilor de radio engleze era interzisă cu începere de a doua zi (p. 78—79).

Cu toate că nu era pregătit pentru o perioadă de război, B.B.C.-ul s-a adaptat la noile condiții în timpul „războiului ciudat" din iarna anului 1940.

ULTIMA ÎNFRÎNGERE PE CONTINENT

La B.B.C. — și în întreaga țară — lunile martie-iunie 1940 au fost dominate de „blitzkrieg"-ul Wehrmachtului în apusul continentului, ceea ce apropia fatal Bătălia Angliei ***).

Iată cum era privită de la B.B.C. cadența evenimentelor.

În emisiunea radiodifuzată din 30 martie, Churchill își avertiza ascultătorii că, în timp ce nimic nou nu se întîmpla pe frontul de vest, „mai mult de un milion de soldați germani" erau pregătiți să atace, în numai cîteva ore, frontierele de-a lungul Luxemburgului, Belgiei, Olandei. „În orice clipă aceste trei țări neutre puteau să cadă victime unei avalanșe de oțel și foc".

Armatele germane s-au pus în mișcare în ziua de 10 mai, iar primul mesaj prin radio a fost dat la Hilversum, în Olanda, la 6.17 a.m. : „O mare formație de avioane germane survolează Olanda, îndreptîndu-se în direcția vest". La 8.05 a.m., ora germană, Goebbels a citit la posturile de radio germane memorandumul adresat țărilor invadate. (p. 200).

În aceste împrejurări, reportajele și evocările difuzate la radio căpătau o neobișnuită putere de influență. De fapt, emisiunile de la sfîrșitul primăverii și din vara anului 1940 erau printre cele mai remarcabile realizări ale anului. „Situația actuală, scria un conducător al B.B.C.-ului, ne obligă să luăm toate măsurile posibile pentru a întări forța morală a publicului". Așa se face că emisiunile destinate „sufletului" oamenilor dobîndiseră o „atractivitate dinamică și reținеau atenția". Marinarii și piloții se bucurau de o atenție specială. Două programe de importanță istorică s-au dovedit utile, cînd bătălia în Franța ajunsese la o extremă violență : „o reluare, «The Old Contemptibles», povestea retragerii din Mons, cu scopul de a arăta că «și atunci,

*) „The War of Words", London, Oxford University Press, 1970.

**) Citatele următoare se vor da în text.

***) „Lumea" a publicat amplul capitol despre „Bătălia Angliei" din memoriile lui Winston Churchill.

în primul război mondial, lucrurile stăteau foarte rău ca apoi să se redreseze», și «The Black Day of the German Army» (Ziua cea neagră a armatei germane), 8 august 1918" (p. 213).

În acest context, veștile de la Dunkerque au făcut ca toate argumentele și dezbaterile în jurul stilului emisiunilor să pară demodate. La 24 mai, forțele armate germane s-au oprit la numai cîteva mile de ceea ce urma să devină capul de pod anglo-francez de la Dunkerque. Întîrzierea a fost dezastruoasă pentru hitleriști, deoarece atunci cînd au reluat ofensiva, englezii erau pregătiți. De la 27 mai la 3 iunie, bătălii teribile s-au angajat pe perimetrul Dunkerque-ului. De la 10 mai la 3 iunie, 75 de divizii olandeze, belgiene, franceze și engleze au fost eliminate din luptă, dar de pe plajele distruse ale Dunkerque-ului, 338 226 de oameni au fost îmbarcați, dintre care 224 717 soldați britanici. „Evadarea" lor — strălucit descrisă atunci, într-unul dintre cele mai dramatice „Postscriptum"-uri (emisiuni realizate de J.B. Priestley) — a constituit un moment impresionant în istoria războiului din vest. Churchill a subliniat pe bună dreptate că „miracolul de la Dunkerque" nu a fost o victorie, dar de aci s-a răspîndit încrederea morală că Anglia nu va putea fi învinsă. Priestley și-a încheiat „Postscriptum"-ul cu același mesaj. „Cînd vor afla cum a început acest război, smulgînd glorie din înfrîngere, și cum am zburat apoi către victorie, strănepoții noștri vor afla și cum acei navigatori ai zilelor de sărbătoare au făcut o călătorie în iad și s-au întors încununați de glorie". (p. 214).

B.B.C.-ul a încercat să exploateze la maximum Dunkerque-ul. A exercitat presiuni asupra Ministerului Informațiilor ca să-i acorde permisiunea ca ofițerii și soldații proaspăt evacuați din Franța să spună „în fața microfoanelor povestea lor". Relatările martorilor completau știrile și discursurile rostite de către primul ministru și de către Anthony Eden, ministrul de externe.

Atunci a devenit proeminentă personalitatea scriitorului J. B. Priestley. B.B.C.-ul a încurajat fără întîrziere scrierea „Cîntecelor populare înflăcărate" și a lansat scriitorului invitația de a comenta evenimentele zilei. Priestley nu era prea cunoscut în Anglia ca speaker, iar înainte de război, radioul nu-i părea a fi o activitate dătătoare de satisfacții. Dar, foarte curînd, emisiunile sale „Postscriptum" au devenit un eveniment național. Avea milioane și milioane de admiratori, iar corespondența sa venea zilnic „în saci plini pînă la refuz".

„Ce face ca Priestley să aibă în această țară un auditoriu aproape tot atît de mare ca al lui Churchill ?", se întreba „Yorkshire Post", dînd tot el răspunsul : „Este glasul său, vocea sa care inspiră încredere și îți spune parcă bun venit" (p. 210).

„UN GENERAL FRANCEZ VA VENI ÎN STUDIOURI"

Masson, reprezentantul oficial la Londra, al radiodifuziunii franceze, a transmis în mai și iunie mai multe emisiuni referitoare nu numai la marile evenimente, ci și la teme privind producția de război și noile „forțe de urgență" britanice. Cînd comunicația directă cu Franța a fost întreruptă din pricina ofensivei germane, el a fost acela care a sugerat programul zilnic devenit **Ici la France.**

Francezii au auzit pentru prima oară condițiile armistițiului prin B.B.C. Cu cîteva zile înainte, regina se adresase în limba franceză femeilor Franței, iar generalul de Gaulle a ținut prima — și astăzi, în perspectiva istoriei, faimoasa — cuvîntare către poporul francez la numai o zi după ce sosise în mare grabă de la Bordeaux.

Primul discurs al lui de Gaulle apare astăzi ca o piatră de hotar. La 17 iunie, Pétain se adresase prima oară națiunii franceze la posturile de radio, anunțînd că preia puterea politică. În lumina acestui discurs, cabinetul de război britanic a hotărît, nu fără dispute, în seara zilei de 18 iunie, că generalului de Gaulle i se permite să țină o cuvîntare la radio. B.B.C.-ul a fost anunțat doar că un general francez — fără să i se menționeze numele — va sosi în studiouri, iar Elisabeth Barker și Leonard Miall, care îl însoțeau pentru prima oară la un studio al B.B.C.-ului, nu fuseseră încunoștiințați, ca de altfel nici majoritatea oficialităților, de deosebita importanță istorică a acestui fapt. De Gaulle și-a făcut apariția „calm, dar încordat", a pus accentul pe persoana I-a singular și a vorbit de asumarea unei „sarcini naționale", de responsabilitatea de a păstra viu spiritul Franței. (p. 241). „Tocmai acei factori care au dus la înfrîngerea noastră — a spus el — pot duce într-o zi la victoria noastră". Cuvîntarea lui de Gaulle, care nu a fost imprimată, a fost reluată în buletinul de știri de la orele 20,15 și a luat din nou calea eterului la orele 22.

Generalul de Gaulle a considerat ca dată de început „a noii sale vieți" ziua de 18 iunie 1940 : „Atunci cînd cuvintele inexorabile și-au luat zborul, am simțit în mine însumi o viață care se sfîrșea". (p. 5).

O întreagă echipă de ziariști și oameni politici francezi a început să lucreze la B.B.C. și, în ciuda divergențelor dintre generalul de Gaulle și conducătorii britanici, emisiunile „Les Français parlent aux Français" și multe altele au alimentat necontenit spiritul rezistenței antinaziste.

„Nu vom uita niciodată", scria romancierul Georges Duhamel după război, „vocea familiară a lui Maurice Schumann (actualul ministru de externe francez — n.r.), care, dacă am reveni după o mie de ani, ne va reaminti întotdeauna de suferințele și speranțele noastre din acei ani amari" (p. 246).

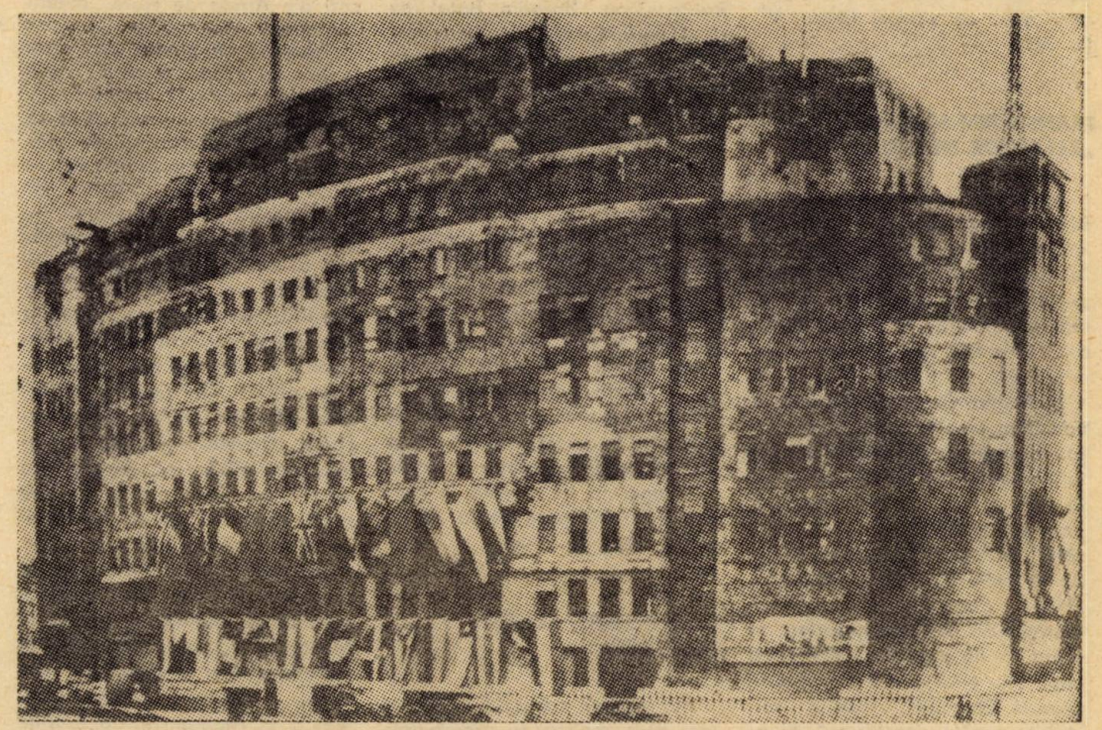

Clădirea radiodifuziunii britanice fotografiată în „V-day", Ziua Victoriei

V — DE LA VICTORIE

Nu peste mult timp, B.B.C. a început să emită vești, de un fel nou. De astă-dată, despre primele victorii, transmise de la mari distanțe.

Succesele din Eritreea și Abisinia au înflăcărat ascultătorii în primăvara anului 1941. Cîteva zile după eveniment, B.B.C.-ul a transmis o relatare imprimată la 5 mai despre reintrarea în Addis Abeba a împăratului Haile Selassie, prima victimă a agresiunii Axei, care a fost repus în drepturi. Dar ceea ce a constituit probabil cea mai cunoscută activitate de propagandă a B.B.C.-ului în timpul războiului, a fost V-ul pentru Victorie, campanie lansată în ianuarie 1941.

Ea a stimulat imaginația nu numai a ascultătorilor europeni, cărora le era adresată, ci și a englezilor, care aflau ce se petrece din emisiunile de radio și din presa scrisă. „Cînd istoria războiului va fi scrisă — comenta un reporter american în 1943 — «campania V» va părea mai mult decît o lovitură a propagandei. Ea a contribuit mult ca popoarele din țările ocupate să-și dezvolte sentimentul conștiinței naționale și al solidarității internaționale. Experiența a arătat că nimic nu poate opri ceea ce Goebbels denumise «invazia intelectuală a radioului britanic asupra continentului», o invazie care avea ca simbol litera V" (p. 327).

TRANSMITEM SCENARIUL „ALEXANDR NEVSKI..."

Au existat evenimente deosebite în acest război — remarcă Asa Briggs — care au lărgit țelul Rezistenței mai mult decît a putut-o face orice încurajare. Cel mai semnificativ fapt în această privință a fost intrarea în război a U.R.S.S., în iunie 1941.

În Anglia, Churchill personal a comentat veștile dramatice despre agresiunea antisovietică în faimosul său discurs din 22 iunie, la care a lucrat o zi întreagă și care a fost reluat în cîteva emisiuni adresate poporului sovietic la orele 5, luni dimineața. „Hitler, declara el, este un monstru de răutate, nesățios în setea sa de sînge". Primejdia care s-a abătut asupra Rusiei, spunea Churchill, „este o primejdie pentru noi înșine". El adăuga că Anglia va furniza Rusiei „ajutor atît economic cît și tehnic, cît îi va sta în putință". Cauza fiecărui rus luptînd pentru vatra și casa sa este cauza oamenilor liberi și a popoarelor libere din toate colțurile lumii" (p. 387-388).

Cînd a devenit evident că sovieticii rezistau vitejește invaziei hitleriste, un val filorus se răspîndi în Anglia. Acest sentiment se reflecta deopotrivă în reacția publicului la jurnalele cinematografice de actualități, în atitudinea celor de la „Daily Express", în fondurile strînse pentru „Săptămîna rusă", care începuse la 22 septembrie, cu prilejul Zilei Armatei Roșii, sau în apelul soției lui Churchill pentru ajutorarea U.R.S.S. Acest sentiment a influențat totul, de la dezvoltarea interesului pentru muzica populară rusă („Frumosul trandafir rus"), la protestul politic — „Deschideți acum cel de-al doilea front" (p. 392).

B.B.C. a avut rolul său în această acțiune. A transmis opera „Evgheni Oneghin"; a prezentat o adaptare a lui Louis MacNeice după „Alexandr Nevski", cu muzica lui Prokofiev, și o biografie, tot a lui MacNeice, intitulată „Cehov"; a prezentat „Trei surori"; a angajat dialoguri cu Maisky, ambasadorul sovietic, cu Eric Godfrey („Am lucrat într-o fabrică sovietică"), cu Tom Barker (despre bazinul Kuznețk), cu Sir John Russell (despre Caucaz), și cu Sir Bernard Pares; a prezentat iubitorilor de muzică englezi pe Șostakovici și Haciaturian și a alcătuit mai multe programe Rahmaninov, Borodin, Balakirev și, desigur, Ceaikovski. Se transmiteau, de asemenea, marșuri și muzică populară rusă, adeseori în interpretarea faimoaselor coruri rusești. A fost prezentată o întreagă „seară rusă", cu prilejul căreia Cecil McGivern, unul dintre cei mai talentați scriitori-regizori ai B.B.C.-ului, a colaborat cu Joseph Macleod, crainicul, care manifesta un interes deosebit pentru Rusia. Macleod a fost cel care a citit „comentariul rus" al lui Alexander Werth, corespondent în U.R.S.S., un program deosebit de îndrăgit. În acest context nu a fost de mirare că Internaționala a început să fie cîntată în mod curent cu începere de la 22 ianuarie 1942 (p. 393).

„ALO ROBERT, SOSEȘTE FRANKLIN"...

Pe măsură ce B.B.C. era tot mai mult implicat în programele destinate luptătorilor din Rezistența europeană, s-au ivit succese dar și complicații. În vara anului 1941, pe lîngă programele oficiale, se transmiteau și mesaje cifrate. La început s-a luat în considerație utilizarea programelor de melodii populare slave pentru a avertiza luptătorii antifasciști din Europa răsăriteană despre operațiile militare ce urmau să aibă loc. Apoi, aceștia au învățat să asculte programele B.B.C.-ului pentru „urările de familie" ce păreau un nonsens total; de pildă, „Romeo o îmbrățișează pe Julieta". Astfel de mesaje anunțau că schimbul curierului sau un anumit agent sosise cu bine sau dădeau explicații despre o serie de operații suspendate. Aparate de transmisie erau distribuite Rezistenței considerate astfel o armă pentru război. Hitleriștii făceau toate eforturile pentru a înțelege sensul mesajelor, tot așa cum secțiunea „Monitor" de la B.B.C. veghea atent la mesajele germane (p. 450).

În Africa de Nord, **Operația Torța** (debarcarea americană, începută în noiembrie 1942) urma să aibă profunde consecințe asupra propagandei-radio în Franța. B.B.C. a început să transmită în mod repetat cuvintele „Alo Robert, sosește Franklin, Alo Robert, sosește Franklin". Nu era nevoie de un talent cu totul special în materie de descifrare a codurilor pentru a deduce că Robert era R.D. Murphy (consulul american din Maroc), că Franklin era Roosevelt și că o debarcare americană era iminentă. Un număr de francezi din Africa de Nord aveau într-adevăr instrucțiuni precise în legătură cu modul în care trebuia să acționeze cînd era transmis un anumit mesaj.

Pe măsură ce evenimentele se derulau, atît reacția față de operație cît și operația în sine aveau să se dovedească departe de a fi precise, iar americanii — în cazul cel mai bun necunoscători ai politicii franceze sau, în cazul cel mai rău, cinici — au fost trîiți curînd într-un imbroglio care dezvăluia toate dificultățile latente în care se găseau „francezii liberi". De Gaulle nu fusese informat oficial de debarcările americane înainte ca acestea să aibă loc — ele nu constituiau însă nici o surpriză totală pentru el. Totuși „francezii liberi" nu au luat parte la ele.

Soarta războiului începea să se schimbe. În timp ce sovieticii rezistau la Stalingrad, generalul Montgomery, noul comandant al armatei a 8-a în războiul din deșert, a dat peste cap pe Rommel la El Alamein într-o bătălie începută la 23 octombrie și terminată triumfător la 2 noiembrie 1942. Două zile mai tîrziu, B.B.C.-ul avertiza ascultătorii săi să nu părăsească posturile de radio pînă ce nu vor auzi cea mai bună veste din ultimii ani. S-a transmis apoi comunicatul special al generalului Alexander, direct din Cairo. Reporterul Bruce Beltrage, care a dat citire comunicatului, spunea că nu va uita niciodată ziua aceea. Ea avea să fie și ziua în care și-a dat demisia de la B.B.C. deoarece divulgase că germanii erau în plină retragere în Egipt. Alte știri bune au urmat. Debarcările aliaților în Africa de Nord — deși au provocat o serie de controverse politice — au marcat, așa cum Churchill a spus-o într-un mod inspirat, dacă nu chiar sfîrșitul, „poate sfîrșitul începutului". Duminică, 15 noiembrie, clopotele bisericilor au răsunat peste întreaga Anglie, vestind victoria lui Monty (p. 601).

Au urmat Italia și, în sfîrșit, cel de-al doilea front.

Ultimele preparative ale B.B.C.-ului înainte de D-Day au fost puse la punct cu tot atîta precizie cît și preparativele militare ale operației Overlord (debarcarea în Normandia). Corespondenții urmau să fie repartizați astfel încît să poată acoperi imediat toate fazele debarcării. Ei trebuiau plasați de asemenea într-o poziție în care să poată expedia cu maximum de viteză radiodifuziunii telegramele și mesajele. Dată fiind necesitatea păstrării secretului total, ei erau înzestrați cu baze de securitate speciale pe Coasta sudică — cele mai importante dintre ele amplasate pe un deal în apropiere de Fareham — de unde puteau trimite mesajele „up the line", înapoi la radiodifuziune. Canalele de avertizare trebuiau să rămînă deschise zi și noapte, iar o unitate de telecomunicații trebuia să le stea la dispoziție în orice moment pentru a transforma mesajele verbale în știri scrise pentru cenzura militară și, apoi, pentru departamentele de știri și pentru programele redacțiilor. Echipa B.B.C.-ului a fost întărită aproape în ultimul moment prin echipamentul sosit din S.U.A. Improvizația și planificarea mergeau astfel mînă în mînă, într-un mod caracteristic pentru stilul britanic. Iată ultimele instrucțiuni date echipei de corespondenți: „Toți oamenii de la B.B.C. în acțiune servesc Corporația în totalitatea ei. Nu trebuie sub nici un motiv ca vreun om să se considere ca membru al uneia sau altei divizii: cu atît mai puțin să fie în primul rînd interesați pentru care program lucrează. Echipa este una: a B.B.C.-ului.

Succes!" (p. 658-659).

Au urmat miile de transmisii care, din iunie 1944 pînă în mai 1945, au relatat traseul armatelor aliate angajate în bătălia finală. A urmat ziua victoriei. A urmat mesajul directorului general al B.B.C. către toți cei ce lucraseră în anii aceia la emisiunile de radio, mesaj din care citez această frază: „Ascultătorii nu aud nimic despre greutățile noastre". Și mă gîndesc că pentru avioanele hitleriste, Casa Radioului a fost, în tot timpul atacurilor asupra Londrei, o țintă centrală.

Discutînd acum cîteva săptămîni cu un veteran al emisiunilor din anii '40, pe cînd părăseam Bush-House (una din cele 12 clădiri ale radiodifuziunii britanice), am reținut expresia sa: „În timpul războiului, pe frontul B.B.C.-ului nu se întîmpla nimic nou"...

MILIARDARUL INVIZIBIL

Una din ştirile de senzaţie apărute şi intens comentate în presa occidentală la sfîrşitul anului trecut a fost dispariţia miliardarului american Howard Hughes, patronul faimoaselor cazinouri de la Las Vegas, posesorul uneia din cele mai fabuloase averi din lume. Personaj singular şi enigmatic, Hughes a fost adesea eroul unor întîmplări reale sau apocrife, care au generat numeroase comentarii şi speculaţii. Reproducem alăturat din săptămînalul „Paris Match" reportajul lui Roger Mauge consacrat misteriosului miliardar.

La ora unu şi jumătate noaptea, George E. Franklin Jr., procurorul districtual din Las Vegas, i-a telefonat guvernatorului, care tocmai se pregătea să se culce.

De patru zile, la statele majore ale celor şase mari hoteluri-cazinouri din capitala mondială a jocului domnea un haos total. 11 persoane, îmbrăcate în costume de culoare închisă şi avînd asupra lor serviete, debarcaseră dintr-un avion particular cu reacţie venind din Texas şi arătaseră că dispun de împuterniciri pe baza cărora Robert A. Maheu, vechi prieten al guvernatorului, era pur şi simplu concediat. Maheu refuza să-şi părăsească funcţia şi biroul, declarînd că nu se va supune decît unui ordin personal al proprietarului, Howard Hughes, şi că toate acestea erau o maşinaţie.

Procurorul districtual l-a informat pe guvernator că fusese chemat la telefon, că i se comunicase dorinţa lui Howard Hughes de a-i vorbi şi că guvernatorul trebuie să urce în acest scop la etajul 18 al hotelului „Sands" („Hotelul Nisipurilor").

Guvernatorul statului Nevada nu a răspuns că, dacă dl Howard Hughes doreşte să-i vorbească, nu are decît să aleagă o oră mai potrivită şi că, în orice caz, nu se pune problema ca guvernatorul să se deplaseze, pe baza unei convocări, la un hotel aparţinînd d-lui Hughes şi să aştepte acolo pînă cînd respectivul domn va binevoi să telefoneze.

Nu, guvernatorul nu a răspuns nimic din toate acestea. În automobilul său a străbătut „Strip", lungul bulevard inundat de neon din Las Vegas, un fel de fluviu de lumină unde curge valul de dolari pe care americanii vin să-i piardă noapte de noapte pe malurile lui. Ajuns la hotelul „Sands", a fost foarte bucuros să audă glasul lui Howard Hughes. Nu a răspuns nimic din toate acestea deoarece Paul Laxalt, deşi guvernator al Nevadei, nu cîştigă decît 25 000 dolari pe an, în timp ce veniturile lui Howard Hughes sînt pur şi simplu incalculabile. Se ştie doar că totalul averii sale poate fi evaluat la două miliarde dolari (cea mai mare avere din S.U.A.; poate fi comparată numai cu aceea a petrolistului Paul Getty). Guvernatorul guvernează oraşul Las Vegas şi statul Nevada. Dar nici unul, nici celălalt nu-i aparţin, în timp ce o bună parte a oraşului şi a statului aparţine lui Howard Hughes. Puterea guvernatorului asupra celor 439 000 locuitori ai statului va înceta o dată cu expirarea mandatului său (şi e vorba de o putere foarte redusă). Puterea lui Howard Hughes asupra celor 134 000 salariaţi ai firmelor şi întreprinderilor sale va dura atît cît va dura şi viaţa lui.

Guvernatorul Laxalt este un om amabil şi zîmbitor. După ce a ascultat glasul lui Howard Hughes — care vorbea foarte departe, din insulele Bahamas — a pus receptorul jos şi a spus: „E el, sînt sigur. I-am recunoscut glasul".

Au trecut peste opt ani de cînd nimeni nu l-a mai văzut pe Howard Hughes. „Cei care susţin că l-au văzut, în realitate nu l-au văzut, spunea Robert Maheu înainte de a cădea în dizgraţie. Şi cei care îl văd într-adevăr, nu o spun".

În urmă cu opt ani, un ziarist din Los Angeles care, împotriva oricărei raţiuni, încerca să obţină un interviu din partea lui Hughes, a ridicat receptorul din furca telefonului său care suna. Un glas i-a spus să plece cu maşina la o

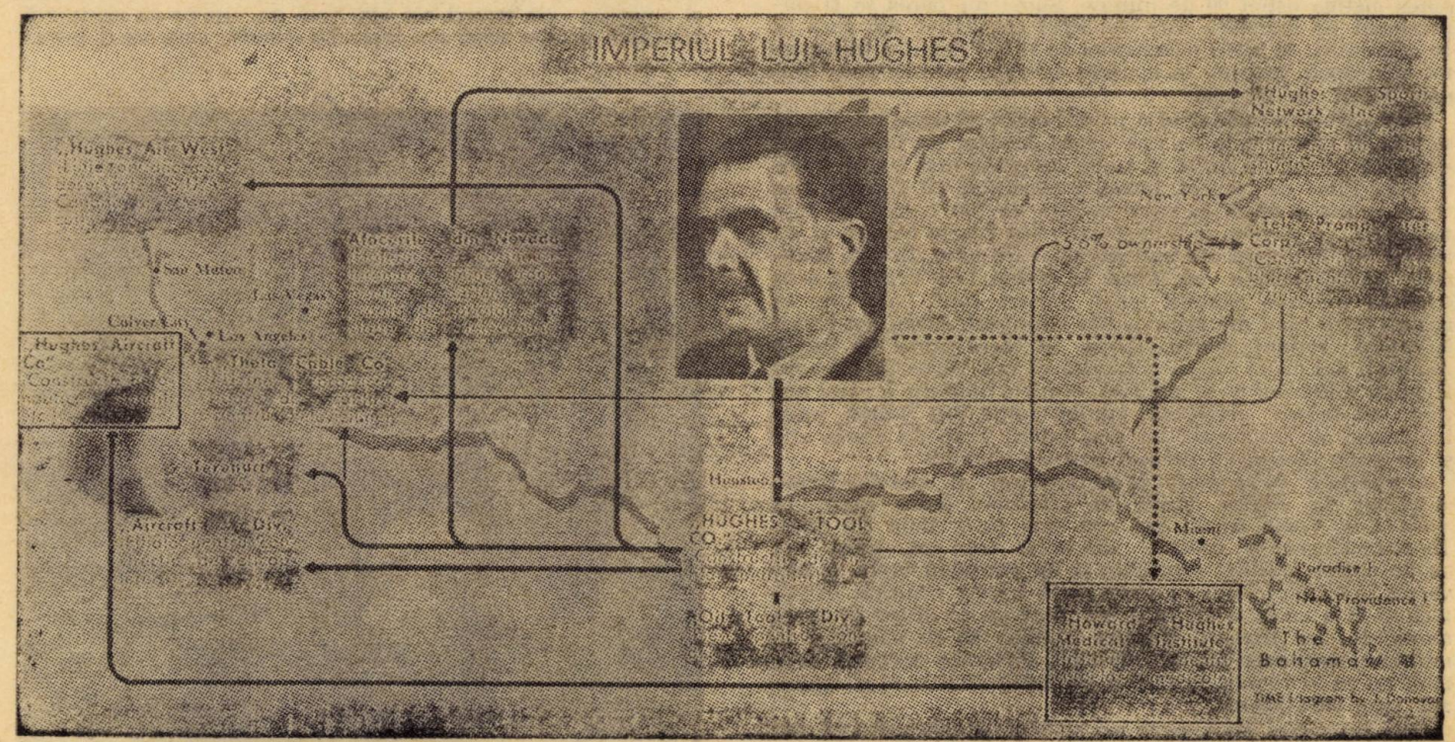

Posesiunile lui Hughes în versiunea revistei americane „Time"

anumită răscruce de pe Olympic Avenue și să semnalizeze de cîteva ori cu farul. Așa a și făcut. După care s-a pomenit transportat cu un automobil destul de vechi pînă la un teren de aviație și urcat într-un avion care aștepta pe pistă. I s-a spus să ia loc alături de pilot și avionul a decolat. Pilotul era... Howard Hughes care, timp de două ore, în văzduh, deasupra galaxiilor strălucitoare care par a fi, privite de sus, aglomerațiile urbane de pe coasta Californiei, a răspuns la toate întrebările, nu înainte de a-i fi cerut să-și dea cuvîntul de onoare că nu va repeta nimic din ceea ce îi va spune. Din noaptea aceea, Howard Hughes nu a mai fost niciodată decît un **glas într-un telefon.** Nici guvernatorul statului Nevada nu cunoaște altceva decît acest glas și același lucru este valabil pentru oamenii pe care Hughes îi plătește foarte scump ca să-i conducă întreprinderile.

Cînd miliardarul a trebuit să semneze formularele oficiale pe care le completează persoanele cărora statul Nevada le atribuie licențele cazinourilor din Las Vegas, membrii comisiei pentru jocurile de noroc au fost conduși într-un salon. S-a deschis o ușă, a apărut un bărbat care avea formularele completate și semnate de mîna lui Hughes, apoi bărbatul a ieșit și a închis ușa. Directorul comisiei pentru jocurile de noroc nu avea nici măcar dovada că semnătura aparținea cu adevărat acestui personaj singular. Mai mult decît atît : nu avea nici siguranța că omul acesta există cu adevărat. Chiar dacă, printr-un miracol, pe ușă ar fi intrat Hughes în persoană, nimeni nu ar fi putut să-l recunoască de vreme ce nu există nici o fotografie de-a lui mai recentă de 13 ani și de vreme ce sosise la Las Vegas, în urmă cu două sau trei luni, ca o umbră, ca fantoma acelui tînăr producător de filme și erou al aviației din anii '30 care fusese Howard Hughes.

Într-o seară de noiembrie, un tren al companiei de transporturi feroviare „Union Pacific", venind de pe coasta de Est, s-a oprit în gara Ogden, oraș din statul Utah. Ultimele două vagoane erau saloane de lux cu perdelele coborîte și aparțineau unui necunoscut bogat care călătorea însoțit de secretari și de paznici personali înarmați cu puști-mitraliere. Nu se punea problema de a ști ce se petrecea înăuntrul vagoanelor dar, atunci cînd necunoscutul a fost informat că trenul va rămîne 90 de minute la Ogden, el a anunțat prin secretarii săi că dorește imediat o altă locomotivă pentru a putea să-și continue neîntîrziat drumul în direcția Las Vegas, care era destinația lui.

I s-a răspuns că aceasta va costa 17 000 dolari și că ar putea cîștiga astfel 90 de minute. Suma nu părea să fi impresionat pe secretari, care au cerut oamenilor din gară să se grăbească. Și astfel locomotiva de 17 000 dolari a transportat cele două vagoane în spațiile aproape infinite care despart Utah de Nevada.

Cînd, ulterior, mecanicul a primit ordin să oprească, trenul se afla la cîteva mile de Las Vegas, într-un loc care nu era decît un punct pe hartă și unde așteptau mai multe automobile. Plini de respect, paznicii personali au coborît dintr-un vagon o targă pe care se afla un om culcat, cu fața acoperită, ca și cum ar fi fost mort sau foarte bolnav, și au introdus-o într-unul din automobile, care erau, firește, limuzine. Automobilele au intrat în orașul Las Vegas și s-au oprit la intrarea marelui hotel „Desert Inn", care este în același timp unul din principalele cazinouri. Acolo, tot etajul 9, fusese reținut pentru cineva al cărui nume nu fusese anunțat, dar toată lumea a înțeles că era vorba de Howard Hughes, miliardarul. El suferise recent o operație a cărei natură nu fusese divulgată, într-un spital din Boston, unde închiriase, de asemenea, un etaj întreg timp de cîteva zile și de unde plecase în această postură ciudată.

O mulțime de jucători și de reporteri ai ziarelor locale a asistat la suirea targii în ascensor. Între timp, în gara Las Vegas, trenul gol era tras pe o linie de triaj. Howard Hughes a coborît din acest tren gol, prost ras ca de obicei, purtînd espadrile și un pantalon vechi, a traversat holul hotelului în care toată lumea comenta evenimentul și a urcat la etajul 9. Pe targă nu se aflase decît un manechin, iar Howard Hughes izbutise să se amestece în mulțime, asemenea omului invizibil, deoarece devenise invizibil nu ca în roman, printr-un procedeu chimic, ci cu ajutorul unei stratageme.

Prin asemenea stratageme s-a străduit Hughes să iasă din memoria contemporanilor săi. El a refuzat să se arate vreodată altcuiva decît celor 24 de oameni de încredere ai săi, care se schimbau zi și noapte, cîte șase în carturi de opt ore, ca pe un vas, și care nu au trădat niciodată consemnul tăcerii. Sînt oameni care nu beau, nu fumează și pe care te poți bizui.

După senzaționala apariție a fantomei pe targă, etajul 9 a rămas închis. Cîțiva electricieni au scos butoanele pentru acest etaj de la tablourile de comandă ale ascensoarelor, exceptînd unul singur, al cărui acces a devenit rezervat.

În februarie, conducerea hotelului l-a anunțat pe dl. Hughes, sau cel puțin glasul său, că apartamentele de la etajul 9 ocupat de el erau rezervate unui vechi client și că de aceea trebuia să le elibereze la începutul lunii martie. Pedeapsa pentru această enormitate nu s-a lăsat așteptată. După cîteva zile, directorul hotelului era informat că dl. Hughes cumpărase hotelul cu un singur cec de 13 milioane dolari și că, în cazul în care cineva trebuia să plece în luna martie, acela era el, directorul. De altfel, după patru luni, directorul hotelului și restul orașului Las Vegas au aflat că Howard Hughes cumpărase și hotelul „Sands" (pentru 30 milioane dolari), apoi „Castaways", un hotel mic (3 milioane dolari), apoi „Frontier" (24 milioane dolari), „Silver" și, în sfîrșit, „Stardust" (40 milioane dolari). Evident, toată lumea a înțeles că — după ce pierduse procesul intentat marii companii de transporturi aeriene T.W.A., unde poseda 75 la sută din acțiuni, și după ce vînduse aceste acțiuni pentru 436 milioane dolari, cea mai mare tranzacție încheiată vreodată de un particular la Bursa din New York — Howard Hughes era pe cale să investească la Las Vegas, unde nu există nici un impozit pe venit, nici pentru persoane, nici pentru societăți, și unde chiar Constituția Nevadei interzice statului să instituie vreo taxă pe proprietățile imobilare.

Experții au calculat că, numai cu beneficiile de la jocurile de noroc din cazinourile cumpărate de el, Hughes dispunea de un venit net de 50 milioane dolari anual ; și cazinourile nu sînt decît partea accesorie a averii sale, investită în alte părți, în „Hughes Tool", firma de utilaj pentru forări petroliere, și în „Hughes Aircraft", întreprinderea care a construit satelitul „Telstar" și „Surveyor", care a aterizat pe Lună. În consecință, nimeni nu s-a mai mirat că, ceva mai tîrziu, Howard Hughes a cumpărat și stațiile de televiziune din Nevada. Le cumpărase pentru simplul motiv că, într-o zi, calitatea tehnică a imaginilor pe care le vedea pe ecranele din apartamentul său de la etajul 9 nu i se păruse bună.

Se spune că un om se explică prin copilăria lui și că nu face decît să repete de-a lungul întregii sale vieți visurile și emoțiile din primii săi ani. Iată un lucru cu siguranță adevărat pentru acest om ieșit din comun, care va fi într-

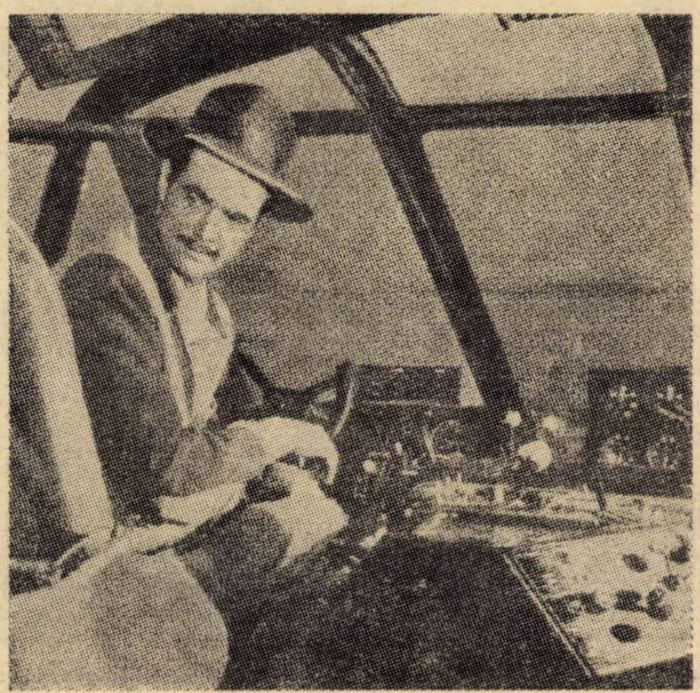

chipat mai bine ca oricine toate miturile din care e țesut „visul american".

Trenul special care l-a transportat într-o zi la Las Vegas nu este capriciul său, ci al tatălui său. Înainte de războiul din 1914, tatăl lui fusese poreclit de oamenii din Houston „Big Howard" („Howard cel mare"). „Big Howard" era figura cea mai senzațională din Houston care, în calitate de capitală a Texasului pe vremea descoperirii petrolului, nu era totuși lipsită de asemenea figuri. Prin 1905, „Big Howard" (era într-adevăr foarte înalt) își încercase norocul în cursa pentru petrolul care țîșnea de sub picioarele tuturor texanilor și îi îmbogățea într-o săptămînă dacă aveau norocul să cumpere un petic de teren „fertil". Dar averea lui „Big Howard" avea să fie nu petrolul propriu-zis, ci instrumentul pentru căutarea lui. Era un mecanic foarte dotat și setos de avere. A făurit unealta pe care nimeni nu reușise s-o făurească : un trepan în stare să străpungă stratul stîncos care acoperă al doilea subsol al Texasului și sub care e ascunsă cea mai mare parte a masei de păcură. Pînă atunci, trepanurile și fabricanții lor se loviseră neputincioși de acest strat. Firma „Hughes Tool" a făcut avere — și face și azi — în folosul lui „Little Howard" („Micul Howard"), cum a fost numit unicul fiu al lui „Big Howard". În consecință, Howard din Las Vegas nu este un „self made man", ci fiul unui om excepțional de înzestrat. În orice caz, începînd din 1905 fără întrerupere, întreaga Americă și o parte a lumii forează petrolul cu material de la „Hughes Tool Company", ceea ce aduce mulți dolari.

De îndată ce a început să cîștige, „Big Howard" și-a cumpărat un tren special în care își transporta prietenii și prietenele din Texas, împreună cu muzicanți și multă șampanie, în plimbări de mai multe zile prin Statele Unite. Iată, poate, explicația trenului special al lui „Little Howard".

Melancolia care determină pe bărbatul de 65 de ani să se închidă pe viață într-un secret impenetrabil se explică, poate, prin moartea timpurie a mamei sale. El avea pe-atunci 16 ani. Era o femeie frumoasă, de origine franceză, pe care băiatul o iubea. A intrat într-o clinică pentru a fi operată și nu s-a mai întors. Pasiunea pentru mecanică i se trage din ziua în care tatăl său a refuzat să-i cumpere o motocicletă. Avea 12 ani. În trei luni, într-un atelier ascuns în fundul grădinii, și-a fabricat o motocicletă fără să spună nimic nimănui.

În sfîrșit, pasiunea lui pentru aviație. La 14 ani, cînd tatăl său i-a promis să-i cumpere orice cadou îi va cere, „Little Howard" a cerut să se urce într-un hidroavion. Cu cîteva zile înainte văzuse un asemenea aparat și își întrezărise în același timp destinul.

La 18 ani și-a pierdut tatăl. „Big Howard" a murit lăsînd fiului său o avere considerabilă. Tînărul a părăsit totul pentru a construi el însuși într-un hambar, așa cum făcuse cu prima sa motocicletă, avioane pe bordul cărora a doborît mai multe recorduri ale lumii, sfidînd cele mai mari pericole.

Pe atunci, la mai puțin de 30 de ani, ajunsese să fie ceea ce nu fusese nimeni niciodată: concomitent tînărul cel mai înconjurat de femei, celibatarul american cel mai bogat, producătorul cel mai excentric de la Hollywood și un erou în domeniul cel mai eroic al epocii : aviația.

Apoi a dispărut brusc. A pierit din viața oamenilor. „Oamenii nu m-au interesat niciodată, a declarat. Nu mă pasionează decît problemele tehnice sau științifice".

La început a închiriat un imens fals castel Ludovic al XV-lea în California, păzit ca într-un roman polițist. Nu ieșea niciodată din castel decît pe ascuns și deghizat și nu era văzut niciodată alături de fosta sa soție, actrița Jean Peters care, în ce o privește, ieșea în lume dar nu răspundea la nici o întrebare privitoare la soțul ei.

Femeile nu au jucat niciodată vreun rol în viața lui Howard Hughes, deși toate actrițele care au făcut carieră la Hollywood i-au fost atribuite în coloanele de indiscreții ale presei cinematografice și chiar ale presei în general. De fapt, s-ar putea spune, dimpotrivă, că ele nu au jucat decît roluri.

Odinioară nu puteai să trăiești cu Howard Hughes deoarece nu era niciodată acasă. Pleca fără să spună unde, și nici cînd se va întoarce, și de multe ori chiar nu se mai întorcea. Nici azi nu se poate trăi cu acest om, care doarme toată ziua în spatele perdelelor închise ermetic și nu primește pe nimeni în apartamentul său de teama microbilor. Nu se deșteaptă decît noaptea, cînd vorbește la telefon pînă în zori pentru a-și conduce afacerile. Nu mai este decît un glas la telefon. Glasul cheamă acum din Bahamas, și tot ce depinde de el în imperiul său, pînă și guvernatorii, așteaptă decretele acestui glas. Howard și-a transportat bizarul decor și șase paznici personali la un alt etaj al unui alt mare hotel, pe care îl închiriase de un an în Bahamas, cu intenția de a obține acolo licențe pentru jocurile de noroc. Profiturile pe care le încasează la Las Vegas sînt în scădere. În consecință, devotatul său Robert Maheu, care gira în numele lui Hughes un buget de 500 milioane dolari la cele șase cazinouri, a fost concediat. Howard Hughes a pornit să-și caute norocul în altă parte...

În 1947, cînd se mai ocupa de pilotaj

←

Cu Franklin Delano Roosevelt în 1937, cînd fostul președinte i-a înmînat un trofeu pentru performanțele sale aviatice

→

Cu Ava Gardner în 1946

→→

l'Unità
ROMA

INDOCHINA: EVOLUȚIE COMPLEXĂ

Interviu cu Giancarlo Pajetta

Spre sfîrșitul anului trecut, o delegație a Partidului Comunist Italian a făcut o vizită în R. D. Vietnam. Șeful delegației, tovarășul Giancarlo Pajetta, a acordat ulterior un interviu ziarului „L'Unità", din care reproducem ample extrase.

— Cum se prezintă astăzi situația în R.D. Vietnam ?

— Am fost în Vietnam pentru a treia oară. Astăzi elementul inedit reiese din faptul că organizarea, avîntul, modul de lucru, care odinioară păreau determinate de o tensiune acută, s-au transformat într-o deprindere. Distrugerile au fost numeroase și nimicitoare, chiar în rîndurile colibelor, care înlocuiesc cu sutele casele cu cîte o aripă distrusă ; Universitatea abia s-a înapoiat din dispersarea în păduri. Și totuși nu există sentimentul de provizorat, de instabilitate. Pămîntul este muncit în întregime, chiar dacă, în acest scop, șanțurile sînt săpate cu casmalele și apoi netezite cu mîinile și cu mănunchiuri de nuiele. Înainte de a cere indicații statistice, de a te informa despre realizarea cuvîntului de ordine : „Cîte doi porci și 50 chintale de orez la hectar", trebuie să vezi cum fiecare bucățică de pămînt la care poate ajunge apa este irigată, fie și prin stropirea cu un instrument de mînă sau cu un lighean de lemn, legat cu frînghii, pe care două femei îl leagănă ritmic. Președintele sindicatelor, care ne însoțea în călătoria noastră, a spus : „Am dori ca toată lumea să se convingă de faptul că un metru pătrat de pămînt este o bucată de aur". Firește că prețul în ore de muncă al acestor chintale de orez, deși cuvîntul de ordine este „un singur muncitor pentru un hectar", pare a consta în timpul măsurat în ceasuri de muncă trudnică, de ședere în mlaștini a tuturor celor apți de muncă din sat : bărbați care nu se află pe front, femei, copii și bivoli, bivolii care nu au fost încă înlăturați și nici măcar speriați de cele cîteva tractoare ce se pot vedea în cîte o fermă experimentală.

Vietnamul rămîne o țară săracă, dar nici mai mult nici mai puțin săracă decît acum cîțiva ani, ca și cum și-ar fi găsit un echilibru în cadrul căruia minimum este reprezentat de necesitatea de a supraviețui, pentru că restul trebuie să servească frontului. Tovarășul Le Duan ne spunea că, deși acest echilibru este la un nivel foarte scăzut, nu există o criză pentru că s-a consimțit să nu se ceară mai mult. Tot el a conchis că, din punct de vedere economic, America este cea care, deși considerabil mai bogată, se resimte, din punct de vedere economic, cu mult mai mult de pe urma războiului prin faptul că-și vede blocate unele angrenaje prețioase, pe care în Vietnam nimeni nu le poate înlocui. Bivolii nu au nevoie de anvelope, nu consumă benzină și nici lubrifianți. Distribuirea orezului, a peștelui, a picului de carne care există, a legumelor și a sării comportă mai puține primejdii de inflație decît condițiile din Wall Street.

— Cum este privită problema relațiilor cu celelalte țări socialiste ?

— În Vietnam, amintirea lui Ho și Min este, firește, foarte frecvent evocată, dar ea nu constituie o obsesie. În ce privește însă educarea cadrelor, este cu totul altceva. De multe ori am auzit spunîndu-se, în amintirea lui Ho și Min : „Trebuie să știm să ne bizuim pe forțele proprii". Astfel, ajutorul internațional este meritat și plătit prin faptul că Vietnamul joacă un rol propriu într-o cauză despre care se știe că este a tuturor. Necesitatea unui ajutor militar, nevoia de sprijin diplomatic, chiar și rachetele pe care le-am văzut și care poartă caractere chirilice, fiind răspîndite cam în întregul Vietnam, nu afectează cu nimic mîndria națională. În situația proprie și în tradiția țării există o permanentă căutare a modurilor naționale de a purta războiul și de a construi socialismul, folosind experiența tuturor. În îmbinarea dintre sensul profund al practicii și al răspunderilor naționale cu cel dobîndit prin studiul și experiența răspunderilor internaționaliste rezidă unul dintre elementele caracteristice ale unui partid ca cel nord-vietnamez, în raport cu alte mișcări de eliberare și, să mărturisim, chiar cu alte partide comuniste.

— Care este situația militară ?

— Războiul s-a făcut simțit și continuă să se resimtă în întreaga țară. Forțele esențiale sînt mobilizate, satele au dăruit întreaga lor forță vitală frontului, armatei, care cuprinde acum un procent considerabil dintre oamenii apți de muncă. Dacă, în sud, atacurile din apropiere de Saigon și Da Nang, loviturile de-a lungul șoselelor militare au astăzi în general caracterul unor ambuscade și atacuri neprevăzute, aceasta se explică poate prin faptul că adevărata luptă s-a mutat în Cambodgia, a cărei capitală este strînsă în cleștele forțelor de eliberare.

Tovarășii nord-vietnamezi subliniază gravitatea crizei politice din sud. Situația de la Saigon arată că americanii nu au învins nici măcar în capitală, în efortul lor de a obține ca „vietnamizarea" războiului să devină o realitate. Este cert că, în sud, organizarea socială, îmbinarea curentelor politice sînt mai complexe decît ceea ce se scrie sau se spune uneori de la distanță. O armată de 500 000 oameni, o flotă, ponderea S.U.A. au creat un fel de zonă economică și socială deosebită în corpul unei economii sărace și aproape primitive. Aceste interese constituie fundamentul social-economic al unei colaborări care nu se bazează exclusiv pe simpli mercenari. Dar burghezia tradițională, intelectualii, călugării, toți cei ce se pronunță împotriva americanizării Vietnamului — pentru că ei plătesc pentru aceasta și pentru că este încălcată concepția lor despre modul de viață — doresc să găsească o cale a păcii. Este important că atît comuniștii cît și Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud nu le consideră forțe concurente sau exclusiv echivoce numai pentru că sînt oscilante. Ei subliniază că numai o alianță cu toate aceste forțe, un „compromis național" care să arunce în aer compromisul imperialist, vor reuși să indice o cale de ieșire. Comuniștii vietnamezi par a crede în istorie, dar nu-i grăbesc ritmul, nu înlocuiesc procesele reale printr-o pretențioasă nerăbdare. Deocamdată se mulțumesc să poată spune, în special unor interlocutori italieni, că emigranții catolici din sud, care în trecut reprezentau pentru americani o bază sigură, trăiesc o nouă experiență, iar mulți dintre ei își schimbă vechile orientări.

— Cum se pune problema în cazul Cambodgiei și al Laosului ?

— Am discutat cu reprezentanții guvernului cambodgian, al cărui șef se află în exil. În modestia lor, considerîndu-se ucenici și ultimii sosiți în domeniul războiului de partizani, ei lasă să se întrevadă mîndria cadrelor lor mai vîrstnice, care au experiența luptei de rezistență antifranceză. Totodată, nu uită să evoce aportul forțelor militare cambodgiene la constituirea noii armate de eliberare.

În ce privește Laosul — chiar dacă aici nu există, ca în cazul Vietnamului, o paralelă 17°, recunoscută de diplomația internațională — se creează impresia că teritoriile eliberate au stabilitate. Convorbirile pornite de la situația militară se axează curînd pe reforma agrară și pe organizarea a sute de școli noi. Important este că s-a ivit o situație nouă : americanii au creat din nou — și împotriva voinței lor — unitatea Indochinei, așa cum existase ea în timpul dominației franceze.

Astfel problema Vietnamului, cum obişnuim să spunem, a devenit mai complexă pentru toţi ; pentru americani, care sînt nevoiţi să-şi împrăştie forţele şi mijloacele, dar şi pentru forţele de eliberare, în special pentru că astăzi pare dificil de conceput o soluţie care să nu fie globală. Chiar şi retragerea americanilor din Vietnam ar putea avea în ultimă instanţă o semnificaţie de desprindere militară numai cu condiţia ca Laosul şi Cambodgia să poată fi într-adevăr neutre.

— Care este astăzi strategia americană ? Care sînt perspectivele după recentele bombardamente ?

— Tovarăşii nord-vietnamezi nu subestimează dificultăţile în care se află S.U.A. şi consideră reale voinţa şi chiar necesitatea guvernului american de a retrage o parte considerabilă a trupelor sale. Ei declară însă că nu pot confunda retragerea diviziilor cu o desprindere efectivă a imperialiştilor şi cer ca nici opinia publică internaţională să n-o facă. Ei consideră că încercarea de „vietnamizare" a conflictului constituie un pericol concret, cu atît mai mult cu cît — subliniază ei — prelungirea conflictului sub o formă sau alta ar putea permite maturizarea unor alte procese de expansiune imperialistă.

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

WASHINGTONUL ŞI „OSTPOLITIK"

RELAŢIILE dintre Bonn şi Washington, odinioară senine, s-au înrăutăţit : personaje importante din Administraţia americană i-au cerut lui Richard Nixon să frîneze „iniţiativele intempestive" ale lui Willy Brandt. Fireşte, este vorba de politica „de deschidere spre Răsărit" a cancelarului vest-german.

Problema este atît de serioasă încît secretarul de stat Horst Ehmke, colaborator apropiat al lui Brandt, a fost trimis în Statele Unite pentru a „risipi anumite neînţelegeri". Cercurile din Bonn se declară „speriate" în faţa rezervelor şi a rezistenţei ferme întîmpinate de „Ostpolitik" pe lîngă conducătorii americani. Printre ei, Henry Kissinger, consilier principal al preşedintelui, Melvin Laird, ministru al apărării, şi Martin Hillebrandt, expert principal în problemele vest-germane la Departamentul de Stat, cărora li s-au alăturat generalul Lucius Clay şi John McCloy, foşti înalţi comisari americani în Germania occidentală.

Washingtonul îi reproşează lui Brandt că vrea să accelereze tratativele cu Răsăritul şi, în special, intenţia sa de a negocia în mod direct cu R.D. Germană cu privire la Berlinul occidental fără să ţină seama de „interesele esenţiale ale Statelor Unite".

Două fapte au provocat în mod deosebit rezistenţele americane împotriva

Cancelarul Brandt : obstrucţie la Washington pentru „Ostpolitik" ?

conducătorilor Republicii federale. În primul rînd, la Washington s-a relevat cu uimire că, de cîtva timp, Bonnul nu se mai referă la acea faimoasă „fidelitate faţă de alianţa atlantică", ceea ce odinioară era de rigoare în orice declaraţie a Republicii federale. Se spune că această lacună l-ar fi determinat pe Henry Kissinger să declare : „De la încheierea tratatelor cu Moscova şi cu Varşovia, Brandt tinde să se distanţeze de noi şi să ducă o politică autonomă..." În al doilea rînd, Casa Albă este neliniştită mai ales de voinţa, formulată mai mult sau mai puţin explicit de conducătorii Republicii federale, de a duce cu R.D. Germană convorbiri directe privind căile de comunicaţie cu Berlinul occidental, chiar dacă cele două guverne germane nu ar primi din partea celor patru puteri un mandat pentru a începe o asemenea negociere.

Conducătorii americani au fost afectaţi de faptul că această negociere ar putea avea loc fără acordul lor prealabil. În plus, ei consideră că Brandt a acţionat cu duplicitate după ce a declarat că nu va întreprinde nici o acţiune fără avizul favorabil al aliaţilor săi. El ar fi hotărît să meargă înainte fără să ţină seama de poziţiile Londrei, Washingtonului şi Parisului.

Casa Albă a reacţionat : conducătorii americani se pregătesc să respingă propunerile vest-germane, formulate în mesaje trimise recent capitalelor occidentale, în sensul ca întîlnirile celor patru ambasadori în Berlinul occidental să devină permanente. În această privinţă, la Washington se declară : „Nu ne grăbim"... Dar Willy Brandt este mai grăbit, cu atît mai mult cu cît a proclamat că ratificarea tratatelor de la Moscova şi Varşovia este subordonată unei soluţii satisfăcătoare a problemei Berlinului occidental. Cancelarul vest-german nu mai poate da înapoi : politica răsăriteană concepută de el — şi în care şi-a angajat tot prestigiul — reclamă să fie dusă la capăt... În timp ce americanii, neliniştiţi de „voinţa de autonomie" a cancelarului, se pregătesc să-i pună frînă.

În faţa acestei situaţii — pe care, la Bonn, unii o califică drept „criză de încredere" — se poate pune întrebarea dacă politica răsăriteană a Republicii federale nu va cunoaşte dificultăţi.

Gerard SANDOZ

Les Temps Modernes
PARIS

MIŞCĂRILE STUDENŢEŞTI DIN AMERICA LATINĂ

PREOCUPAREA studenţilor pentru viaţa politică nu constituie un fenomen nou în America Latină. În urmă cu zece ani, se considera chiar că această activitate politică era elementul care distingea, în esenţă, mişcările studenţeşti latino-americane de cele europene şi nord-americane, orientate în special spre sindicalism.

Faptul că acest fenomen există de cîtva timp în America Latină nu exclude desigur apariţia în mişcările studenţeşti a unor caractere noi care le înrudesc, din numeroase puncte de vedere, cu acelea din ţările capitaliste avansate. Ca să citäm doar două dintre ele, trebuie să constatăm în primul rînd mobilizarea crescîndă a maselor studenţeşti, precum şi conştiinţa revoluţionară a rolului studenţilor în lupta de clasă.

Trăsătura cea mai remarcabilă a recentei evoluţii a situaţiei învăţămîntului din America Latină este creşterea continuă a efectivelor. Statisticile vorbesc de la sine : pentru perioada 1955-1965, se înregistrează o creştere cu 60 la sută în învăţămîntul elementar, cu 111 la sută în învăţămîntul mediu şi cu 92 la sută în învăţămîntul superior. În-

trucît sistemul nu şi-a sporit structurile în mod proporţional, această creştere a efectivelor şcolare s-a tradus printr-o scădere a eficienţei învăţămîntului. Este suficient să reamintim că în ciuda bunelor intenţii exprimate în mai multe rînduri de guverne, bugetul alocat educaţiei a scăzut în ultimii ani.

Desigur, situaţia este diferită de la caz la caz. În Brazilia în 1964, guvernul a încheiat cu U.S.A.I.D. (Agenţia Statelor Unite pentru dezvoltarea internaţională) acorduri menite să pună bazele reformei universitare. Studiile efectuate de comisia mixtă creată în acest scop nu au fost dezvăluite în mod oficial, dar au influenţat politica guvernului care nu numai că a redus bugetul instrucţiunii publice, dar a examinat scheme de finanţare a învăţămîntului superior de către sectorul privat, instituţiile de învăţămînt public urmînd să fie transformate în fundaţii particulare, iar gratuitatea înscrierii să fie desfiinţată. Acest plan a fost elaborat de Rudolf Atcon, expert al U.N.E.S.C.O., fost asesor al universităţilor braziliene (după ce a exercitat funcţii similare în Chile şi în alte ţări din America Latină), a cărui carte „Spre reformularea structurală a universităţii braziliene" apără în mod făţiş teza că „Universitatea este o mare întreprindere şi nu o administraţie publică". Opoziţia faţă de asemenea planuri şi faţă de măsurile oficiale de restricţie a fost unul din factorii de mobilizare a studenţilor brazilieni, ale căror violente manifestaţii de stradă, în 1968, au determinat guvernul să nu reînnoiască acordul său cu U.S.A.I.D.

Această tendinţă nu s-a limitat la Brazilia. În raportul său către Congres din 1966, preşedintele Mexicului, Gustavo Diaz Ordaz, a declarat că „din cauza dezvoltării intensive a sistemului nostru de învăţămînt, cererea tinde să depăşească considerabil posibilităţile bugetare ale guvernului", şi că din acest motiv, „învăţămîntul superior nu-şi poate menţine caracterul cvasigratuit" ; pe de altă parte, el consideră oportun ca în acest domeniu „eforturi particulare" să se adauge la acelea ale guvernului. În Argentina, leagănul reformei universitare latino-americane, guvernul militar al generalului Juan Carlos Ongania a suprimat autonomia universitară. În septembrie 1968, Federaţia universitară argentiniană (F.U.A.) a denunţat proiectul guvernamental urmărind reducerea efectivelor universitare de la 70 000 la 15 000 studenţi.

Aceste fapte nu pot fi atribuite unei tendinţe obscurantiste care ar domni în America Latină. Într-o anumită măsură, ele sînt efectul unor preocupări de ordin politic ; cu alte cuvinte, comprimarea bugetară şi restrîngerea efectivelor sînt, în America Latină, o manifestare a luptei de clasă şi, în mod mai concret, exprimă o încercare de a dezarticula unul din sectoarele cele mai organizate şi cele mai combative ale populaţiei. Fără cele de mai sus nu putem înţelege de ce mişcarea studenţească tinde să se definească din punct de vedere politic împotriva sistemului existent. Dacă creşterea efectivelor din ultimii ani, în special la nivelul mediu şi superior, permite mobilizarea unor contingente tot mai mari de studenţi, conferind mişcării caracterul de masă care o defineşte în deceniul actual, contradicţia dintre această expansiune şi tendinţa pieţei muncii constituie baza obiectivă a acestei definiţii politice.

În consecinţă, oricît de imprecisă ar fi uneori formularea obiectivelor lor, mişcările studenţeşti latino-americane nu mai pot fi considerate drept o simplă masă de manevră mobilizabilă, ca în trecut, de cutare sau cutare sector al claselor dominante. Dimpotrivă, ele dau dovadă de o autonomie crescîndă în structura şi în motivarea lor ideologică. Amploarea sarcinilor pe care şi le-au stabilit le determină să măsoare limitele acţiunii lor şi să caute sprijinul unor forţe capabile să accepte şi chiar să efectueze în mod concret marea transformare la care aspiră ele : masele muncitoare urbane şi rurale. Definindu-se drept o forţă organizată autonomă, ele fac în acelaşi timp dintr-un ideal — alianţa cu muncitorii şi ţăranii — un imperativ strategic.

Formele luate de acest proces de identificare variază considerabil în funcţie de stadiul de dezvoltare a forţelor de producţie şi de agravarea contradicţiilor de clasă. Ele sînt condiţionate tot mai mult de nivelurile de organizare atinse de forţele în conflict. Astfel, în Venezuela sau în Columbia, mişcarea studenţească înclină mai făţiş spre alianţa cu ţărănimea şi clasele mijlocii. În Argentina sau în Uruguay, ţări mai industrializate în care clasa muncitoare apare în mod necesar drept punctul de convergenţă al luptei de clasă, se stabileşte alianţa dintre muncitori şi studenţi.(...)

Radicalizarea mişcărilor studenţeşti se cristalizează în contradicţia existentă între revendicarea claselor mijlocii şi populare care îndeamnă la amplificarea şi îmbunătăţirea sistemului de învăţămînt, pe de o parte, şi intereselor grupurilor dominante pe de altă parte. Dar chiar şi acest lucru decurge dintr-o contradicţie mai generală, anume conflictul dintre tendinţele sistemului economic, care marginalizează treptat sectoare crescînde ale populaţiei, şi nevoile marilor mase în materie de slujbe şi de consum, contradicţie care explică de ce studenţii şi-au axat acţiunea pe terenul luptei de clasă.

Ruy Mauro MARINI

Demonstraţie studenţească în faţa parlamentului argentinian

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

ŢINTEŞTE ROCKEFELLER SPRE CASA ALBĂ?

SEMNELE încep să apară. Sînt la fel de gingaşe şi fragile ca fulgii de zăpadă, dar... se adună, iar acum numărul lor este suficient pentru a permite observatorilor politici să facă o speculaţie îndrăzneaţă. Vă rugăm să ţineţi seama că cele de mai jos reprezintă doar o speculaţie.

Ales recent pentru un nou mandat de patru ani, cucerind zonele republicane din nordul statului New York şi aproape obţinînd victoria în cele mai puternice bastioane ale partidului democrat din New York, guvernatorul Nelson Rockefeller pare să fi fost cuprins din nou de o veche ambiţie. Contrar anumitor comentarii, această ambiţie nu este de a-l înlocui pe John Lindsay în funcţia de primar al oraşului New York, deşi guvernatorul „pătrunde" în oraş sub diferite forme, ameninţînd să condiţioneze orice ajutor acordat de statul New York oraşului New York de realizările obţinute de municipalitate. „Oamenii s-au săturat pînă peste cap de murdăria de pe străzi — a declarat recent Rockefeller. Ei sînt foarte preocupaţi de securitatea lor — în cămine, pe străzi, în parcuri şi la locurile de muncă".

Anterior, Rockefeller a mai depus eforturi serioase pentru a obţine desemnarea din partea republicanilor în alegerile prezidenţiale dar a eşuat : în 1960 împotriva lui Nixon (era un efort zadarnic), în 1964 împotriva lui Barry Goldwater şi în 1968 din nou împotriva lui Nixon. El are 62 de ani (vîrstă la care unii bărbaţi îşi fac curat pe birou şi se pregătesc să se retragă), dar pare de 52, acţionează ca şi cum ar avea 42 şi gîndeşte ca şi cum ar avea 32 de ani (folosind termeni ca a schimba, a construi, a reforma, a revitaliza).

S-ar putea oare ca Rockefeller să candideze pentru preşedinţie ?

„Exclus", a declarat o înaltă oficialitate democrată a statului New York. Potrivit acestei persoane, guvernatorul începe totuşi să pregătească „una din cele mai fantastice operaţiuni din istoria politicii americane".

Are el oare vreun sprijin în încercarea sa de a-l sfida pe Nixon ?

„Iată tot ce am auzit la Sun Valley", a mărturisit unul din participanţii la

conferința guvernatorilor republicani, care a criticat în mod fățiș tactica vicepreședintelui Agnew în campania electorală, din noiembrie. Se pare că, în particular, acolo s-a discutat nu numai eventualitatea de a-l boicota pe Agnew, dar și eventualitatea de a-l boicota pe Nixon. Se relatează că Claude Kirk, fostul guvernator al statului Florida, înfrînt în încercarea sa de a fi reales, ar fi scos din buzunar un teanc de bancnote și ar fi pus 100 de dolari pe masă, oferind să parieze cu oricare din colegii săi că Nixon nu

Nelson Rockefeller : reînnoirea unei vechi ambiții ?

va fi în 1972 în fruntea listei electorale republicane.

Astfel, se pare că la această conferință, „degetul rece" al realității politice a făcut un semn pe geamul înghețat. S-ar putea ca totul să se topească ulterior, la căldura Convenției republicane pentru desemnarea candidatului prezidențial. Dar s-ar putea, de asemenea, să nu se topească. Rockefeller a reușit în calitate de purtător de cuvînt al „federalismului flexibil" și al „revitalizării" organelor statelor și locale. Administrația Nixon a eșuat în diferite domenii și popularitatea personală a președintelui își continuă tendința descendentă.

Americanii se unesc numai atunci cînd este vorba să împărtășească noi greutăți. Situația economică se înrăutățește. Climatul orașelor se deteriorează. Eforturile de a apropia din nou guvernul de popor reprezintă o tendință care cere imperios o „conducere națională".

Argumentînd de pe poziția „profundei sale convingeri personale că viitorul libertății constă în ideea federală", Rockefeller apare drept un republican cu o atracție largă pentru mase, un om călăuzit de ambiții personale dar devotat unei cauze pozitive. „Am ajuns în America la punctul de criză" — a declarat el recent la Conferința națională a conducătorilor legislativi ai statelor, reunită în Porto Rico. El a încercat să obțină sprijinul lor pentru un plan prevăzînd alocarea unor sume mai mari din veniturile federale către state și localități. „Trebuie să facem instituțiile noastre receptive la sfidările importante în fața cărora se află", a spus el.

Anterior, Rockefeller adresase un apel asemănător membrilor delegației Congresului din partea statului New York și, potrivit părerii congressmenilor democrați Herman Badillo și Hugh Carey, Rockefeller ar putea fi un foarte plauzibil candidat la președinție.

„Cine are nevoie de primarul Lindsay ?", a întrebat Badillo, referindu-se în glumă la speculația că democrații ar putea cere lui Lindsay, expert republican în problemele urbane, să figureze în fruntea listei lor electorale naționale. „Rockefeller este la fel de angajat să rezolve problemele. El este un mare cîștigător potențial".

„În plus — a spus Carey — el are bani pentru o campanie și este un bun administrator".

Ideea avansată de congressmenii democrați, fie chiar și în glumă, pare să le fi trecut prin cap și guvernatorilor republicani, dar într-un mod mult mai serios. Firește ,o speculație nu este decît o speculație. Consilierii lui Rockefeller dezmint energic știrile potrivit cărora șeful lor a și început să se pregătească în vederea efortului necesar pentru a candida la președinție. Dar ei nu dezmint că, pe viitor, Rockefeller ar putea întreprinde un asemenea efort. Ei se grăbesc să recunoască toate speculațiile — și a le recunoaște înseamnă a le încuraja.

John A. HAMILTON

Le Monde diplomatique

PARIS

UN DIFEREND JURIDIC „PETROLIER"

Descoperirea unor importante zăcăminte de petrol în Marea Nordului a pus în mod acut problema delimitării platoului continental dintre statele riverane. Începînd din 1964, există în această privință un litigiu între Danemarca, Olanda și Republica Federală a Germaniei. Hotărîrea adoptată în februarie 1969 de Curtea Internațională de Justiție a înlesnit, fără îndoială, o reglementare a problemei; în momentul de față este pe cale de a fi încheiat un acord între cele trei țări interesate.

Comentariile pasionate ale presei din Copenhaga cu privire la litigiul dintre Republica Federală a Germaniei pe de o parte, și Danemarca și Olanda pe de altă parte, cu privire la platoul continental al Mării Nordului indică într-adevăr interesul manifestat după cel de-al doilea război mondial de statele maritime pentru exploatarea resurselor miniere din fundul mărilor.

Diferendul vest-germano-danezo-olandez este original prin aspectul lui. Pînă acum, în centrul controverselor se aflau două aspecte — ce-i drept, esențiale — ale regimului juridic al platoului continental. Pe de o parte, întinderea platoului spre larg ; expresia desemnează soclul pe care par să se odihnească continentele, ea subliniază continuitatea care ar exista între relieful terestru și partea imersionată a continentelor. Dar, în starea actuală a cunoștințelor, nici un criteriu științific nu permite să se fixeze limita platoului continental ; și convenția adoptată la 29 aprilie 1958 de Conferința de la Geneva cu privire la dreptul mării — intrată în vigoare la 10 iunie 1964 — este plină de contradicții de vreme ce ea admite coexistența celor două criterii, al adîncimii apelor învecinate (200 metri) și al exploatabilității albiei și subsolului mării. Pe de altă parte, problema drepturilor statului riveran : ele sînt denumite „suverane", dar constituie, în realitate, simple drepturi de utilizare supuse unor limitări tehnice și juridice. Libertatea apelor învecinate trebuie să fie menținută, dar cum poate fi împăcată exploatarea platoului continental cu ajutorul unor instalații fixe sau mobile și menținerea unei navigații „fără piedici inutile" ?

În realitate, pe fundalul conflictului teritorial dintre cele trei țări, apar importante interese economice potențiale. Prospectările britanice, deja vechi, și altele, mai recente — care au dus în primăvara anului 1970 la descoperirea în zona norvegiană a unui „zăcămînt gigantic de petrol" care ar situa Norvegia printre primele rezervoare mondiale de petrol — lasă să se prevadă succese posibile în zona maritimă litigioasă. Danemarca a constatat chiar prezența unor pînze de petrol sau de gaze într-o regiune asupra căreia și-ar pierde de orice drept dacă ambițiile Germaniei federale s-ar realiza. Acest aspect economic urma să fie subliniat, după eșecul tratativelor, în fața Curții Internaționale de la Haga : Sir Humphrey Waldock, avocatul Olandei și Danemarcei, după ce a relevat că Danemarca „nu a posedat niciodată decît resurse foarte neglijabile de minerale și de combustibil", sublinia că situația ei economică „ar fi transformată dacă platoul continental i-ar furniza petrol și gaze naturale" ; dimpotrivă, arăta el, „singura ei șansă rezonabilă de a dobîndi surse apreciabile de produse energetice de origine națională" i-ar fi smulsă în cazul unei extinderi „pînă la pretinsul centru al Mării Nordului"

PROFIL

ALDO MORO

ministrul afacerilor externe al Italiei

Între 12—15 ianuarie va fi oaspetele țării noastre o personalitate marcantă a vieții politice italiene : Aldo Moro, ministrul afacerilor externe.

Aldo Moro s-a născut la 23 septembrie 1916, la Maglie, în provincia Lecce. Licențiat în drept în 1937, a devenit conferențiar la catedra de filozofie a dreptului la Universitatea din Bari și, în 1941, a fost numit titular al catedrei de drept penal a aceleiași Universități. Ulterior a devenit profesor titular de drept penal și de procedură penală la Universitatea din Roma.

Din 1939 pînă în 1942, Aldo Moro a fost președintele Federației universitare catolice italiene și apoi președintele Mișcării licențiaților catolici.

Ales în Adunarea Constituantă în iunie 1946, Aldo Moro a fost membru al unor organisme care au jucat un rol de prim plan în elaborarea Constituției Republicii Italia.

În 1948 a fost ales deputat în Parlament, în prima legislatură republicană. În același an devine subsecretar la Ministerul afacerilor externe, în guvernul prezidat de Alcide de Gasperi, funcție pe care a păstrat-o pînă în 1950.

Reales în Parlament, cu prilejul tuturor consultărilor electorale ulterioare, a fost președinte al grupului parlamentar democrat-creștin, din 1953 pînă în iulie 1955, cînd i se încredințează departamentul justiției în guvernul prezidat de Antonio Segni. Ministru al instrucțiunii publice în guvernul următor, prezidat de Zolli, după alegerile din 1958 a fost confirmat în aceeași funcție în cabinetul Fanfani (iulie 1958—februarie 1959).

Ales secretar politic al Partidului democrat-creștin în februarie 1959, funcție confirmată de congresele democrat-creștine de la Florența (1959) și Neapole (ianuarie 1962), și-a păstrat această funcție pînă în decembrie 1963.

De la 4 decembrie 1963 pînă la 20 iulie 1964, Aldo Moro a condus primul cabinet de centru-stînga, care a marcat participarea directă la guvern a Partidului socialist italian, în coaliție cu Partidul democrat-creștin, Partidul social-democrat și Partidul republican. A fost din nou președinte al Consiliului de Miniștri din iulie 1964 pînă în ianuarie 1966 și din februarie 1966 pînă la alegerile din 1968.

A fost numit ministru al afacerilor externe la 5 august 1969. În caracterizarea observatorilor politici, Aldo Moro este înfățișat ca un diplomat preocupat de angajarea țării sale într-un dialog constructiv cu toate țările lumii, indiferent de sistemul lor social-politic.

Aldo Moro este autorul a numeroase lucrări, printre care „Note cu privire la experiența juridică — Statul", „Interacțiunea dintre școală și dezvoltarea economico-socială", precum și a unor studii privind dreptul penal.

Din 1945 este căsătorit cu Eleonora Chiavarelli și are patru copii : Maria Fida (24 de ani), licențiată în științe politice ; Anna (22 de ani), studentă în medicină ; Agnese (18 ani), elevă de liceu ; Giovanni (12 ani), elev de liceu.

R. D.

a platoului continental al Republicii federale — stat „bogat în minerale și în combustibil".

Curtea Internațională de Justiție a fost într-adevăr invitată să rezolve litigiul, prin două compromisuri semnate în februarie 1967. Ea s-a străduit imediat să arate că misiunea ei nu era de a repartiza „în mod just și echitabil" platoul continental între statele riverane, potrivit perspectivei adoptate de Germania federală, ci pur și simplu de a indica principiile de drept internațional aplicabile la traseul „frontierelor", de a „dezvălui" linia de contact care desparte din punct de vedere juridic suveranități distincte. Dar Curtea, deși are drept unică misiune să apere dreptul, putea oare să rămînă indiferentă la realitățile vieții internaționale, la consecințele pe care alte state ar putea să le tragă ulterior de pe urma hotărîrii ei ? Se pare că în cele din urmă, ea a fost sensibilă la argumentarea vest-germană cu privire la rezultatele „nedrepte" ale metodei echidistanței. Într-adevăr, demonstrația Republicii federale, care nu se limita doar la cazul Mării Nordului, a fost impresionantă ; luînd în considerare ipoteza unei adevărate împărțiri a mărilor între state, și aplicînd metoda echidistanței la ansamblul Atlanticului de Nord, agenții guvernului de la Bonn au scos în evidență avantajele extraordinare pe care poziția lor avansată le-ar aduce unor state ca Portugalia, Canada, Irlanda, Islanda — efectul de deviere datorat părților ieșite în relief ale coastei amplificîndu-se pe măsură ce linia de echidistanță înaintează în ocean. Curtea Internațională, astfel prevenită, pare într-adevăr să-și fi însușit aceste preocupări foarte concrete în respingerea de către ea a unei metode de delimitare unică al cărei automatism ar putea fi o sursă de conflicte ulterioare.

În hotărîrea dată de ea la 20 februarie 1969, Curtea Internațională de Justiție s-a pronunțat deci, cu privire la metode ale căror consecințe practice nu le ignora ; dar, în același timp, ea a ținut să precizeze viziunea ei globală a dreptului internațional.

În partea „constructivă" a hotărîrii ei, ea înțelege să furnizeze părților „directivele necesare". De fapt, ea ajunge la concluzia existenței unui „principiu de delimitare echitabilă", dar analiza pe care o face în această privință este foarte sumară.

Pe aceste baze nesigure, Republica Federală a Germaniei, Danemarca și Olanda și-au reluat tratativele. Potrivit informațiilor furnizate de părți, s-ar fi ajuns în cele din urmă la un compromis cu privire la delimitare, Germania federală obținînd satisfacție pentru 60 la sută din revendicările ei : traseul realizat, oglindind caracterul înverșunat al discuțiilor, ar fi destul de „neverosimil", după cum afirmă anumiți negociatori. Rămîne însă o ultimă dificultate : reglementarea „succesiunii la concesiuni". Într-adevăr, consorțiul danez, ale cărui drepturi de exploatare a petrolului nu vor fi menținute în întregime, consideră că trebuie să fie indemnizat pentru cercetările deja efectuate, care vor procura o îmbogățire indirectă viitorului concesionar vest-german.

Charles ZORGBIBE

Platformă de explorări petroliere în Marea Nordului

POȘTA REDACȚIEI

După părerea mea...

Revista „Lumea" este, după părerea mea, foarte bună și o citesc de ani întregi cu plăcere și interes. Aș vrea însă să fie publicate cît mai multe date care, intrînd în sfera politicului, să nu fie totuși politice : descoperiri științifice (chiar o istorie a construirii navelor spațiale) și multe altele. Informațiile culturale au dispărut complet din revistă. Nu s-ar putea reveni asupra acestei măsuri și publica articole despre mișcările studențești, despre curente filozofice, sociologice sau artistice din Europa de vest, cele două Americi și Asia care, pe lîngă faptul că au o evidentă legătură sau influență asupra lumii politice, ar atrage un număr mult mai mare de cititori ? Revista „Lumea" nu uita niciodată în primii ani ai apariției să furnizeze asemenea informații. Și scuzele potrivit cărora s-ar pătrunde în „specialitatea" altor reviste sînt false și neavenite.

G. VIRGIL
București

Temele la care vă referiți vor continua să apară și vor căpăta curînd o anumită periodicitate, lărgind profilul revistei. Ne surprinde că n-ați remarcat publicarea destul de frecventă a unor articole care tratează probleme științifice și tehnologice. Sau nu le puteți încadra în acea categorie dorită de dv: „să intre în sfera politicului... primesc... dar să nu fie totuși politice".

Socotesc foarte bună inițiativa revistei de a publica „dosare" pe o anumită temă, furnizîndu-ne numeroase date despre o problemă importantă pe care noi, cititorii, le putem găsi într-un singur număr. Sper să nu se renunțe la această idee excelentă.

Nae GRIGORESCU
Medgidia

Nu aș spune că revista „Lumea" nu este interesantă, nu atrage cititorii și așa mai departe. Dar observ uneori mici neglijențe, nu chiar supărătoare, dar care n-ar trebui să existe la această publicație de un anumit nivel și, evident, cu pretenții. Știu că există și alte publicații românești care suferă de aceleași maladii — prezentare citeodată neatrăgătoare, fotografii neclare etc. — dar dacă unei reviste fără pretenții i se pot ierta multe... Bunăoară, ideea de a publica „dosare" pe o anumită temă — idee foarte foarte bună în sine. După părerea mea, felul în care au apărut aceste „dosare" documentare nu este cel mai potrivit. În primul rînd, ele n-ar fi trebuit încadrate în numărul obișnuit de pagini al revistei, ci ar fi trebuit să constituie un supliment — eventual publicat chiar pe o altă hîrtie — ușor detașabil. Apoi, pentru mine, ideea de documentar presupune o multitudine de date, aproape toate informațiile necesare, majore, în problema respectivă. Să zicem că documentarul despre O.N.U. a corespuns. Ce ne facem, însă, cu celelalte două ? Despre decolonizare se pot spune mult mai multe lucruri interesante ; lipsește, spre exemplu, (și lacuna mi se pare chiar gravă) o hartă cu teritoriile care și-au obținut în ultimele decenii independența și o hartă a celor 44 de teritorii încă dependente. Cum va putea localiza cititorul neavizat insula Niue, să zicem ? Scopul unui asemenea documentar nu este nicidecum acela de a te trimite să consulți imediat un dicționar „Larousse" ori o hartă amănunțită a lumii. În celălalt documentar, despre dezarmare — bun, de altfel — lipsesc date despre războiul chimic și bacteriologic (și lipsa aceasta nu e decît una din multe altele). Ar putea redacția revistei să aibă în vedere unele din aceste observații ?

Nicolae STANCIU
Brașov

Numărul de față vă oferă constatarea că aspectul grafic ne preocupă. Vom continua, treptat, în funcție și de îmbunătățirea condițiilor tipografice. „Dosarele" noastre nu-și propun epuizarea temelor respective, acestea urmînd a fi completate pe parcursul evenimentelor, periodic. În calcule intră evident și proporția față de spațiul disponibil. O suplimentare a numărului actual de pagini ar afecta prețul revistei.

De ce nu publică și revista „Lumea" un almanah? În el ar putea fi publicate nenumărate lucruri : convorbiri cu oameni politici străini, păreri despre țara noastră și despre politica noastră, date economice și politice, mai ales, despre toate țările lumii, indiferent de sistemul social, informații despre ultimele descoperiri științifice etc., etc. De ce nu publică revista „Lumea" o hartă politică a lumii așa cum a promis de nenumărate ori ? Harta publicată în numărul 1 din 1963 este de multă vreme depășită. De ce nu publică revista „Lumea" — așa cum fac unele publicații românești sau străine — o casetă, eventual în locul celei de pe pag. 32, în care să fie trecut întreg colectivul redacțional, secretariatul, colectivul documentaristic etc ? De ce nu publică revista „Lumea" un serial despre Orientul Apropiat, începînd cu trecerea Palestinei, în anul 1920, sub mandat britanic (serial care ar atrage în mod sigur foarte mulți cititori) ? De ce nu continuă revista „Lumea" ideea (foarte bună) de a publica în avanpremieră fragmente din cărți deosebit de interesante care se află sub tipar la Editura politică ? (Dau numai cîteva exemple : recentele apariții „Medicii biestemați", „Pearl Harbor").

Ionel SIMA
București

În proiectele noastre sînt cuprinse și unele din sugestiile dv. Mai puțin caseta cu „întreg colectivul redacțional". Urmărind semnăturile din revistă, îi veți găsi ușor pe membrii redacției noastre.

Redacția noastră mulțumește călduros tuturor cititorilor și colaboratorilor care ne-au felicitat cu prilejul Anului Nou.

Tovarășe redactor-șef,

Complexitatea activității politice internaționale solicită o informare și o orientare promptă și exactă. Acestui oficiu de informare și documentare îi răspunde în optime condiții revista „Lumea". În municipiul Oradea, dată fiind colaborarea între dv. și Universitatea populară, cu sprijinul Cabinetului județean de partid, deosebit de lectura prețiosului săptămînal politic, organizarea cercului „Lumea", prin dezbateri și consultații lunare asupra actualității internaționale, oferă judicioase prilejuri de clarificare a problemelor cu care se confruntă contemporaneitatea.

Mulțumindu-vă călduros pentru sprijinul competent și interesul activ manifestat prin delegații dv. la ședințele cercului „Lumea", vă rugăm să ne acordați și în viitor întreaga dv. bunăvoință, cu convingerea că faceți o operă de informare utilă și constructivă, că auditorii și cursanții cercului „Lumea", receptivi la problemele puse în discuție, sînt adevărați propagandiști ai ideilor de pace și progres, ai principiilor, inițiativelor și acțiunilor de politică externă ale partidului și guvernului nostru.

O dată cu exprimarea gratitudinii noastre, vă rugăm să credeți în bunele sentimente ce vă păstrăm și să primiți cele mai sincere urări de sănătate și fericire pentru noul an, dv. personal și întreg colectivului redacțional.

Comitetul de Cultură și Artă
Comisia pentru Difuzarea Științei și Culturii
Universitatea Populară
Oradea

Rector, **E. ENGEL** — **Prorector,** **Ion ISAIU**

„Lumea vă răspunde"

Gh. Vulpe, Comănești. Publicăm alăturat date privind sporul populației indiene din Statele Unite ale Americii în ultimele patru decenii și repartizarea acestei populații în statele în care e mai numeroasă (de remarcat că în patru state — Arizona, California, New Mexico și Oklahoma — este concentrat jumătate din numărul indienilor nord-americani). Principalele revendicări formulate de populația indiană în 1970 au fost : ajutoare substanțiale pentru învățămînt și pregătire profesională ; locuințe; servicii sanitare ; înlăturarea discriminării rasiale. Iată două din acțiunile autorităților care au provocat nemulțumiri și revoltă în rîndurile indienilor : în 1964, triburile senaca au fost constrînse să cedeze statului patru mii de hectare (care reprezentau baza existenței tribului) pentru construirea unui complex industrial; spre a se încuraja afluxul de turiști pasionați de pescuit, în statul Oregon s-a interzis indienilor nisqualli să pescuiască (aceste triburi, numite „pescuitorii din nord", trăiau din pescuit).

INDIENI (în mii de locuitori)	1930	1940	1950			1960		
			Total	Pop. urbană	Pop. rurală	Total	Pop. urbană	Pop. rurală
Bărbați	170	171	179	30	149	274	81	193
Femei	162	163	165	26	139	273	85	188

STATUL	POPULAȚIA INDIANĂ	STATUL	POPULAȚIA INDIANĂ
A'aska	11 444	Carolina de Nord	38 129
Arizona	83 387	Dakota de Nord	11 736
California	39 014	Oklahoma	64 689
Minnesota	15 496	Dakota de Sud	25 794
Montana	21 181	Washington	21 076
New Mexico	56 255	Wisconsin	14 297
New York	16 491		

POȘTA REDACȚIEI

PLACE DE L'ETOILE

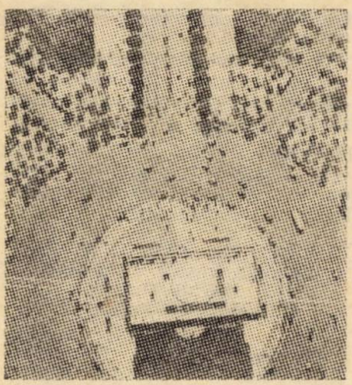

Dumitru Săndulache, Craiova. După cum am mai anunțat, Consiliul municipal al Parisului a confirmat, cu 44 voturi pentru și 41 împotrivă, hotărîrea adoptată anterior de a schimba numele celebrei „Place de l'Etoile" în „Place Charles de Gaulle". Anterior acestei hotăriri finale, în dezbaterile din Consiliu, numeroși vorbitori s-au pronunțat împotriva acestei schimbări, invocînd argumentul că ea ar contraveni dispozițiilor testamentare ale fostului președinte. Într-o scrisoare adresată președintelui Consiliului municipal, președintele Georges Pompidou a arătat că denumirea „de l'Etoile" va continua de fapt să se mențină și ea în memoria publică. „Este evident — scrie el — că Arcul de Triumf va continua să-și păstreze numele pe care îl dă poporul : L'Arc de Triomph de l'Etoile. Astfel, faptul de a numi piața «Place Charles de Gaulle» nu va face să dispară numele «de l'Etoile» ci, dimpotrivă, îl asociază aceluia al generalului". Se pare că denumirea „de l'Etoile" nu-și are originea nici în sculpturile lui Rude de pe Arcul de Triumf, nici în Arcul propriu-zis, nici în faptul că din piață pornesc numeroase străzi dispuse ca razele unui astru. În volumul „Ceea ce mi-au văzut ochii", apărut în anul 1911, Arthur Meyer scrie că pe locul actualei piețe se afla cîndva o prăvălie de luminări numită „Etoile", denumire care a devenit apoi a întregii piețe. În „Dicționarul istoric al străzilor Parisului" se precizează că Place de l'Etoile poartă acest nume din 1863, dar că o colină alăturată se numea cu mult înainte Etoile de Chaillot, datorită străzilor care se încrucișau în acest loc.

N-ar fi, așadar, imposibil ca prăvălia de luminări să fi împrumutat numele colinei.

REVIZUIREA ACORDULUI CU ONASSIS

Constantin Tudor, Buzău. Consiliul de Stat al Greciei urmează să examineze la 12 ianuarie cererea armatorului Aristoteles Onassis de a se modifica sau anula acordul încheiat între el și statul grec. În urmă cu o lună, cînd a fost anunțată cererea lui Onassis, ziarele au interpretat-o drept o eschivare a armatorului de la obligațiile asumate anterior. Comentariile adaugă că Onassis n-ar dispune de fondurile promise în cadrul acordului pentru construirea unei rafinării la Aspropyrgos, a unei uzine de aluminiu, a unei centrale termice, a unor întreprinderi petro-chimice etc., al căror cost s-ar ridica le 560 milioane dolari. (Pînă la 11 decembrie, Onassis trebuia să depună o garanție de 7 milioane dolari). Iată istoricul obținerii acestui contract, comentat de ziarul „Le Monde" : „În februarie 1968, ministrul coordonării economiei a lansat un apel la oferte pentru construirea unei a treia rafinării de petrol la Aspropyrgos și extinderea celor existente. Zece luni mai tîrziu, ministerul anunța că a intervenit un acord cu Onassis. Acesta din urmă, într-o conferință de presă, a prezentat un program de investiții de 400 milioane de dolari. Anunțul a declansat contraofensiva lui Niarchos. În martie 1969, acesta a propus investiții de 500 milioane dolari și o garanție între 100 și 150 milioane dolari. La 20 martie, ministerul coordonării economice procedează la o nouă adjudecare și o nouă comisie examinează noile propuneri. La 5 iulie 1969, patru oferte erau reținute : cele ale lui Onassis și Niarchos, a grupului Shell-Mobil-B.P. și oferta grupului Elvyn (ultimele două se interesau numai de extinderea rafinăriilor). La 1 septembrie, comisia a înaintat raportul său : nici una dintre propunerile făcute nu răspundeau nici condițiilor fixate, nici intereselor statului. Adjudecarea a fost anulată și noi negocieri au început cu Onassis și Niarchos. La 22 ianuarie 1970, un acord intervenea între statul grec și Onassis.

RĂZBOIUL CHIMIC

Grigore Ionescu, Iași. 1. Forțele armate americane din Vietnamul de sud au întrebuințat și întrebuințează încă substanțe chimice. Agenția de presă V.N.A. (R.D. Vietnam) informează că suprafața afectată de războiul chimic a ajuns în 1969 la peste 1 milion hectare. Aproximativ 1 300 000 de persoane — continuă agenția citată — au avut de suferit direct sau indirect. Pentru anul 1970, datele arată că, în primele nouă luni, au fost lansate substanțe chimice în 25 de provincii din Vietnamul de sud, au fost afectate 415 000 hectare și 180 000 persoane, din care 300 și-au pierdut viața. 2. Ambasadorul Statelor Unite pe lîngă Națiunile Unite este George Buch, în vîrstă de 46 de ani. Buch îi urmează în această funcție lui Charles Yost.

H. Alexandru, București. Articolul 1 al recentului tratat încheiat între Republica Populară Polonă și Republica Federală a Germaniei stipulează : „Republica Populară Polonă și Republica Federală a Germaniei constată, de comun acord, că linia de frontieră existentă, al cărei traseu a fost fixat în capitolul IX al deciziilor Conferinței de la Potsdam din 2 august 1945, plecînd de la Marea Baltică, la vest de Swinemünde, coborînd de-a lungul Oderului pînă la confluența cu Neisse, apoi în lungul acestuia pînă la frontiera cu Cehoslovacia, constituie frontiera națională occidentală a Republicii Populare Polone. Statele reafirmă inviolabilitatea frontierelor existente, acum și în viitor, și se angajează în mod reciproc să respecte fără restricție integritatea lor teritorială. Ele declară că nu au nici o revendicare teritorială unul față de celălalt și că nici nu vor avea în viitor". Pentru reacțiile înregistrate la semnarea tratatului vă recomandăm consultarea numărului 50 al revistei.

Șerban Nicolae, București. Poetul indian Rabindranath Tagore ne-a vizitat țara în anul 1936.

Pompiliu R. Rențe, Suceava. 1. Suveranul Greciei continuă să se afle în exil la Roma. 2. Prințul Norodom Sianuk se află în R. P. Chineză. Citiți în numărul de față interviul acordat revistei noastre de șeful statului cambodgian.

Aurel Cristu, Buhuși. Ultimele lansări spațiale au fost : „Itos 1" (satelit american lansat de la baza de la Vandenberg ; 306 kf ; orbită polară la 1 456 km înălțime ; lansat cu ajutorul unor rachete „Thor-delta") ; satelitul francez „Eole" (lansat de la baza Kourou din Guyana, cu ajutorul unei rachete „Diamant B" ; greutate : 60 kg ; misiune : experiențe geodezice și verificarea echipamentului tehnic) ; „S.A.S. 1" al 42-lea satelit de explorări lansat de N.A.S.A. ; 142 kg ; va studia sursele de raze „X". Baza de la care a fost lansat satelitul e construită de Italia).

CONNALLY

Gh. Bădescu, Craiova 1. John Connally, care succede lui David Kennedy, demisionar, la ministerul de finanțe al S.U.A., își va lua funcția în primire la 1 februarie. Connally era guvernator al statului Texas în anul în care a fost asasinat John F. Kennedy și, aflîndu-se în același automobil cu fostul președinte, a fost rănit. În 1964 și apoi în 1966, Connally e reales guvernator al Texasului. Cariera sa politică (aparține partidului democrat) a început înainte de al doilea război mondial, cînd a fost secretarul lui Lyndon Johnson, pe atunci membru al Camerei reprezentanților. În 1961, John Kennedy, la propunerea lui Johnson, îl numește ministru al marinei. După un an însă, Connally demisionează și se prezintă la alegerile pentru postul de guvernator. În cercurile politice trece drept un „democrat conservator". 2) La a șasea conferință consacrată Indochinei, desfășurată la Stockholm între 28—30 noiembrie 1970, au participat 338 de delegați din 64 de țări.

LOUIS NÉEL

Radu Iacob, București. Profesorul Louis Néel, director al Centrului de Studii nucleare, al Laboratorului de electrostatică și fizică a metalului din cadrul Centrului național al Cercetării științifice și al Institutului politehnic din Grenoble, căruia i s-a atribuit, alături de fizicianul suedez Hannes Halfven, Premiul Nobel pentru fizică pe anul 1970, este deținătorul unor înalte distincții : Premiul Hugues (1935) și Premiul La Caze (1950), decernate de Academia franceză de științe al cărei membru este din 1953 ; Premiul Robin al Societății franceze de fizică (1939) ; Premiul celor Trei fizicieni (1963) ; Medalia de aur a Centrului național al Cercetării științifice (1965). Este doctor honoris causa al mai multor universități străine, membru al Academiei de Științe al U.R.S.S. din 1958, al Academiei regale olandeze din 1959. A fost președinte al Societății franceze de fizică în 1957 și al Uniunii internaționale de fizică pură și aplicată între 1964 și 1966. Lucrările sale — informează Buletinul de informații al ministerului afacerilor externe al Franței — asupra magnetismului materialelor, teoria ferimagnetismului și antiferimagnetismului au făcut obiectul a aproape două sute de studii și comentarii apărute în revistele de specialitate.

LUMEA
săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Liviu Rodescu
Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1 Telefon 17 60 10. Internațional 18 52 63 și 18 53 55
Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

C. P. C. S.

Uzina de utilaj petrolier

1 MAI

Ploiești

Strada Democrației nr. 121

3DH-200

CARACTERISTICELE TEHNICE ALE INSTALAȚIEI DE FORAJ 3DH-200

• Sarcina maximă de lucru la cîrlig	250 t.f.
• Sarcina normală de lucru la cîrlig	200 t.f.
• Adîncimea recomandată pînă la care se poate fora, cu prăjini de 4,1/2 in	5 000 m
• Puterea instalată	2 100 CP
• Numărul de grupuri de foraj GF 820 Bb	3
• Diametrul cablului de manevră	32 mm
• Sistemul de manevră (macara, geamblac)	6 × 7 role
• Numărul de viteze la toba de manevră a troliului	4 + 2 revers
• Înălțimea utilă a mastului (măsurată de la podul sondei pînă sub grinda geamblacului	41,8 m
• Numărul de pompe pentru noroi ce pot fi antrenate la transmisia instalației	2
• Puterea maximă a fiecărei pompe ce poate fi antrenată de instalație	800 C.P.
• Acționarea comenzilor pneumatice :	Centralizată la pupitrul de comandă

COMBINATUL DE EXPLOATARE ȘI INDUSTRIALIZARE A LEMNULUI

IAȘI

produce :

- **Mobilă de bucătărie „Dafin“**
- **Garnituri de mobilă „Cluj 2“**
- **Garnituri pentru camera de zi „M 513“**
- **Cuierul pom „Mara“**

Toate produsele se remarcă prin însușirile lor funcționale și estetice.

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 3 14 ianuarie 1971

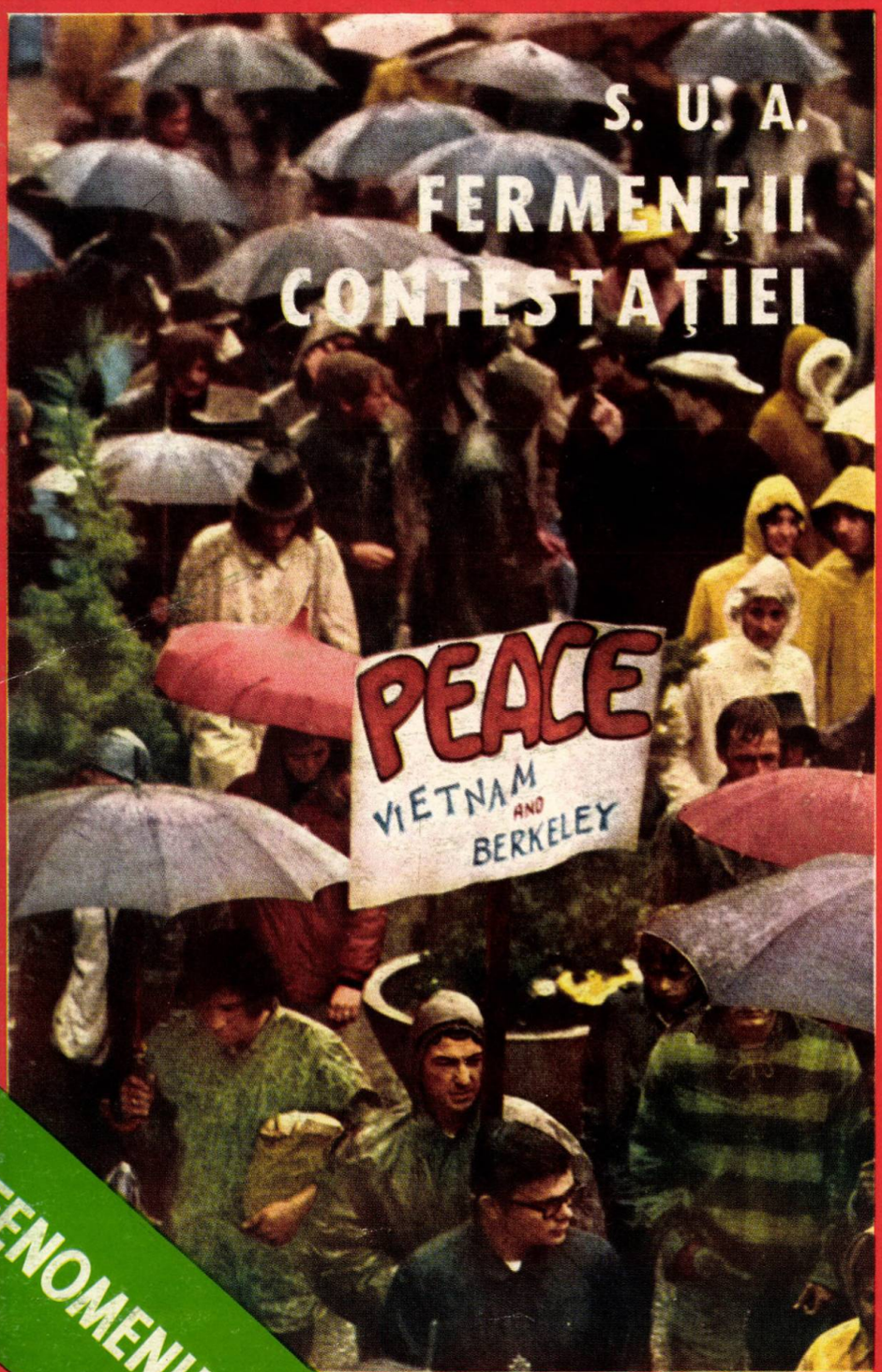

FENOMENUL CHILIA

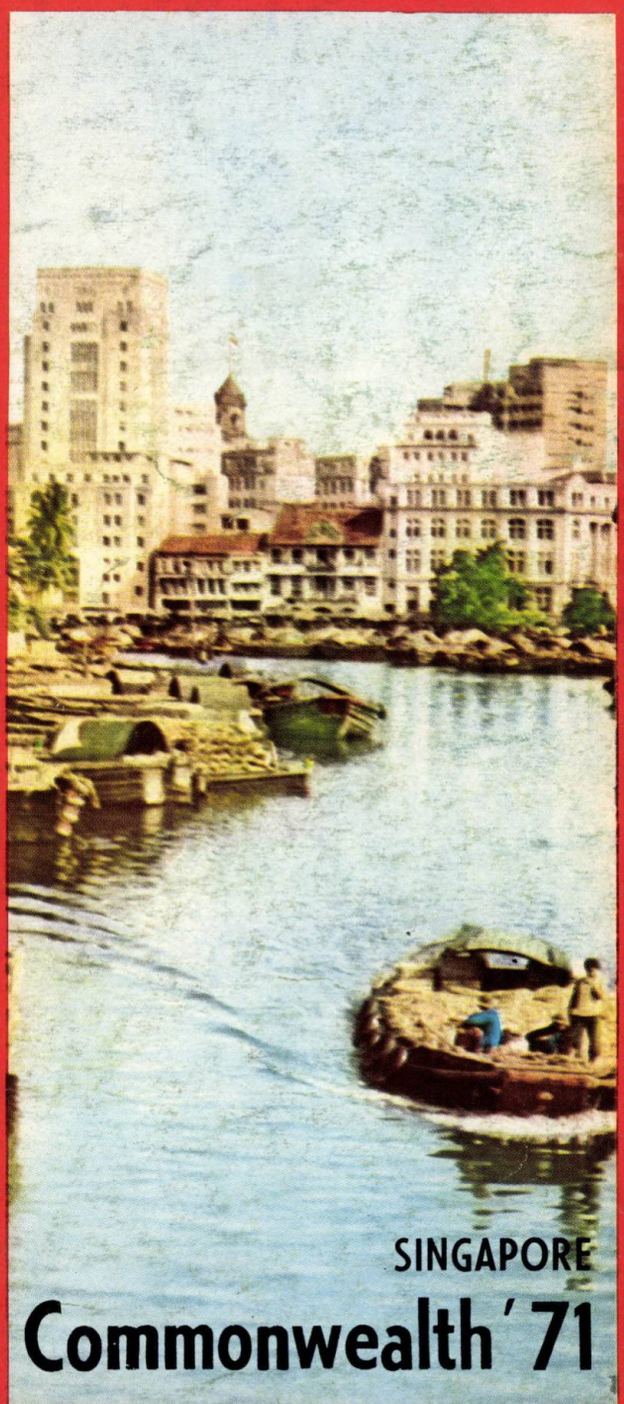

SINGAPORE
Commonwealth '71

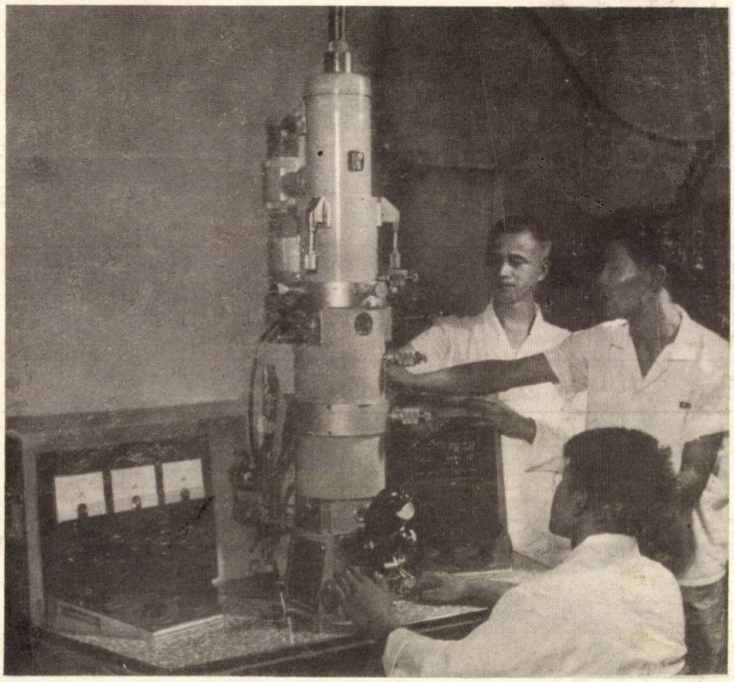

R. P. CHINEZĂ

Microscop electronic (măreşte de 400 000 de ori) realizat la Institutul de cercetări electronice şi optice din Şanhai

R. S. CEHOSLOVACĂ

O nouă locomotivă electrică în hala de asamblare a uzinelor „V. I. Lenin" din Plsen

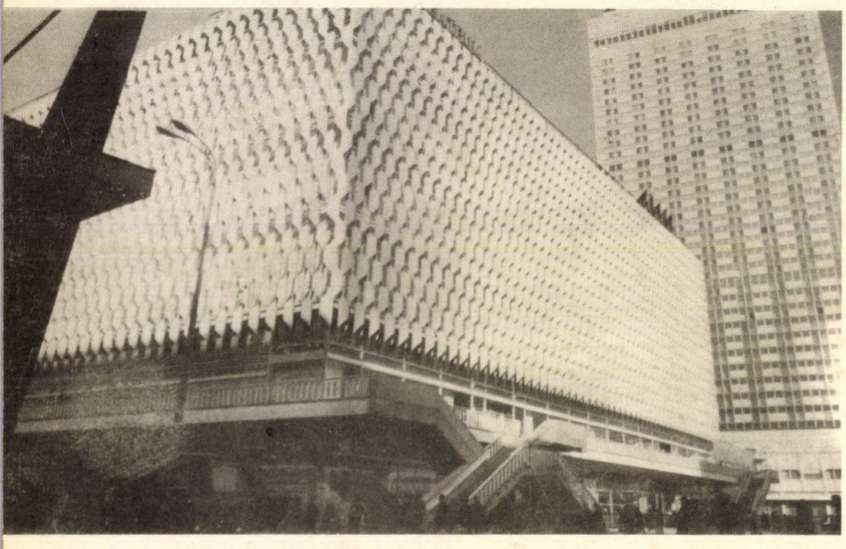

R. D. GERMANĂ

Magazin universal inaugurat recent în centrul Berlinului. Numărul zilnic al vizitatorilor : circa 60 000

R. P. UNGARĂ

La Szombothely a fost deschisă una din cele mai moderne biblioteci publice din nordul ţării

LUMEA

Nr. 3 (377) — 14 ian. 1971

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

VIZITA ÎN ROMÂNIA a ministrului de externe italian Aldo Moro reprezintă o nouă contribuție la dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală dintre cele două țări (pag. 2). Evoluția situației din Orientul Apropiat (reluarea „misiunii Jarring", noile incidente din Iordania, activitatea diplomatică a guvernului R.A.U.) continuă să ocupe un loc central pe agenda actualității internaționale (pag. 2). Din bilanțul pozitiv al recentelor convorbiri dintre comuniștii și socialiștii francezi se degajă ideea că dialogul lor va continua și după apropiatele alegeri municipale (pag. 5).

ÎN AGITATUL continent latino-american, o țară mai „calmă", Chile, cu tradiții de stabilitate politică și instituțională. Despre particularitățile istorice ale societății chiliene și despre factorii care au facilitat victoria „Unității Populare" în toamna trecută, ne relatează scriitorul Diego Muñoz, personalitate proeminentă a culturii sud-americane (pag. 10).

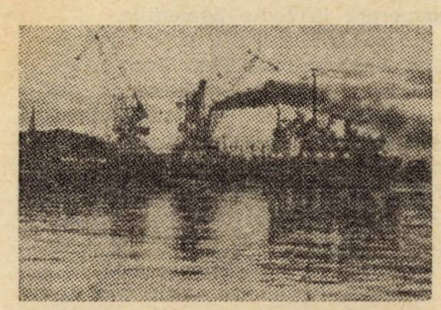

ORAȘ-MUZEU, cu un puternic parfum de epocă, ale cărui cartiere și monumente medievale s-au conservat în mod surprinzător, Tallinn, capitala Estoniei Sovietice, este deopotrivă centrul unei intense pulsații industriale și un port comercial de mare trafic (pag. 16).

DIN CINE se compune „societatea paralelă"? Ce urmărește membrii ei? Sînt întrebări la care își propune să răspundă în reportajul său din Statele Unite cunoscutul ziarist francez Michel Bosquet, care a investigat categorii sociale foarte diverse, aflate în căutarea unui mod de viață în afara și împotriva „sistemului", a societății oficiale (pag. 23).

În acest număr inaugurăm albumul unei familii pe care o veți reîntîlni frecvent. Cei trei membri ai acestei familii au propriile lor opinii asupra diferitelor aspecte ale vieții internaționale, opinii pe care le vor împărtăși cititorilor noștri cu ajutorul caricaturistului Cik Damadian **(pag. 8).**

---

sumar

ARTICOLE ȘI CORESPONDENȚE

Vizita lui Aldo Moro. 2

Orientul Apropiat. Jarring : mediere sau consultări ? Rodica Georgescu. 2

Franța. Dialogul stingii. Sergiu Verona. 5

Indochina. Bani și alt singe. Felicia Antip. 6

America Latină. „Deschidere spre lume". Anca Voican. 7

Finlanda. Consolidări economice. Pentti Sorvali. 8

Fenomenul chilian. Diego Muñoz. 10

Impasul colonial al Lisabonei. Aristide Ratsimbazafi. 12

Conferința Commonwealthului. Mihai Matei. 14

S.U.A. Fermenții contestației. 15

DIN SURSE. 9

INTERVIUL NOSTRU

Cheddi Jagan. 13

MERIDIANE '71

Tallinn. Ilie Șerbănescu. 16

ECONORAMA. 18

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Problematica europeană în gîndirea politică vest-germană. Radu Pascal. 19

DOCUMENTAR

Liberia. Stelian Țurlea. 21

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

Corriere della Sera, International Herald Tribune, L'Express, Jeune Agrique, Le Figaro. 27–30

PROFIL

Piotr Jaroszewicz, președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Polone. 30

POȘTA REDACȚIEI 31 — 32

VIZITA LUI ALDO MORO

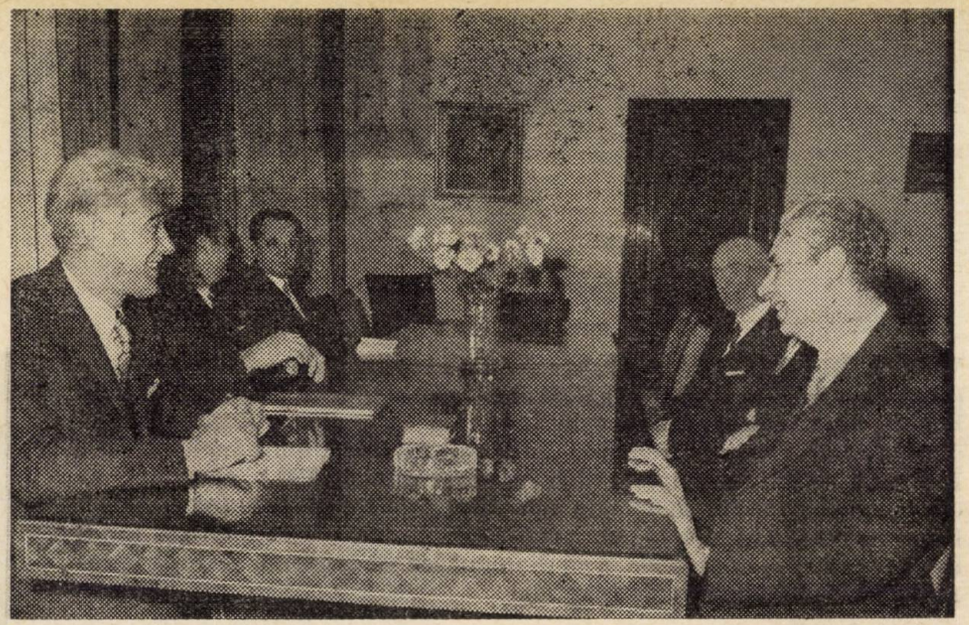

Convorbiri între cei doi miniștri de externe

Încadrată în evoluția tradiționalelor legături dintre România și Italia, în aceste zile se desfășoară în țara noastră vizita oficială a ministrului afacerilor externe italian, Aldo Moro, la invitația ministrului român al afacerilor externe, Corneliu Mănescu. Apreciată ca o nouă expresie a cursului favorabil al raporturilor româno-italiene, prezenta vizită confirmă continuitatea relațiilor de prietenie dintre cele două popoare. Întemeiate pe afinități de limbă și cultură, pe comunitatea de origine și sprijin reciproc de-a lungul istoriei, în lumina aspirațiilor de unitate și independență națională, aceste vechi legături au primit astăzi noi valențe, ele consolidîndu-se prin raporturi și forme de colaborare. Toate acestea creează premise și condiții certe pentru asigurarea continuității în dezvoltarea fructuoaselor relații existente între cele două țări.

În toastul rostit la dineul pe care Corneliu Mănescu l-a oferit în onoarea ministrului afacerilor externe al Italiei, Aldo Moro sublinia: „Vizita, care continuă în mod ideal precedentele întîlniri de neuitat de la București și Roma, are, fără îndoială, o semnificație importantă. Îngăduiți-mi să adaug că, dincolo de deosebirea dintre sistemele noastre social-politice, există motive puternice pentru o dezvoltare pe mai departe a unei asemenea colaborări. Aceasta privește atît economiile noastre care sînt complimentare, așa cum atestă progresiva și constanta dezvoltare a schimburilor, cît și vastele posibilități pe care afinitățile istorice și lingvistice le oferă în domeniul cultural".

Deosebit de bune și, prin aceasta, rodnicile relații dintre cele două țări pot fi o contribuție reală la instaurarea unei atmosfere internaționale propice abordării constructive a problemelor care preocupă omenirea. Ministrul român al afacerilor externe, Corneliu Mănescu, a menționat în acest sens: „Potențialul și dinamismul economic, dezvoltarea științei și culturii celor două țări oferă posibilități largi pentru intensificarea lor pe toate planurile, pentru extinderea ariei cooperării bilaterale, ceea ce ar corespunde pe deplin intereselor celor două popoare, colaborării și înțelegerii internaționale". Își găsește astfel, o deplină îndreptățire exprimarea convingerii că vizita ministrului italian al afacerilor externe în România, schimburile de vederi ce le va avea cu factorii de cea mai mare răspundere ai țării noastre vor contribui la o mai bună cunoaștere reciprocă, la dezvoltarea prieteniei, a relațiilor de cooperare în toate domeniile.

La fel ca la București, și în capitala italiană vizita pe care Aldo Moro o desfășoară în aceste zile în România se bucură de largi aprecieri. Astfel, ziarul „Il Popolo" scrie despre „îndelungata obișnuință de colaborare, care s-a materializat lent în căutarea și redescoperirea, la nivel istoric și psihologic, a afinităților culturale care creează o legătură specifică ce depășește în mod evident datele — excelente — ale unei cooperări economice intense. Vizita lui Aldo Moro la București nu este numai o dovadă a unor relații bilaterale optime, care au și avut, de altfel, în trecut confirmări numeroase și de prestigiu. Vizita are ca scop și dobîndirea valorii unei coerențe de orientare, de speranțe, de țeluri, restabilind, la rădăcinile adevăratei sale esențe, un dialog european".

La București au început convorbirile între miniștrii de externe ai celor două țări. La 13 ianuarie, Aldo Moro a fost primit de către președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, după care a plecat spre Brașov, unde urmează să viziteze obiective industriale și social-culturale din regiune. Vizita în țara noastră a ministrului de externe italian, Aldo Moro, schimburile de vederi cu factorii de cea mai mare răspundere ai țării noastre se încadrează în dorința celor două națiuni prietene de a-și îmbogăți fondul istoric prin legăturile noi pe care le creează cooperarea lor strînsă în toate domeniile de activitate.

În același timp, constructiva dezvoltare a relațiilor româno-italiene este o contribuție concretă a celor două țări la opera de destindere, pace și cooperare între statele continentului. Căci, așa cum a subliniat înaltul oaspete, Italia și România își pot pune, în mod deosebit în serviciul acestui vast proces propriile lor convingeri și legăturile lor firești de prietenie și solidaritate.

A. V.

ORIENTUL APROPIAT

JARRING: MEDIERE SAU CONSULTĂRI?

Va reuși oare Gunnar Jarring să obțină angajamente mai precise din partea interlocutorilor săi și să realizeze cît de cît un progres în apropierea punctelor de vedere ale părților implicate în conflict? — este întrebarea legitimă pe care și-o pun observatorii în momentul în care debutează noua fază a misiunii mediatorului O.N.U. Unele speranțe — este adevărat destul de reținute — sînt formulate, deși recentele luări de poziție, de o parte și alta, au continuat să se caracterizeze prin intransigență. O serie de comentarii subliniază, dimpotrivă, „atmosfera apă-

sătoare" în care este reluată misiunea Jarring, explicată, pe de o parte, prin apropierea datei (5 februarie) la care va lua sfîrșit acordul de încetare a focului de-a lungul Canalului de Suez — scurt răgaz pentru mediatorul O.N.U.; pe de altă parte, prin atitudinea celor doi interlocutori ai diplomatului suedez. De altfel, Jarring a declarat: „De data aceasta nu-mi voi părăsi misiunea chiar dacă ea va întîmpina grave dificultăți".

Se apreciază că, într-o primă etapă, punctul asupra căruia mediatorul O.N.U. ar putea reuși să ajungă la un rezultat este asigurarea prelungirii acordului de încetare a focului dincolo de data de 5 februarie. „Poate că după aceea — opina un comentator al agenției France Presse —, prin negocieri îndelungate și susținute, el va putea să depășească prăpastia ce separă cele două părți în vederea găsirii unei soluții acceptabile, atît pentru Israel cît și pentru R.A.U."

Primele întrevederi avute la New York cu reprezentanții R.A.U., Israelului și Iordaniei au fost întrerupte, săptămîna trecută, de vizita întreprinsă de Gunnar Jarring la Tel Aviv. Diplomatul suedez s-a hotărît să răspundă invitației ministrului de externe israelian după cîteva zile de ezitări. Ezitări motivate, se pare, de reacția nefavorabilă a reprezentanților țărilor arabe, cît și a celei mai mari părți a delegaților consultați de mediatorul O.N.U. Vizita ar putea fi utilă — se aprecia în cercurile de la O.N.U. — numai în măsura în care autoritățile israeliene s-ar fi arătat dispuse să discute „probleme de fond", dat fiind că reprezentantul Israelului la Națiunile Unite se limitase doar la abordarea chestiunilor de procedură.

La sfîrșitul vizitei, într-o scurtă declarație făcută pe aeroport, Gunnar Jarring a apreciat convorbirile purtate la Tel Aviv drept „constructive și importante", exprimîndu-și speranța că ele vor fi utile pentru viitorul păcii în Orientul Apropiat. Cu prilejul consultărilor pe care urmează să le reia la New York, el va prezenta părților arabe interesate „ideile și sugestiile" formulate de partea israeliană. Se pare că, în esență, șeful guvernului și ministrul israelian de externe au expus o dată în plus „lista lor de priorități", în primul rînd problema însăși a naturii păcii. Potrivit agenției U.P.I., care citează surse israeliene, propunerile transmise reprezentantului O.N.U. ar fi următoarele: ambele părți să aibă dreptul să ajungă la o înțelegere de pace fără nici un amestec dinafară; partea arabă să renunțe la cererile privind retragerea israelienilor înainte de a se fi semnat un tratat de pace; Israelul se va retrage numai în spatele unor frontiere sigure și negociate specificate într-un tratat de pace; încetarea focului să fie menținută pe toată durata convorbirilor; negocierile să fie directe și nu indirecte așa cum sînt în prezent și să se desfășoare pe un teren neutru în Orientul Apropiat, la nivel ministerial. Acesta nu ar fi un plan de pace propriu-zis — apreciază observatorii — ci mai degrabă un fel de proiect de ordine de zi pentru viitoarele discuții așa cum apar ele în optica Israelului.

Începînd de luni — după întoarcerea mediatorului O.N.U. din călătoria sa — misiunea Jarring va fi înconjurată de o discreție totală. Convorbirile se vor desfășura la New York — cel puțin în faza inițială — la nivelul reprezentanților permanenți la O.N.U. ai țărilor interesate.

Între timp, guvernul R.A.U. își continuă acțiunile diplomatice în diferite

Mahmud Riad și Maurice Schumann, cu prilejul etapei pariziene a recentului turneu vest-european întreprins de șeful diplomației R.A.U.

MISIUNEA JARRING 1967-1970

1967

— Pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie, secretarul general al O.N.U., U Thant, desemnează pe dr. Gunnar Jarring, ambasadorul Suediei la Moscova, ca reprezentantul său special în Orientul Apropiat pentru a stabili și menține contacte cu statele interesate în vederea favorizării unui acord și pentru a sprijini eforturile în direcția unei reglementări pașnice și acceptate, conform cu dispozițiile și principiile rezoluției.

1968

— Ianuarie. **Din Cipru, unde și-a stabilit cartierul general (la 10 decembrie), Jarring călătorește timp de aproape două luni, de mai multe ori, în fiecare din capitalele Orientului Apropiat, unde are convorbiri privind o soluționare pe etape a crizei.**

— Februarie - martie. **Un nou turneu cu escale la Ierusalim, Amman, Cairo. Propune o reuniune a reprezentanților părților interesate sub președinția sa la Nicosia: Israelul acceptă, însă R.A.U. cere retragerea în prealabil a trupelor israeliene din teritoriile ocupate. La sfîrșitul lui martie, Jarring raportează lui U Thant că tentativa sa a eșuat, dar că-și va relua misiunea.**

— Aprilie. **Jarring vizitează capitalele R.A.U., Iordaniei și Israelului.**

— Mai. **Transferarea la New York a „misiunii Jarring": încep consultările cu reprezentanții la O.N.U. ai R.A.U., Iordaniei și Israelului, după ce obținuse în principiu acceptarea de către cele trei țări a rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967.**

— Iulie. **Raportul lui U Thant înaintat Consiliului de Securitate asupra activității depuse de reprezentantul său special. U Thant anunță că Jarring se va întoarce în Orientul Apropiat „pentru a reînnoi contactele cu părțile interesate".**

— August. **Jarring începe un nou turneu diplomatic în Orientul Apropiat.**

— Octombrie - noiembrie. **Misiunea este prelungită cu încă o lună. Schimburi de scrisori între miniștrii de externe ai Israelului și R.A.U., prin intermediul lui Jarring, pentru clarificarea opticii celor două guverne în privința căilor de soluționare a conflictului. Prioritățile au rămas aceleași. Dialogul nu se produce. Jarring întreprinde un nou turneu la Ierusalim, Cairo și Amman, fără rezultate.**

1969

— Ianuarie-februarie. **Propunere franceză privind convocarea unei reuniuni a celor patru membri permanenți ai Consiliului de Securitate care să constituie și o contribuție la relansarea „misiunii Jarring".**

— Martie. **O nouă rundă de contacte cu etape la Cairo, Amman, Tel Aviv.**

— Aprilie. **U Thant declară că, după un an și jumătate de la inițierea „misiunii Jarring", nu s-a înregistrat nici un „progres perceptibil".**

— Octombrie. **Știri — fără urmări practice — privind eventualitatea inițierii unor noi negocieri prin intermediul Jarring. Idee lansată de R.A.U. privind o formulă asemănătoare celei adoptate după primul conflict (din 1948) în cadrul negocierilor din insula Rhodos, cu condiția să nu fie vorba de negocieri directe cu Israelul.**

1970

— Februarie. **Întrevedere U Thant — Gunnar Jarring în urma căreia se apreciază că, deocamdată, nu există nici o bază pentru reactivarea misiunii de mediere.**

— August-septembrie. **U Thant anunță reluarea „imediată a misiunii Jarring", după acceptarea de către R.A.U., Iordania și Israel a „planului Rogers". La 6 septembrie, Israelul anunță refuzul său de a mai participa la negocieri, invocînd nerespectarea statu quo-ului militar de către R.A.U.**

— Decembrie. **Intensă activitate diplomatică în vederea relansării „misiunii Jarring". În ziua de 28, Israelul hotărăște să-și reia participarea la convorbiri.**

țări ale lumii — începute încă din luna decembrie — menite să explice optica egipteană asupra soluționării problemelor conflictuale din Orientul Apropiat și reluării activității de mediere a lui Gunnar Jarring. În acest context se înscriu vizitele întreprinse de ministrul de externe al R.A.U., Mahmud Riad, succesiv în capitalele Marii Britanii, Franței și Italiei. La Londra, Paris ca și la Roma, șeful diplomației egiptene a subliniat din nou necesitatea ca Israelul să indice clar — prin intermediul mediatorului O.N.U. — intenția de a-și retrage trupele din teritoriile arabe ocupate. În cazul în care Israelul va refuza să coopereze cu Gunnar Jarring pentru aplicarea rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967 — pe care R.A.U. continuă s-o considere ca tinzînd spre „o reglementare globală", — Consiliul de Securitate și marile puteri — apreciază Riad — vor trebui să-și exercite responsabilitățile. „Încetarea focului poate fi prelungită pentru totdeauna și nu numai pe o perioadă de șase luni, dacă israelienii sînt gata să accepte și să aplice rezoluția din noiembrie 1967", a declarat Mahmud Riad la sfîrșitul vizitei de două zile efectuate la Londra. Comentatorii reliefau faptul că ministrul de externe egiptean s-a abținut să afirme că R.A.U. nu va accepta prelungirea încetării focului după data de 5 februarie, reamintind totuși că este de datoria țării sale să elibereze teritoriile ocupate. Și la Paris, Mahmud Riad a subliniat că „prevederile rezoluției Consiliului de Securitate trebuie să fie aplicate în totalitatea lor", insistînd asupra primordialității retragerii forțelor israeliene din teritoriile ocupate. Totodată, el a respins categoric orice idee privind desfășurarea de negocieri directe cu Israelul. Evocînd problema garanțiilor internaționale posibile, șeful diplomației egiptene a declarat că R.A.U. le acceptă, inclusiv prezența forțelor O.N.U. și crearea de zone demilitarizate — condiție pe care, după cum se știe, Israelul o respinge.

FOCARUL DIN IORDANIA

Dacă în Liban raporturile dintre autorități și rezistența palestiniană par a fi intrat pe un făgaș de normalizare (președintele țării vorbește chiar de „o înțelegere totală avînd baze solide și sănătoase"), în Iordania situația cunoaște un nou moment de criză, datorită ciocnirilor semnalate între fedaini și trupe iordaniene. De cîteva zile „o atmosferă apăsătoare, asemănătoare perioadei premergătoare războiului civil din luna septembrie domnește în capitala hașemită" — transmit agențiile de presă străine. O apreciere exactă a evoluției ciocnirilor militare pare greu de făcut în condițiile în care accesul observatorilor în zonele de luptă este interzis ; în absența lui Bahi Ladgham din capitala iordaniană, generalul Halim Hlimi, șeful grupului de observatori al comitetului interarab, a fost împiedicat de către armata regală să-și îndeplinească misiunea. Cele două părți în conflict își aduc acuzații reciproce în ce privește responsabilitatea declanșării incidentelor. Autoritățile iordaniene declară că fedainii sînt cei ce au provocat armata, menționînd că unitățile regale au întreprins doar o serie de percheziții în orașul Russeifah, pentru a găsi doi militari capturați de comandouri. În același timp, Yasser Arafat, într-un apel lansat către regii și șefii de state arabi menționa că autoritățile iordaniene au declanșat „fără nici un motiv sau justificare operațiuni ofensive împotriva pozițiilor pe care le deținem conform acordurilor de la Cairo", acestea constituind „o tentativă primejdioasă de lichidare" a rezistenței palestiniene. Sosit la Cairo pentru a prezenta șefului statului egiptean un raport asupra activității desfășurate de Comitetul interarab, Bahi Ladgham sublinia că „la originea deteriorării situației din Iordania stă absența unei cooperări și coordonări între guvern și O.L.P."

Reacția țărilor arabe față de actualele evenimente din Iordania a fost mult mai promptă și evident mai categorică în favoarea rezistenței palestiniene decît cu prilejul crizei din septembrie trecut. Grija sa de a evita cu orice preț un nou război civil în Iordania stă la originea grabei cu care a intervenit președintele R.A.U., Anwar Sadat. El a cerut tuturor șefilor de state arabi să trimită de urgență delegați în capitala iordaniană pentru a examina situația creată și a propune măsurile necesare pentru a împiedica agravarea ei. În contextul diverselor atitudini arabe, observatorii notează tonul mai intransigent al Siriei, Irakului și Algeriei care vorbesc despre „o tentativă de lichidare a rezistenței palestiniene". În poziția celorlalte țări arabe s-a remarcat, de asemenea, o creștere a interesului față de rezistența palestiniană.

Sosirea la Amman a emisarilor țărilor semnatare a acordului de la Cairo va aduce oare o schimbare a situației ? Pentru moment, s-a anunțat realizarea unui acord între guvern și comitetul central al rezistenței privind încetarea neîntîrziată a focului la Amman și în toate regiunile țării. Se așteaptă și urmările întrevederii pe care Bahi Ladgham a avut-o la Londra cu regele Hussein (aflat acolo pentru tratament medical), care și-a declarat într-un mesaj „sprijinul fără rezerve față de măsurile luate în țară pentru salvgardarea unității naționale, a securității și a stabilității în Iordania".

Rodica GEORGESCU

DUBLĂ DEMISIE LA „L'EXPRESS"

Devenit în februarie 1970 secretar general al partidului radical, Jean-Jacques Servan - Schreiber, fondatorul săptămînalului parizian „L'Express", părăsea în același timp funcția de director al publicației, declarînd că obiectivitatea acesteia nu trebuie să fie pusă la îndoială ca urmare a propriei lui cariere politice. Dar păstra președinția „consiliului de supraveghere" a societății editoare, în care deținea un post de conducere și fratele său mai tînăr, Jean-Louis Servan-Schreiber. Săptămîna trecută amîndoi părăseau „grupul Express".

La originea dublei demisii, divergența dintre frați cu privire la gestiune. În timp ce Jean-Louis ar fi dorit ca societatea să intre în rîndul celor ale căror acțiuni sînt cotate la Bursă, Jean-Jacques s-a opus acestei concepții, neconcordante cu pozițiile pe care el însuși le-a proclamat în repetate rînduri ca secretar general al partidului radical. Or, Jean-Jacques este în același timp posesorul majorității acțiunilor, în timp ce Jean-Louis nu dispune (sau nu dispunea, căci se pare că a hotărît să le vîndă) decît de 10 la sută din ele.

În același timp cu părăsirea oricărui post ierarhic în „grupul Express" (succesorul ar urma să fie Emeric Gros, cumnat al lui J.-J. S.-S.), fostul director reapare însă în paginile săptămînalului. „Această «revenire»» a fondatorului — notează «Le Monde» — a provocat agitație în rîndurile redacției... ziariștii au ținut să-și afirme preocuparea ca revista să nu poarte pecetea politică și să nu devină publicația unui om, fie acesta fondatorul ei și principalul ei acționar, sau a unui partid politic." Acest punct de vedere a fost expus în două scrisori adresate lui Jean-Jacques Servan - Schreiber: una (mai rezervată) de către comitetul executiv al societății editoare, din care fac de altfel parte mai mulți membri ai conducerii săptămînalului; cealaltă (mai categorică) de către adunarea ziariștilor din redacție.

Preocuparea acestora de a marca o anumită distanță între „L'Express" și punctele de vedere sau activitățile fostului său director s-a manifestat și în condiția de bază a actualei sale colaborări: articolele lui J.-J. S.-S. vor fi însoțite de mențiunea că ele nu angajează decît pe autorul lor. Primul apărut din această „nouă serie" (în numărul din 1 ianuarie 1971) se intitulează chiar „Opinia lui J.-J. S.-S.".

FOTOCRONICĂ

În curînd „Apollo-14". Imaginea îl înfățișează pe Alan Shepard, comandantul navei, în cursul unui „antrenament spațial"

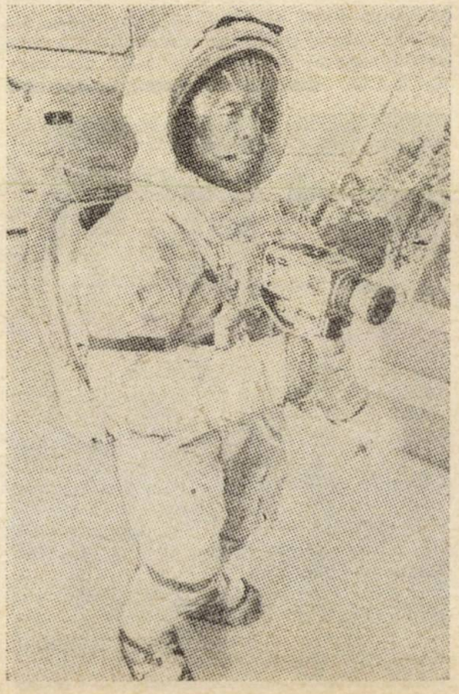

FRANȚA

DIALOGUL STÎNGII

Corespondență din Paris de la Sergiu Verona

La acest început de an, evenimentul politic cel mai apropiat este, fără îndoială, scrutinul municipal din martie. În pregătirea acestor alegeri, partidele și formațiile în competiție iau felurite măsuri care se traduc prin deplasări, regrupări, acțiuni. Printre acestea, cel mai important este considerat recentul bilanț al convorbirilor dintre Partidul Comunist Francez și Partidul Socialist asupra condițiilor fundamentale în vederea unui acord politic. Bilanțul comun publicat și comentat la sfîrșitul lui decembrie nu numai de către presa de partid, permite o trecere în revistă amănunțită a punctelor de convergență, iar ansamblul său sugerează ideea că dialogul își va propune să meargă dincolo de alegerile din martie.

Istoricul acestor convorbiri este cunoscut. La 18 decembrie 1969, cele două partide au hotărît angajarea de convorbiri și a unor contacte cvasipermanente, pe planul politicii franceze. La 5 martie 1970 au fost fixate modalitățile acestor convorbiri și au fost constituite patru grupe de lucru, însărcinate să studieze diferitele etape ale unor acțiuni comune. Grupurile de lucru au procedat la un examen amănunțit a tot ceea ce s-a realizat în decursul unui an și au consemnat rezultatele acestei analize în documentul la care ne-am referit.

Poziția P.C.F. privitor la rolul și însemnătatea cooperării cu socialiștii este cunoscută. Comuniștii consideră în mod categoric problema relațiilor cu Partidul Socialist ca esențială pentru unitatea forțelor stîngii, iar unitatea forțelor stîngii ca o necesitate a vieții politice franceze. Georges Marchais declara : „În ce ne privește, intenționăm să continuăm și să dezvoltăm cu Partidul Socialist și cu celelalte formații de stînga, cu organizațiile sindicale și profesionale, acțiuni comune pentru apărarea intereselor imediate ale maselor muncitoare, pentru apărarea libertăților democratice, pentru apărarea păcii în lume". Iar la mitingul din 29 decembrie, prin care P.C.F. își sărbătorea semicentenarul, secretarul general adjunct al partidului reafirma : „...Nu precupețim nici un efort pentru ca partidele și organizațiile democratice, în primul rînd partidul comunist și partidul socialist, să parvină la o înțelegere solidă și trainică, limpede și leală, conformă cu interesele poporului nostru".

În acest context ni se pare deosebit de interesantă discuția avută la sediul Partidului Socialist din vechiul cartier „cetatea Malesherbes" cu Robert Verdier, membru în conducerea acestui partid. Iată cum ne-a înfățișat el importanța raporturilor dintre cele două partide în situația generală a stîngii franceze :

— Pentru noi, prima problemă este realizarea unei reale alianțe de luptă și în același timp necesitatea de a apărea în fața opiniei publice ca o forță capabilă să exercite puterea în bune condiții. De aceea, pe plan faptic propriu-zis, este vorba de un dublu aspect : mai întîi, problema raportului P.C. — P.S. ; apoi relațiile din așa-numita „stîngă necomunistă", termen care îmi displace profund, de altfel. În ceea ce privește primul aspect, este evident că influența P.C.F. este o realitate electorală de care trebuie să se țină seama, de faptul că, după venirea lui de Gaulle la putere, s-au produs în sînul stîngii franceze fenomene alternate de regrupare și dispersiune, care au influențat asupra eficienței ei ulterioare. Tocmai de aceea ne propunem să facem totul pentru a pune capăt, pe diferite planuri, acestei dispersiuni și sperăm că pînă în prima jumătate a anului 1971 să evoluăm pe această cale în mod hotărîtor.

— Pînă unde poate merge această colaborare dintre P.S. și P.C. ?

Am pus această întrebare interlocutorului meu ținînd seama de experiența relativ recentă în raporturile dintre cele două partide. În fond, în anii 1968—1969 au existat acorduri politice limitate care totuși n-au permis cîștiguri hotărîtoare pentru interesele clasei muncitoare. Robert Verdier este optimist în ceea ce privește viitorul :

— Discutiile noastre cu comuniștii trebuie să continue. Este necesară o colaborare globală cu P.C.F. De altfel, în apropiatele alegeri municipale, în multe locuri mergem pe liste comune. Se impune de asemenea în timp precizarea atitudinii în ceea ce privește alegerile legislative din 1973. Trebuie elaborat un program comun care să dovedească alegătorului existența unui acord politic bazat pe o majoritate coerentă. Colaborarea nu trebuie să se oprească doar la momentul electoral, ea poate fi luată în considerație și pentru o viitoare formulă guvernamentală.

Două probleme se impun astfel atenției.

În primul rînd : bilanțul pozitiv al convorbirilor dintre cele două formații politice esențiale ale stîngii franceze. În al doilea : este vorba nu de un punct final, ci de un proces în plină evoluție.

DETECTOR

Fotbal și fanatism

Dacă suporterii echipei de fotbal „Rangers" din Glasgow n-ar fi cu toții protestanți...

Dacă suporterii echipei „Celtic" n-ar fi catolici...

Dacă nu s-ar detesta unii pe alții în asemenea măsură încît să se așeze totdeauna unii în partea dreaptă, iar ceilalți în partea stîngă a stadionului...

La Glasgow, în Scoția, 66 de oameni au murit, iar alți 108 au fost răniți dintr-un motiv asemănător cu cel care determină sfîșietoarele înfruntări din Irlanda de Nord : un vechi și absurd conflict religios, care se repercutează pînă și asupra fotbalului.

Stadionul Ibrox, al doilea ca mărime din Scoția, a fost construit pentru 100 000 de spectatori, dar în 1939, la meciul „Rangers"-„Celtic", au încăput 110 000. În 1965, după mulți ani de incidente violente, cu bătăi, înjunghieri și numeroase victime, s-a stabilit ca la meciurile la care participă cele două echipe să nu fie admiși mai mult decît 80 060 de spectatori. Dezastrul de la 2 ianuarie a avut o repetiție generală în 1968. Și atunci, în ultimul minut „Celtic" conducea cu un gol. Susținătorii echipei „Rangers" au început să iasă de pe stadion cînd jucătorii de la „Rangers" au marcat golul egalizator. Suporterii lor s-au înapoiat brusc spre tribune și doi spectatori au murit călcați în picioare. De data aceasta, accidentul a fost mult mai grav. Aceeași diferență de un gol, lichidată de „Rangers" în ultimele secunde ale meciului, a determinat o mișcare dus-intors care a dărîmat o barieră și a provocat recenta catastrofă.

Dacă amatorii de fotbal din Scoția nu s-ar uri între ei din motive care n-au nici o legătură cu fotbalul...

F. A.

FOTOCRONICĂ

Ravagiile masivelor căderi de zăpadă și ale gerului neobișnuit din sudul Franței : o familie plecată cu automobilul din Marsilia a rămas blocată pe șosea trei zile și trei nopți

INDOCHINA

BANI

ŞI ALT SÎNGE

Trecînd pe la Paris, în drum spre Asia de sud-est, secretarul american al apărării, Melvin Laird, s-a întîlnit cu negociatorii americani şi sud-vietnamezi la exact doi ani de la începerea infructuoaselor — pînă acum — tratative cu privire la restabilirea păcii în Vietnam. Deşi a declarat, cu prilejul unei conferinţe de presă ulterioare, că „vietnamizarea războiului nu poate înlocui tratativele în curs cu partea adversă" şi că „obiectivul Statelor Unite continuă să fie obţinerea unei reglementări negociate în Vietnam", secretarul apărării nu a ascuns că scopul călătoriei sale constă nu în stimularea negocierilor, ci în stimularea aşazisei „vietnamezări" a războiului. Dacă tratativele de pace vor eşua, a spus el „vietnamizarea oferă Statelor Unite o posibilitate alternativă de retragere şi de dezangajare".

Prima fază a programului de vietnamizare, şi anume cea care constă în încredinţarea tuturor acţiunilor de luptă terestre forţelor saigoneze, este în avans faţă de planul stabilit şi se va încheia în cursul acestui an, a afirmat Laird. A doua fază, la capătul căreia trupele saigoneze ar urma să-şi asume şi cea mai mare parte a răspunderii pe plan logistic — artilerie, sprijin aerian, etc, — „va dura ceva mai mult". Secretarul apărării a repetat angajamentul Administraţiei de a reduce efectivele americane din Vietnamul de sud la 284 000 de oameni pînă la 1 mai (cifra actuală 335 000 ; nivelul de acum doi ani : 549 500) dar a refuzat să precizeze ritmul în care va continua retragerea după 1 mai 1971.

Melvin Laird, unul dintre coautorii ideii de „a vietnamiza" războiul din Vietnam, adică de a asigura continuarea lui în condiţiile unei participări americane directe reduse, şi-a legat întreaga carieră politică de succesul „doctrinei Nixon", cadrul teoretic general al „vietnamizării". Într-unul din ultimele numere ale revistei „Newsweek" se afirmă că Laird, care în cei doi ani petrecuţi la Pentagon a ţinut 75 de discursuri şi 53 de conferinţe de presă şi a acordat 110 interviuri, este „cel mai activ propagandist al doctrinei Nixon din întreaga Administraţie", şi că acţionează „cu entuziasm" pentru aplicarea politicii de „vietnamizare", considerînd că — în caz de reuşită — ea i-ar oferi trambulina politică necesară unei reveniri în Congres atunci cînd nu va mai fi ministru.

Ziariştii prezenţi la conferinţa de presă de la Paris au ţinut să sublinieze că Laird, a eludat întrebarea dacă va discuta sau nu cu Nguyen Van Thieu, problema alegerilor prezidenţiale saigoneze, programate pentru 3 octombrie. Vorbind, la începutul săptămînii trecute, despre aceste alegeri, preşedintele Franţei, Georges Pompidou, arătase că ele vor furniza „indicaţii interesante" despre intenţiile Statelor Unite, care ar putea să încurajeze, să permită sau, dimpotrivă, să împiedice, apariţia unei „administraţii pacifice", dispusă să participe la reglementarea prin tratative a conflictului. „Vietnamizarea" presupune însă prezenţa la Saigon a unui regim dipus să continue la nesfîrşit războiul, aşa cum este echipa Thieu-Ky. Ales în 1967, dintre 11 candidaţi, cu numai 35 la sută din totalul voturilor, Neguyen Van Thieu ar dori să-şi reînnoiască mandatul cu o majoritate clară. Principalele întrebări pe care şi le pun comentatorii este dacă generalul Duong Van Minh (cel care în 1963 l-a răsturnat pe Ngo Dinh Diem iar acum îşi caută aliaţi printre budiştii şi catolicii favorabili instaurării păcii) va putea să candideze în alegerile prezidenţiale şi dacă americanii vor insista ca acestea să se desfăşoare în condiţii de minimă legalitate. Generalul Minh este convins — scrie ziarul „Washington Post" — că, indiferent de voturile pe care le va întruni, alegerile îi vor fi „furate".

Prezenţa unui regim autoritar şi totodată dornic de a continua prelungirea aventurii militare este o condiţie nemărturisită a reuşitei „vietnamizării". O condiţie nu numai mărturisită ci chiar invocată ca argument determinant în momentul invadării Cambodgiei este asigurarea unui solid „spate al frontului" în Cambodgia. Evoluţia evenimentelor din această ţară este însă de asemenea natură încît, „îngrijorat de recenta deteriorare a situaţiei militare din Cambodgia, comandamentul american l-a convocat pe comandantul forţelor navale americane din Pacific, amiralul John McCain la Saigon, pentru a conferi cu secretarul apărării, Melvin Laird". (U.P.I.) Deşi în itinerarul iniţial al călătoriei sale nu era prevăzută nici o vizită la Pnom Penh, ziarele americane afirmă că ea ar putea să fie inclusă pe parcurs „pentru a ridica moralul regimului Lon Nol", asediat de forţele patriotice într-o capitală care nu mai are nici o legătură rutieră sau pe căi de apă cu restul ţării.

Cît despre moralul trupelor americane din Vietnamul de sud, cea mai interesantă informaţie recentă se referă la introducerea unui cuvînt nou în

→

Melvin Laird (împreună cu adjuncţii săi, Packard şi Foster) : o încercare de a înlocui sîngele (american) cu bani...

EVENIMENTUL ANULUI 1970

Care a fost ? Nu acelaşi pe toate continentele. Agenţia „United Press International" a organizat un sondaj de opinie cu participarea unor directori de ziare din întreaga lume. Iată, după opiniile lor, principalele zece subiecte ale actualităţii internaţionale în 1970.

PENTRU ZIARIŞTII DIN EUROPA :

1. Odiseea lui „Apollo-13"
2. Moartea lui Nasser
3. Deturnările de avioane
4. Catastrofa din Golful Bengal
5. Moartea generalului de Gaulle
6. Răpirile de diplomaţi
7. Surpriza electorală din Anglia
8. Invadarea Cambodgiei
9. Atentatul împotriva Papei Paul al VI-lea
10. Încetarea focului în Orientul Apropiat.

ZIARIŞTII AMERICANI AU INDICAT ALTĂ ORDINE DE PRIORITĂŢI :

1. Odiseea lui „Apollo-13"
2. Uciderea de către poliţie a patru studenţi de la Universitatea Kent.
3. Invadarea Cambodgiei
4. Deturnările de avioane
5. Moartea lui de Gaulle
6. Moartea lui Nasser
7. Problemele economiei americane
8. Prăbuşirea unor avine avînd la bord echipe de fotbal.
9. Catastrofa din Golful Bengal
10. Alegerile parţiale din S.U.A.

IATĂ ACUM LISTA ÎNTOCMITĂ DE REDACTORII ŞEFI DIN ASIA :

1. Catastrofa din Golful Bengal
2. Războiul din Indochina
3. Stabilirea de relaţii între R.P. Chineză şi o serie de ţări occidentale
4. Situaţia din Orientul Apropiat
5. Lovitura de stat din Cambodgia
6. Odiseea lui „Apollo-13"
7. Moartea lui Nasser
8. Atentatul împotriva Papei Paul al VI-lea
9. Deturnarea unor avioane de către membri ai unor comandouri palestiniene.
10. Problemele economiei americane

La întrebarea : ce eveniment va avea, după opinia lor, influenţa cea mai durabilă, redactorii şefi ai ziarelor europene cuprinşi în sondaj au indicat tratatul sovieto — vest-german, iar redactorii şefi americani — problemele economiei americane.

F. A.

vocabularul lor : „fragging". Cuvîntul descrie acțiunea soldaților care aruncă grenade în ofițerii sau subofițerii lor atunci cînd aceștia vor să-i trimită în misiuni de luptă. La 10 ianuarie, înaltul comandament american din Saigon s-a referit pentru prima oară, într-un comunicat dat publicității, la doi comandanți americani doborîți cu focuri de armă de propriile lor trupe. Retragerea trupelor americane din Vietnamul de sud devine, așadar presantă din motive din ce în ce mai numeroase.

S-ar apropia însă astfel încheierea păcii ? Într-un interesant articol consacrat problemei bombardamentelor asupra R.D. Vietnam, comentatorul James Reston arată că administrația americană modifică după bunul ei plac interpretarea condițiilor în care au fost întrerupte aceste bombardamente în octombrie 1968, pentru a le putea relua oricînd, sub orice pretext. La Paris, negocierile nu înaintează întrucît partea americano-saigoneză nu este interesată în succesul lor. Melvin Laird are misiunea și intenția de a stimula numai aplicarea la Vietnam a „doctrinei Nixon" caracterizată de o înaltă oficialitate ca „o încercare de a înlocui sîngele prin bani". (E vorba, evident, doar de sîngele american).

Felicia ANTIP

AMERICA LATINĂ

„DESCHIDERE SPRE LUME"

Allende : „Mai mult decît o activizare diplomatică"

Dacă încercăm să ne reamintim programul Unității populare, atît de viu dezbătut în cursul alegerilor prezidențiale din foarte lunga toamnă electorală chiliană, vom recunoaște în ultimele hotărîri ale cabinetului Allende transpunerea concretă a principalelor puncte : naționalizarea cuprului, etatizarea băncilor particulare, reforma agrară, relații normale cu toate statele lumii. Ceeace fusese, așadar angajament teoretic a devenit de-a lungul celor două luni cîte au trecut de la reluarea puterii, realizare practică. La fel ca măsurile din sfera politicii interne, hotărîrile privind activitatea chiliană în exterior demonstrează că guvernul Unității populare înțelege să rămînă fidel programului său : după reluarea relațiilor cu Cuba, Chile a decis să încheie relații diplomatice cu R. P. Chineză, urmînd să perfecteze și alte inițiative în același sens.

Chile este prima țară latino-americană care încheie relații diplomatice cu R. P. Chineză ; este cea de a doua de pe continent care iese din limitele politice stabilite, în 1964, de Organizația Statelor Americane (privind excluderea Cubei din acest organism și, implicit, izolarea ei de celelalte state latino-americane). Rodul unor decizii de principiu îndelung și realist gîndite, fiecare din aceste inițiative au putut, în consecință, să fie traduse în viață într-un timp foarte scurt. S-a realizat, cel puțin în ceea ce privește Cuba, un punct de vedere mai vechi, pentru că se știe că ministrul de externe al guvernului Frei, Gabriel Valdes, revenise de cîteva ori, în diferite foruri, asupra oportunității de a se rediscuta hotărîrea O.S.A. din 1964. Și nu numai Gabriel Valdes ; diplomați, miniștri, șefi de guverne din alte țări latino-americane au ridicat, direct sau indirect, această problemă. Alături de Chile, Peru și Bolivia, unanime asupra unei asemenea reconsiderări, se plasează Mexicul, Uruguay, Ecuador, Jamaica, Trinidad-Tobago.

Ultimele inițiative chiliene demonstrează mai mult decît o activizare diplomatică. Sînt, de asemenea, mai mult decît un simptom strict local. „Deschiderea spre lume", la care aspiră cu mici excepții țările latino-americane în ansamblul lor, se pune de mulți ani încoace cu sporită acuitate.

Începînd din 1968, de exemplu, prezența constructivă latino-americană la O.N.U. a fost remarcată de majoritatea observatorilor. America Latină poate și trebuie să joace un rol în rezolvarea problemelor lumii contemporane. Nu avem de ce sta izolați. Trebuie să explicăm lumii problemele noastre și acest lucru trebuie să-l facem noi și nu prin intermediari. Sînt principalele argumente în favoarea „deschiderii spre lume", care au susținut explorarea unor posibilități noi de contacte și acțiuni directe de popularizare a realităților interne. Exemplele nu sînt puține : Carillo Flores efectuează, în mai 1968, prima vizită a unui ministru de externe mexican la Moscova ; turnee europene, legate mai ales de perspectiva relațiilor cu Piața comună, au realizat fostul ministru de externe argentinian, Costa Mendez (1969), și secretarul general al O.S.A. Galo Plaza (1970). Nici în sens invers — vizite în America Latină — nu lipsesc exemple, dar adevăratele realizări sînt la capitolul relațiilor concrete și de durată. Venezuela în aprilie și Bolivia în mai 1969 încheie relații diplomatice cu Cehoslovacia ; în același an, Peru procedează similar cu nu mai puțin de șapte state socialiste, printre care și România.

Puse unul lîngă altul, aceste fragmente aparent izolate oferă panorama unor mutații revelatoare. Fiecare este valoros în sine și cu atît mai mult în ansamblu. Este ușor de înțeles de ce Peru și-a lărgit atît de mult evantaiul relațiilor sale externe dacă se are în vedere orientarea politică a guvernului Velasco Alvarado. Va fi și mai limpede, în mod sigur mai complet, dacă evenimentele din Peru — 1968 — sau Bolivia — 1969, sau Chile — 1970 — sînt raportate la contextul politic latino-american și la stadiul actual al relațiilor interamericane. „Alianța pentru Progres" a fost recunoscută ca un eșec total, O.S.A. a trebuit să-și schimbe profilul conform intereselor majore ale statelor latino-americane, forțele progresului sînt în vizibilă ascensiune, anumite grupuri sociale prin tradiție conservatoare (armata, clerul) trec adeseori de cealaltă parte a baricadei, formula „efort propriu" cîștigă teren, îngustînd căile de acces ale capitalului străin. De la Punta del Este, din 1967, reuniunile O.S.A. n-au mai înregistrat atmosfera inertă care însoțea adoptarea unor hotărîri prestabilite. „Momentul Viña del Mar" a fost marea încercare a solidarității continentale care a învins în 1969. Dar nu numai de atunci se pune problema asigurării independenței de capriciile unuia sau altuia din importatorii tradiționali de mărfuri. Scăderea puterii de absorbție și restricțiile introduse pe piața americană pe de o parte și lărgirea gamei exporturilor latino-americane pe de altă parte, impun căutarea de noi debușeuri, dinamica actuală a comerțului internațional solicitînd asigurarea unei mobilități a schimburilor.

Inițiativele diplomatice recente exprimă voința unei independențe reale inclusiv în acest domeniu ; pe plan intern, le-ar putea corespunde naționalizările. Marchează, din alt punct de vedere, dorința de participare la rezolvarea marilor probleme internaționale actuale. Izolarea promovată pînă recent de forurile O.S.A. încetează să funcționeze, susținînd impresia unei crize a însești organizații în forma în care era concepută pînă recent.

Bolivia este o adeptă mai nouă a „deschiderii spre lume". Președintele José Torres menționa cu prilejul instalării sale (7 octombrie 1970), că va promova o politică externă a bunelor relații. Opțiunile sale externe — și nu numai acestea — sînt uneori stînjenite de presiunile forțelor de dreapta, care încă mai speră într-o răsturnare a situației în favoarea lor. Tentativa eșuată de rebeliune militară, de la începutul săptămînii, este un asemenea exemplu : scopul urmărit consta în zădărnicirea actualului curs politic bolivian. Încercarea militarilor de dreapta a primit replica fermă a forțelor armate și a maselor populare, care s-au mobilizat în sprijinul cabinetului Torres.

Anca VOICAN

FINLANDA

CONSOLIDĂRI ECONOMICE

Corespondență din Helsinki de la Pentti Sorvali

Președintele Kekkonen

În Finlanda, ultimele săptămîni ale anului 1970 au fost semnificative pentru dezvoltarea economică a țării, în decembrie realizîndu-se un acord general cu largi implicații ce va influența, se pare, politica de prețuri și salarii pînă cel puțin în primul trimestru al anului 1972.

Faptul apare cu atît mai îmbucurător cu cît tratativele purtate între organizațiile muncitorilor și patroni cu privire la contractele de muncă, de pe urma cărora urmau să se producă măriri de salarii și îmbunătățiri de ordin social, ajunseseră la un moment dat într-un punct mort. A intervenit însă, ca mediator, președintele Urho Kekkonen, care a dus negocieri cu ambele părți, prezentînd în cele din urmă propuneri proprii, de compromis, în vederea clarificării situației.

Acceptate în cele din urmă atît de principalele organizații sindicale, cît și de cele patronale, propunerile prezidențiale conțin soluții pentru rezolvarea principalelor divergențe dintre cele două părți, plecîndu-se de la necesitatea continuării și pe viitor a dezvoltării economice a țării. Cu toate acestea, soluționarea problemelor nu este simplă, divergențe subzistînd cel puțin pe plan politic. Rămîne de văzut însă dacă ele vor avea sau nu alte urmări.

De cîțiva ani încoace, dezvoltarea economică a Finlandei poate fi caracterizată drept favorabilă: producția a crescut, comerțul exterior s-a dezvoltat, nivelul prețurilor a rămas relativ echilibrat, mărirea salariilor a dus la o creștere a veniturilor reale și a nivelului de trai. O asemenea situație a fost influențată în parte de conjunctura internațională dar, mai ales, de politica de consolidare economică promovată la nivel guvernamental, în care principala componentă a constituit-o menținerea de prețuri fixe pe măsură ce salariile — în anumite sectoare de activitate — au crescut. Astfel, se poate spune că, spre deosebire de celelalte țări nordice, Finlanda a realizat o mai mare creștere a veniturilor reale ale locuitorilor săi.

Faptul este cu atît mai semnificativ cu cît toată această perioadă a fost precedată de o serie de ani în care economia țării nu dădea motive de optimism. Astfel, timp de aproximativ zece ani nivelul cheltuielilor a crescut în asemenea măsură încît marca finlandeză slăbise față de monedele altor țări occidentale. Posibilitățile de concurență ale industriei cu produsele altor țări fiind mici, faptul s-a oglindit în scăderea prețurilor și în creșterea importului. Șomajul luase proporții în unele regiuni ale țării, forța de muncă deplasîndu-se, în consecință, din nordul și centrul țării spre vest, în țara vecină, Suedia.

Toate acestea impuneau de urgență îndrumarea politicii economice a țării pe un nou curs. Aceasta s-a realizat, printr-o primă măsură — devalorizarea mărcii finlandeze, încă în octombrie 1967: prețurile mărfurilor de import au fost ridicate, exportatorii primind prețuri mai mari la mărfurile de export. După tratative îndelungate, s-a stabilit un acord în cadrul căruia un loc important l-a avut menținerea echilibrului între creșterea salariilor și cea a prețurilor. Situația s-a repetat în primăvara anului 1969. Realizată astfel, politica de consolidare economică a influențat pozitiv dezvoltarea generală a țării.

În toamna anului 1970 avea să se realizeze cel de al treilea acord ce-și propunea să asigure continuitatea politicii de consolidare economică. Acordul, realizat cu destule dificultăți în condițiile inflației, este totuși considerat de unele forțe politice, printre care și partidul comunist, drept insuficient.

Pe plan politic, este manifestă dorința opiniei publice ca alianța guvernamentală dintre partidele de stînga și cel de centru să poată continua căci un guvern cu o largă bază parlamentară are mai mari posibilități de a aborda, a rezolva problemele sociale și economice ale țării decît un guvern care ar acționa pe o bază parlamentară slăbită. De un asemenea guvern Finlanda are nevoie și fiindcă la politica de consolidare economică și de reforme sociale se adaugă politica pe care guvernul trebuie să o asigure în planul politicii externe a țării ca și dezvoltarea favorabilă a politicii de neutralitate. Pe planul comerțului exterior, Finlanda acționează pentru încheierea unor acorduri comerciale cu toate statele europene, dincolo de limitele impuse de existența blocurilor grupărilor economice existente. Și nu putem încheia aceste succinte considerațiuni despre problemele economice ale Finlandei, fără a aminti că, în planul politicii externe, ea militează activ pentru pregătirea unei conferințe a securității europene arătîndu-se dispusă să găzduiască o asemenea întrunire.

Helsinki, ianuarie

Album de familie

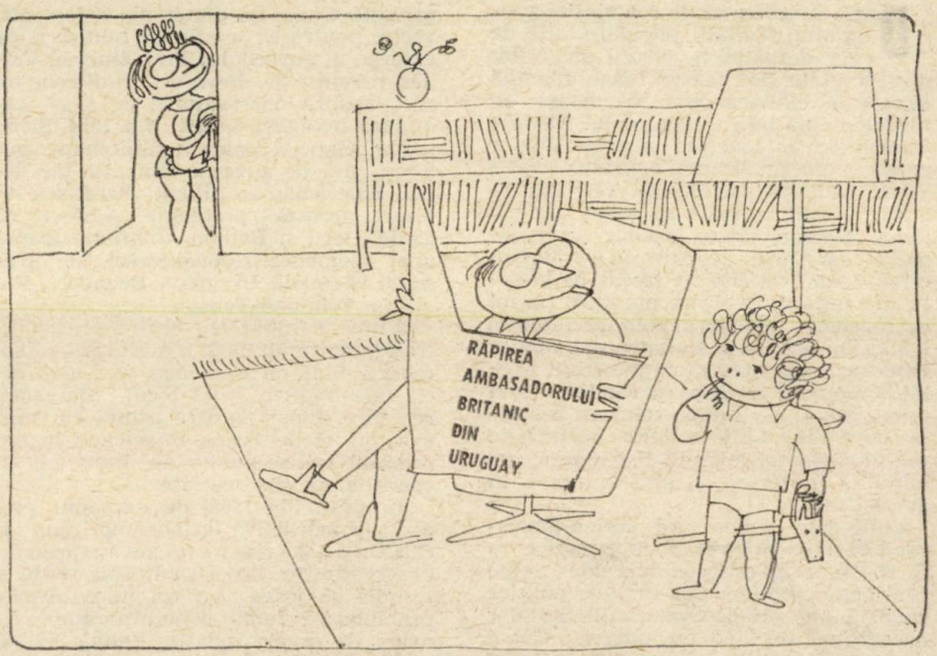

— Tăticule, ce e mai periculos să fii : toreador sau cascador ?
— Ambasador...

Desen de CIK DAMADIAN

DIN SURSE...

Succesori

Bolnav, dictatorul haitian François Duvallier (Papa Doc) caută succesori în familie. Are de ales între fiul său Jean-Claude sau ginerele Max-Dominique Cu o condiție însă : ca generalului Gérald Constant, șeful armatei haitiene, să nu i-o ia înainte.

Îndoieli

Departamentul Apărării al Statelor Unite a anunțat că va distruge în cursul acestui an stocurile de arme bacteriologice depozitate la bazele din Arkansas, Colorado, Maryland și California. Hotărîrea aparține președintelui Nixon și a fost dată publicității încă în noiembrie 1969. Locotenent-colonelul Gerald Watson, însărcinat cu operațiunea, a declarat: „Atît natura acestor arme cît și cantitatea lor rămîn secrete". Rămîn și îndoieli. Cum se va dovedi și cine va controla lichidarea efectivă a acestor stocuri?

Wessel

Săptămînalul „Paris Match" anunță numirea probabilă, în fruntea serviciului de informații N.A.T.O., a generalului Wessel, fostul șef al contraspionajului hitlerist și colaborator al amiralului Canaris în perioada războiului.

Régis Debray

La Santiago de Chile, unde a fost găzduit după eliberarea sa din închisoarea din Camiri (Bolivia), Régis Debray a cerut să fie înconjurat de cea mai mare discreție : „Cînd eram în închisoare — mărturisește Debray — nu-mi puteam închide ușa. Astăzi sînt un om liber și nimeni nu mă va putea forța să fac ceea ce nu doresc". Întrebat dacă intenționează să revină în Franța, Debray a răspuns : „Nimic nu e mai puțin sigur..."

Reformă

În alocuțiunea ținută la sfîrșitul anului, președintele bolivian Juan José Torres a anunțat o reformă a constituției țării ce va fi prezentată și supusă unui referendum popular înaintea lunii iunie 1971. Vor urma apoi alegeri generale în întreaga țară.

Martine

Consemnam, în numărul 51, primirea pe care președintele Republicii Africa Centrală, Jean Bedel Bokassa, o făcea, la reședința sa din Bangui, fiicei sale naturale, Martine, regăsită după 15 ani de căutări în Vietnamul de sud. Iată însă că, în urma unei anchete mai recente, apare o a doua Martine Bokassa, prezentată ca adevărata fiică a președintelui african. Însoțită de mama sa Nguyen Thi Hue, cea de a doua Martine a sosit la Bangui. Prima care timp de o lună s-a bucurat de privilegiul de a se numi fiica lui Bokassa, va părăsi curînd Republica Africa Centrală și se va îndrepta spre Paris, unde, după cum anunță agențiile, „va rămîne pînă ce afacerea va fi dată uitării".

„Guernica"

Celebra pînză a lui Picasso, „Guernica", pictată în 1939, pentru a rămîne un veșnic „memento" al bombardamentului fascist din 1937 asupra orașului spaniol Guernica, va fi cedată de către autor autorităților spaniole în ziua în care „libertățile publice vor fi restabilite în țară". Aceștia sînt termenii unui acord încheiat între avocatul lui Pablo Picasso, Roland Dumas și Modern Art Museum din New York. La sfîrșitul lui 1969 guvernul spaniol — precizează Roland Dumas — a făcut demersuri „pe căi oficiale cît și oficioase" pentru ca „Guernica" și studiile ce o acompaniază să fie cedate Spaniei. Dar „Guernica" — declară Picasso — „este proprietatea Republicii Spaniole și ea nu va fi în nici un caz cedată a tuaiului guvern de la Madrid"...

Aniversare

La 9 ianuarie, cînd și-a serbat în vila sa californiană, „La Casa pacifica", împlinirea virstei de 58 de ani, președintele Nixon a declarat că se simte „tot atît de tînăr ca și la douăzeci de ani". Președintele, care a primit cu această ocazie din partea Casei Albe o jerbă cu 58 de trandafiri roșii, a ținut să-și celebreze aniversarea în familie.

Proiecte

În Irak — anunță radio Bagdad — Consiliul Comandamentului Revoluției a promulgat un decret privind crearea Consiliului național irakian, compus din 100 de membri, numiți pe o perioadă de trei ani, reprezentanți ai Partidului Baas, ai Partidului democrat kurd, ai muncitorilor și țăranilor, ca și ai unor personalități kurde și irakiene. „Consiliul național — subliniază cotidianul «Al Saur» — reprezintă un cadru propice pentru dezvoltarea unor acțiuni de democratizare și consolidare a unității naționale..."

Assuan

Mîine va avea loc în Republica Arabă Unită ceremonia inaugurării barajului de la Assuan. La ceremonie vor participa din partea sovietică Nikolai Podgornii, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., iar din partea egipteană, Anwar El Sadat, președintele R.A.U. anunță ziarul „Al Ahram". Cei doi șefi de state vor asista la un mare miting popular ce se va desfășura cu această ocazie în cea mai veche capitală faraonică — Assuan.

Agendă

După scurta vacanță de sfîrșit de an, la Bonn a fost reluată activitatea diplomatică. Ieri Karl Moersch, secretar de stat parlamentar al afacerilor externe, a sosit la Londra pentru a pregăti vizita din februarie a ministrului Walter Scheel, iar Gerhard Schroeder, fostul ministru creștin-democrat și președinte al Comisiei afacerilor externe din Bundestag, a sosit la Moscova. De îndată ce-și va termina vacanța din Kenya, cancelarul Willy Brandt, întors la Bonn, își va începe pregătirile în vederea proiectatelor vizite de la Paris și Washington.

Izolați

Nu este exclus — pronostichează „Sunday Star", cotidian de limbă engleză din Hong Kong — ca în 1972 generalul Cian Kai-și să demisioneze din postul de președinte al Taiwanului, „pentru a salva cel puțin aparențele". Postul i-ar reveni actualului vicepreședinte, Yen Cia-kan. „Sunday Star" adaugă că ultimul vot al Adunării Generale, în urma căruia 51 de țări s-au pronunțat în favoarea intrării în organizație a Republicii Populare Chineze, pare a fi speriat autoritățile ciankaișiste, din ce în ce mai izolate pe plan internațional.

Moment solemn... și totuși asistența privește în altă parte. În momentul cînd guvernatorul Ronald Reagan (reales) depunea jurămîntul la Sacramento (California), un demonstrant a aruncat spre tribună o portocală. Proiectilul nu și-a atins ținta, dar ceremonia a avut de suferit...

FENOMENUL CHILIAN

Articol scris pentru „Lumea" de Diego Munoz

Scriitor și folclorist chilian, Diego Muñoz este o personalitate bine cunoscută în lumea literară latino-americană. S-a născut în 1903 ; face parte din generația unui alt mare om de litere chilian, poetul Pablo Neruda. Iată cîteva din titlurile romanelor lui Diego Muñoz : „Cărbune", „Curînd", „Avalanșa" — considerat și ca un adevărat document istoric, tratînd evenimentele anilor '30, care au dus la înlăturarea dictatorului Ibañez — și ale volumelor de nuvele : „Lucruri blestemate", „Pe pămînt și pe mare" etc. Numele lui Diego Muñoz figurează în toate antologiile literare latino-americane, care menționează, pe lîngă activitatea sa ca scriitor, remarcabila lui contribuție la punerea în valoare a poeziei populare. Sub egida lui Muñoz are loc, în 1954, primul Congres național al poeților și cîntăreților populari. „Lira populară", eseul său pe teme folclorice, a fost editat la München în 1969, în spaniolă, engleză și franceză. Lucrarea sa cu caracter lingvistic „Limbajul viu", despre îmbogățirea limbii spaniole, a ajuns la a cincea ediție. Diego Muñoz conduce în prezent activitatea de elaborare a Enciclopediei chiliene, al cărei prim volum urmează să apară în cursul acestui an.

De foarte mulți ani, America Latină este privită ca o regiune a vulcanilor activi ; în toate părțile se aud explozii, curge larvă arzîndă. În Bolivia l-au înlăturat pe președintele Villarroel ; tiranul Trujillo a fost asasinat la Santo Domingo : din Cuba, Batista fuge ca cel din urmă om ; în Guatemala este ucis Castillo Armas ; Pancho Villa trece prin țară focul răscoalei ; în Nicaragua, Sandino este un arhanghel al focului ; Juan Perón, în Argentina, trebuie să recurgă ca să scape, la ajutor britanic. În sfîrșit, panorama latino-americană este extrem de diversă și peste tot curge sînge. Dar în mijlocul acestui cadru exploziv există o țară relativ liniștită : Chile. Aici, nu găsești decît un singur președinte al cărui romantism, în momentul eșecului, l-a dus la sinucidere. Poporul n-a crezut, totuși, în această versiune : pentru popor, Balmaceda a fost asasinat. Și astăzi se poate vedea, ici și colo, într-o locuință modestă, litografia alegorică a acestui „sfînt" politic chilian.

Nu pare ciudat, deci, că recentele alegeri prezidențiale din Chile au trezit un atît de mare interes. Au sosit aici corespondenți din numeroase țări, cu camere de luat vederi gata să nu piardă nici un detaliu. Noi înșine discutam pe marginea acestor evenimente, făcînd uneori pronosticuri. Reacțiunea miza pe o răsturnare a evenimentelor ; candidatura oficială putea fi sprijinită la nevoie, printr-o intervenție directă ; candidatul forțelor progresiste era înconjurat de steaguri și mulțimi zgomotoase. Atît și nimic mai mult. Și, fără îndoială, la fiecare colț puteai zări întruchiparea imperialismului dispus să joace ultima carte, să recurgă la violențe împotriva maselor care îl declarau dușmanul cel mai periculos.

Ce se va întîmpla în Chile ? Aceasta era întrebarea plină de neliniște a acelor zile.

Am discutat de nenumărate ori cu un amiral brazilian, care beneficiază de azil politic în țara noastră. Pentru el, normal ar fi fost să nu cîștige nici unul din cei trei candidați, să se realizeze o lovitură militară și să înceapă o nouă dictatură în America Latină. I-am spus că nu cunoștea realitatea din țara noastră, nici măcar din țara sa proprie și nici din orice altă țară.

În 1936 am străbătut întreaga Americă de Sud. Într-unul din voiajele mele am încărcat grîu la Bahia Blanca, cu ajutorul tuburilor aspiratoare. Fiecare tub însemna opt oameni fără muncă. Am ajuns cu încărcătura la Rio de Janeiro, unde era dictator Getulio Vargas. In fața fiecărui tub instalat pentru descărcare se adunase un grup de opt oameni. Doi dintre ei munceau. Ceilalți șase, fiecare cu instrumente muzicale, cîntau sambe braziliene. Adică nici unul din ei nu-și pierduse salariul.

Am trăit trei ani la Guayaquil, între 1928—1930, în timpul marii crize economice a lumii capitaliste. Eram deci prezent în timpul marelui tranzit de aventurieri și oameni în căutare de lucru, care fugeau de mizeria din sud spre paradisul nordului. Am văzut și emigranții — aventurieri și muncitori — care fuseseră goniți de foamea din nord și veniseră aici în căutarea pîinii zilnice pe care sperau s-o obțină din partea sudului. Noi eram pe linia de mijloc, chiar la Ecuator, înconjurați de mizerie și foame.

Aceasta este America Latină, acesta este peisajul uman în care, în ultimii 170 de ani, s-au petrecut atîtea evenimente sîngeroase și violente.

Aici s-au desfășurat marile acțiuni ale eroilor independenței. Ideile lor nu erau nici originale, nici proprii ; se trăgeau din revoluția franceză. Libertate, egalitate, fraternitate. Această înflăcărată triadă alimentase elanurile romantice. Un secol mai tîrziu a izbucnit cealaltă mare chemare a umanității : Revoluția Rusă. S-a format apoi frontul popular francez și, sub aceeași emblemă, masele au cîștigat în Chile victoria electorală din 1938.

Aceste evenimente nu s-au repetat la alte națiuni latino-americane. Chile a fost un caz unic. Există însă o serie de alte date care ne ajută să înțelegem rezultatul recentelor alegeri prezidențiale.

În Chile, conchistadorii spanioli nu au găsit nici aur și nici obediență, ca în Mexic sau Peru, de exemplu. Aici, lupta împotriva araucanilor a umplut de sînge stindardele din Castilia. Aici, capul conchistadorului Don Pedro de Valdivia a fost înfipt într-un par ca trofeu de război.

Aici, supunerea araucanilor s-a produs abia după războiul din 1879, cînd excedentul de trupe a fost folosit în campania de „pacificare" a Araucaniei, care rămăsese un colț rebel pe o suprafață de 50 000 de kmp, la sud de rîul Bío Bío, în regiunea pe care bătrînii o mai numesc cu vechiul ei nume : „La Frontera".

Așadar, în Chile nu s-a produs, în măsura în care s-a desfășurat în alte țări hispano-americane, acel amestec de populații al căror rezultat sînt metișii : amestecul rasei spaniole cu cea locală, mapuche, este foarte scăzut. Orice om din popor, muncitor sau țăran, este descendent direct al castilienilor, al andaluzilor sau al celor din Estremadura iar mulți dintre ei își cunosc arborele genealogic cu patru sau cinci generații în urmă. Deseori întîlnești printre ei bărbați și femei cu ochi albaștri ; limba lor păstrează multe arhaisme castiliene și obiceiurile lor sînt presărate de vestigii ale cavalerismului spaniol.

Dovezile literare sînt și mai revelatoare. Ilustrul om de litere spaniol Don Ramón Menéndez Pidal, cu prilejul vizitei pe care a făcut-o în Chile la începutul secolului, a descoperit că memoria poporului păstra **romances** castiliene care în Spania se pierduseră și care mai trăiesc numai aici. Personal, în cercetările mele folclorice, am cules versiuni complete de **romances** și am dovedit prezența lor în versurile unor poeți populari chilieni, ca și obiceiuri foarte asemănătoare, uneori comice, uneori dramatice. Acest fenomen unic n-ar fi posibil fără tradiția unei rase care se păstrează omogenă.

Cît privește oligarhia pămîntului, clasă dominantă timp de peste un secol, ea a apărut datorită avantajelor oferite de coroana spaniolă. În rîndurile ei se menține o mentalitate feu-

dală, care a dominat mult timp relaţiile rurale, dar care în prezent este în evidentă schimbare.

Internaţionalismul nu este nou pe continent. Mişcările de independenţă au împrumutat ideologia lor de la revoluţia franceză. San Martin, argentinian, a contribuit în mod decisiv la emanciparea Republicii Chile. O'Higgins, chilian, a avut un rol incontestabil în eliberarea Perului. La dezvoltarea educaţiei şi culturii chiliene a contribuit venezuelanul Andres Bello şi argentinianul Sarmiento, ca şi mulţi iluştri scriitori europeni.

Rasa neagră, care explică numărul mare al populaţiei mulatre din alte ţări, este foarte puţin întîlnită în Chile, pe o zonă redusă în nordul ţării. În 1811, statul i-a declarat liberi pe sclavii negri. Dintre ei, în Chile au rămas foarte puţini.

Ca rezultat al aspiraţiilor ei, burghezia progresistă a dat un mare impuls educaţiei încă de la mijlocul secolului trecut. În 1864 intră în Parla-

Portret de araucană

ment primii deputaţi radicali. Şase ani mai tîrziu a început dezvoltarea societăţilor muncitoreşti — scînteia care va produce exploziile sociale cu 50 de ani mai tîrziu. La sfîrşitul secolului trecut, legea a stabilit, deşi doar formal, că educaţia va fi gratuită, laică şi obligatorie. În 1890 are loc prima grevă muncitorească iar în 1898, la Santiago s-a celebrat pentru prima dată ziua de 1 Mai. Un an mai tîrziu, cu prilejul celei de-a doua convenţii a Partidului radical, Valentin Letelier lupta pentru un program inspirat de idei socialiste.

În prima parte a acestui secol, în Chile se produce din nou un fenomen singular : Luis Emilio Recabarren întemeiază Partidul Comunist Chilian. O asemenea personalitate nu exista în acea vreme în alte ţări latino-americane. Influenţa şi activitatea sa au depăşit frontierele, exercitîndu-se pînă în Argentina şi Uruguay. Recabarren a avut un rol însemnat în crearea Centralei Unice a Muncitorilor. La începutul secolului, mîinile acestui mare revoluţionar au modelat puternica uniune sindicală din zilele noastre. Cele mai ample şi dramatice greve din acea epocă au marcat o mare cucerire : ziua de lucru de 8 ore.

O altă particularitate a ţării noastre este dezvoltarea sa instituţională, stabilită prin lege dar aflată, este adevărat, sub dominaţia marilor proprietari de pămînturi. Din anii independenţei, al căror erou a fost O'Higgins, pînă în 1920, Chile a avut 22 de preşedinţi, în timp ce Argentina — 28, Bolivia — 32, Columbia — 75. Sînt cifre care, credem, ne dau o idee clară asupra acelor timpuri. Am ales anul 1920 pentru că reprezintă un moment important pentru toţi, în mijlocul crizei mondiale şi la numai trei ani de la Revoluţia Rusă. Marile speranţe deveneau atunci realitate.

În 1930 au loc evenimente politice determinate de marea criză mondială capitalistă din 1929. Războiul civil spaniol, izbucnit în urma intervenţiei nazisto-fasciste, generează o nouă criză, care se repercutează în Chile prin apariţia Frontului Popular şi prin marea victorie politică din 1938, la care scriitorii şi artiştii au participat activ prin intermediul Alianţei Intelectualilor. Trecem în momentul de faţă pr ntr-o nouă etapă. Mijloacele de comunicaţie transmit rapid ideile ; acestea se răspîndesc în cîteva săptămîni sau în numai cîteva ore ; popoarele sînt în mişcare şi pline de speranţe ; în faţa manevrelor reacţionare, lupta noastră se întăreşte şi cîştigă cu fiecare zi mai multă amploare.

În acest context nu există nici o îndoială că recenta noastră victorie politică reclamă un sprijin mai larg. Nu putem fi satisfăcuţi de cel pe care ni l-a oferit victoria însăşi. Cîştigăm pe zi ce trece mai mult sprijin, dar avem nevoie de alianţa cu multe şi diverse sectoare progresiste.

Cît priveşte militarismul, este evident că în Chile el nu a prosperat ca în alte ţări din America Latină. Aici nu au avut loc mai mult de două lovituri de stat militare : una în 1925, care a dus la instalarea dictaturii generalului Ibàñez, alta în 1932, care s-a încheiat cu aşa-numita „Republică socialistă" şi care nu a fost decît o maşinaţiune politică destinată să-l reinstaleze la preşedinţia republicii pe Arturo Alessandri. În 1939, în timpul guvernului Frontului Popular, a avut loc o încercare de autoinstalarea generalului Herrera, reprimată în stradă de masele populare, iar mai recent cea a generalului Viaux, aflat acum în închisoare. Tentativa unor militari de a prelua puterea în toamna trecută urmărea să împiedice alegerile prezidenţiale, dar alegerile s-au desfăşurat. Congresul Naţional a recunoscut triumful majorităţii şi Salvador Allende a putut să-şi înceapă mandatul său prezidenţial. Nici una din ameninţări nu s-a realizat. Intervenţia străină despre care se vorbea nu s-a produs. Camerele de luat vederi, care se pregătiseră să filmeze trupe în mişcare şi evenimente sîngeroase pe străzi, au trebuit să transmită imaginea grandioasă a unui popor care, în seara zilei cînd au avut loc alegerile, a sărbătorit o victorie pe care nimeni nu o putea nega.

Am început un drum nou pe care şi alte popoare l-ar putea urma. Nu este cel al Cubei, nici cel al Perului, care au condiţiile lor specifice de dezvoltare. Cu atît mai puţin s-ar putea repeta mecanic experienţa chiliană, unde de asemenea există anumiţi factori cu totul specifici. Fenomenul istoric chilian are propriile sale caracteristici. Aici s-a produs o definire a claselor sociale extrem de vizibilă : în primul rînd, a clasei marilor moşieri, care guvernaseră fără nici un fel de obstacol mai bine de un secol ; apoi a burgheziei, care şi-a început existenţa în ultimul sfert al secolului trecut, deschizînd drum progresului material şi cultural ; în sfîrşit, a clasei muncitoare, care a început lupta în acest secol şi care constituie forţa determinantă a viitorului.

Acesta este cadrul politic existent în Chile. La un moment dat, burghezia a început să influenţeze viaţa politică şi să se întărească, pînă la a înlocui de la putere oligarhia pămîntului. În prezent, clasa muncitoare, în alianţă cu ţăranii, este cea care se consolidează şi cîştigă teren.

Aceştia sînt factorii care au determinat în ţara noastră stabilitatea politică, juridică şi instituţională, succesiunea normală a guvernelor şi, mai ales dezvoltarea unui climat democratic, în ciuda piedicilor unei legislaţii destinate să înşele vigilenţa şi să împiedice lărgirea acestui fenomen. Acestea sînt, după părerea mea, cele mai importante coordonate ale experienţei chiliene : **formarea unui puternic front al stîngii, care a putut ajunge la putere şi care acum se poate dezvolta în direcţia consolidării unei largi majorităţi democratice de stînga, capabilă să realizeze o evoluţie care să ne poarte pînă la porţile socialismului.**

Nu sînt om politic, sînt doar un scriitor care merge alături de poporul său. Dar cred că acest cadru explică, într-o bună măsură, ceea ce s-a petrecut în ultimele luni în ţara mea.

DETECTOR

Grevă de unul singur

Pare ciudat dar e adevărat.

S-a întîmplat la Honfleur, în Franţa : Un om singur, Guy Godiet, paznicul farului din localitate, a decis să declare grevă administraţiei, înaintînd în acest sens un preaviz directorului portului autonom din Rouen.

Nemulţumirea lui Godiet datează încă din vara anului trecut şi are drept obiect locuinţa necorespunzătoare ce i-a fost repartizată cînd a sosit la Honfleur. De aceea, cîteva luni mai tîrziu, în octombrie, Gobiet, fără a anunţa în prealabil administraţia, a ocupat o altă locuinţă, mai confortabilă. Reacţia administraţiei n-a întîrziat, declanşîndu-se un adevărat „asediu" împotriva rebelului funcţionar. Întîi, lui Godiet i s-a întrerupt curentul electric. Fără să se tulbure, acesta a racordat instalaţia la un grup electrogen care alimenta farul. Nici următorul gest — demontarea telefonului — n-a izbutit să zdruncine fermitatea lui Godiet. Însă cu ultima decizie — suprimarea alocaţiei de încălzire pentru noua locuinţă — Guy Godiet a considerat că administraţia a întrecut măsura. Şi a declarat grevă.

De remarcat că, o dată cu folosirea grevei în sprijinul revendicărilor sale, paznicul solitar de la Honfleur a preluat din practica mişcărilor muncitoreşti de acest fel şi spiritul de răspundere. Într-o scrisoare adresată prefectului ţinutului, el a ţinut să precizeze că, pe toată durata grevei sale (nelimitată, de altfel), securitatea navigaţiei nu va avea de suferit, „războiul" declanşat de el avînd drept unic adversar administraţia.

IMPASUL COLONIAL AL LISABONEI

Aristide Ratsimbazafi
redactor al revistei „Remarques Africaines"

În special de la recenta agresiune împotriva Republicii Guineea, N.A.T.O. este denunțată energic de țările africane drept principalul sprijinitor material al Portugaliei în războiul colonial împotriva popoarelor din Guineea-Bissau, Angola și Mozambic. În sprijinul acestei denunțări, armele și munițiile capturate de la soldații portughezi luați prizonieri de către partizani constituie dovezi greu contestabile. În declarațiile făcute de diferite personalități, reprezentînd toate tendințele politice africane, se subliniază astfel că aceste arme și muniții, precum și materialul folosit de trupele portugheze, provin din depozitele N.A.T.O., organizație din care Portugalia face parte ca membru plin.

Pentru africani, atitudinea N.A.T.O. decurge pur și simplu din natura ei imperialistă, dovedită de prezența Portugaliei în rîndurile ei. Și, deoarece Portugalia constituie unul din elementele geopolitice ale acestei alianțe militare, N.A.T.O. nu poate, în strategia ei generală, să fie indiferentă față de situația din coloniile portugheze.

Într-adevăr, colonialismul fiind unul din fundamentele regimului de la Lisabona, ruptura cu cele trei colonii — Guineea-Bissau, Angola și Mozambic — ar avea repercusiuni dramatice asupra regimului din metropolă. Dispariția coloniilor ar slăbi considerabil esența însăși a regimului și ar crea o situație favorabilă și încurajatoare pentru opoziția națională portugheză care, atît pe plan intern cît și pe plan extern, se dezvoltă și se întărește continuu. Și întrucît în urmă cu 9 ani, eliberarea teritoriului Goa (India portugheză) a fost urmată aproape imediat de atacarea garnizoanei din Beja de către grupuri armate ale opoziției unite, ar fi posibil ca tendința de agravare a dificultăților actuale prin care trec forțele portugheze din Guineea-Bissau să se extindă la Angola și Mozambic, sfîrșind prin a crea o situație nouă chiar în Portugalia.

Să examinăm pe scurt situația din Guineea-Bissau. Noul plan al generalului Antonio Spinola, guvernator și comandant-șef al acestei colonii, a eșuat practic în principalele lui două elemente. Pe de o parte, încercarea sa de a recuceri regiunile meridionale ale Guineei-Bissau, controlate de partizanii din PAIGC (Partidul African al Independenței din Guineea-Bissau și Capul Verde), și prin care trece aprovizionarea cu alimente și arme a partizanilor, a fost zdrobită după trei luni de lupte înverșunate. Pe de altă parte, tactica lui Spinola care — prin regruparea în orașele transformate în tabere întărite a trupelor portugheze învinse în junglă — urmărea să silească pe partizani să iasă din spațiul lor strategic alcătuit de păduri nu a dat nici ea roade.

Patrioți angolezi în acțiune

În momentul de față partizanii controlează în sud, nord și est două treimi din teritoriu, după ce au cucerit și distrus peste 30 de tabere militare portugheze. Totodată, PAIGC a reușit admirabil în înfăptuirea restructurărilor social-economice reclamate de consolidarea necesară a mediului strategic al operațiilor militare. Reamenajarea efectivelor în unități foarte mari, înzestrate cu arme și material modern, precum și îmbunătățirea instrucției militare și a pregătirii combatanților au transformat adînc lupta de partizani și au permis să se remedieze decalajul strategic impus de noul plan al lui Spinola.

Astfel, strategia de „urbanizare" a războiului reprezentată de acest nou plan a eșuat în fața capacității de adaptare a PAIGC, care conduce luptele. Deoarece mișcarea de eliberare națională a reușit să dobîndească o remarcabilă capacitate ofensivă, trupele portugheze riscă să se afle acum în ajunul unei situații mai mult decît dificile pe acest teritoriu de 36 000 kmp și 600 000 locuitori. Și, deoarece mișcările de eliberare din cele trei colonii portugheze din Africa sînt unite în cadrul organismelor „Conferinței naționaliste a coloniilor portugheze" (CONCP), dificultățile din Guineea-Bissau s-ar putea extinde la Angola și Mozambic, unde progresul luptei de eliberare a fost de asemenea remarcabil în ultimul timp. Aceasta înseamnă că în Africa, unde este implantat unul din principalii piloni ai regimului de la Lisabona, Portugalia riscă să cunoască o situație pe care nu pare de loc în măsură s-o înfrunte.

Deoarece Portugalia constituie flancul de sud-vest al N.A.T.O., organizația nu poate să nu se preocupe de aceste perspective izvorîte din evoluția rezistenței africane. Într-adevăr, repercusiunile dificultăților coloniale asupra structurilor metropolitane, zdruncinate oricum serios prin dezvoltarea opoziției interne și externe, ar apăsa asupra acestui „balcon atlantic" care flanchează Spania, denumită de președintele Nixon „pilonul indispensabil al securității în Mediterana".

Este interesant să relevăm că, la începutul lunii decembrie 1970, Portugalia a vorbit în mod oficial de o „reformă instituțională" în coloniile africane. Respinsă pe bună dreptate de mișcările de eliberare pentru simplul motiv că ea nu răspundea cîtuși de puțin adevăratelor probleme puse de dezvoltarea mișcării de eliberare, această „reformă" reflectă în fond încercarea colonialiștilor de a ieși din impas. Această încercare s-a produs oare în cadrul unei noi strategii generale a N.A.T.O. pentru anii '70 ?

Este dificil să se dea deocamdată un răspuns precis la această întrebare. Cert este însă că lupta de eliberare din coloniile portugheze înaintează și nimic nu va putea împiedica înfrîngerea colonialiștilor.

INTERVIUL NOSTRU

CHEDDI JAGAN

REALITĂȚILE GUYANEI

Întîlnirea cu Cheddi Jagan a fost întîmplătoare, într-un hotel din Budapesta. L-am recunoscut cu ușurință deși de mai mulți ani nu îi mai văzusem fotografia prin gazete. Părea puțin îmbătrînit. Părul îi era nins, iar trăsăturile feței sale măslinii deveniseră mai aspre. Ochii nu trădau, însă, oboseală. Privirea rămăsese pătrunzătoare, neastîmpărată. Fostul prim-ministru al Guyanei aflat acum pe băncile opoziției, privește cu optimism viitorul. Optimismul acesta l-am deslușit de la primele fraze și l-am perceput pînă la capătul interviului.

— Într-un anumit sens, situația din Guyana este din ce în ce mai bună. Mă refer, firește, la situația politică, pe care o examinez din punctul de vedere al forțelor progresiste. Faptul cel mai important este că muncitorii, scindați de elementele provocatoare și de intervenția C.I.A., regăsesc drumul unității, hotărîți să pună capăt unei perioade nefericite. Cu cîteva săptămîni în urmă a avut loc o puternică grevă pe plantațiile de trestie de zahăr, iar muncitorii care în 1963 fuseseră dezbinați printr-un artificial conflict rasial, s-au găsit de astă dată într-un front unit. Depășirea disensiunilor rasiale — întreținute într-un trecut apropiat de dușmanii noștri — reflectă un fenomen nou, cu consecințe importante : regruparea forțelor nemulțumite de actualul regim. Înmulțirea grevelor în industriile extractivă și a lemnului, ca și printre cei ce lucrează la îndiguiri, exprimă generalizarea protestului popular.

— Ar fi interesant să schițați un tablou al realităților din țara dv.

— Mai întîi să reamintesc că Guyana nu are decît 750 000 de locuitori. 65 la sută din populație e sub 21 de ani. Ponderea tineretului constituie, desigur, rezultatul unui indice înalt de natalitate. Dar, în același timp, reflectă și durata medie a vieții (55 de ani). La noi oamenii mor mai devreme decît în Europa pentru că sînt mai prost hrăniți, pentru că viața este mai dură, pentru că le lipsesc condițiile minime ale unei existențe demne de acest secol. O populație tînără înseamnă o împrospătare continuă a forței de muncă. Din păcate, o treime din tinerii noștri trăiește drama șomajului, iar o altă treime este doar parțial angajată. Guvernul folosește la lucrările publice (construcții de aeroporturi și șosele), companii străine ce preferă să utilizeze mijloace mecanice decît să facă apel la forța de muncă locală. Mii de oameni capabili de muncă sînt obligați să vegeteze. Pentru cei ajunși la vîrsta intrării în cîmpul muncii, obținerea unei slujbe reprezintă o dificultate de proporții inimaginabile, după cum pensionarea se produce la 65 de ani într-o țară în care, în medie, durata vieții este de... 55 de ani. Instruirea profesională se găsește la un nivel apropiat de zero. De altfel, ce poate oferi o economie care stagnează ? Un aparat birocratic, greoi, înghite sume uriașe, acoperite prin impozitele ce se măresc. Slujbașii regimului practică mita, corupția, nepotismul. „Democrația parlamentară" a devenit o farsă. Procedurile parlamentare sînt disprețuite, interpelările și moțiunile opoziției sînt ignorate, iar legile sînt trecute în grabă printr-o „Adunare Națională" născută din trucarea urnelor...

— Care este soarta bauxitei, bogăție în care Guyana și-a pus destule speranțe ?

— Să fim realiști. Pămîntul nostru este generos dar cui îi aparțin resursele lui ? Dl J.G. Campbell, conducătorul companiei „Demerara", încerca să convingă că, în ultimii 50 de ani, profiturile realizate au fost extrem de mici — 9 la sută din venitul total în raport cu cheltuielile : 23 la sută salarii, 19 la sută dezvoltarea producției, 13 la sută impozite, 36 la sută pentru aprovizionare și diferite servicii. Bilanțul acesta omitea un fapt : „operațiunea bauxită" nu poate fi examinată izolat. Ea este o parte a unui proces de producție : bauxită-aluminiu. Poate că bauxita este cel mai puțin profitabil sector al acestui proces de producție. Dar transformarea bauxitei în aluminiu aduce venituri uriașe pentru că, dacă o tonă de bauxită costa în urmă cu cîțiva ani 10 dolari, o tonă de aluminiu valora... 500 de dolari. Este interesant, că, de-a lungul a două decenii, prețul bauxitei livrată de Guyana a rămas aproape neschimbat. Dar, în aceeași perioadă, prețul bauxitei produse în S.U.A. s-a dublat. Regiunea Caraibilor furnizează 86 la sută din bauxita folosită în industria aluminiumului din America de Nord. În perioada în care eram prim-ministru am refuzat să semnez contractul de concesionare cu „Reynolds Metals Company". Cei care m-au înlăturat au semnat, totuși, acest contract dăunător economiei naționale.

— O întrebare care, poate, va răscoli amintiri neplăcute : cum s-a produs înlăturarea guvernului dv. ?

— Noi am spus tot adevărul la timpul potrivit. Washingtonul se temea de influența unei Guyane independente, decisă să fie stăpînă pe soarta ei. Ziarele nord-americane scriau despre „o nouă Cubă". („New York Times" avea să mărturisească mai tîrziu : „Guvernul S.U.A. se temea că doctorul Cheddi Jagan ar fi putut transforma Guyana într-o nouă Cubă, dacă s-ar fi menținut la putere", E.O.). C.I.A. a finanțat organizarea unor tulburări rasiale între indieni și locuitorii de origine africană, iar guvernul britanic, după neobișnuite deplasări de trupe a declarat „stare excepțională" și a „legalizat" operațiunea proiectată în S.U.A., modificînd sistemul electoral. Un ziar londonez scria atunci că „a fost impus un sistem care nu ar fi tolerat niciodată în Anglia". Scopul era înlăturarea guvernului pe care îl prezidam. Urnele au demonstrat că Partidul Progresist Popular era cel mai puternic partid din țară, obținînd o majoritate relativă (46,8 la sută). Dar autorii scenariului electoral au mizat pe alianța Congresului Național Popular cu o altă mică grupare „Forțele Unite". Și astfel a fost constituit un guvern pe placul Washingtonului...

— Scrutinele următoare n-au putut modifica această situație ?

— Frauda electorală a devenit o metodă curentă. Nu-i vorba, însă, numai de falsificarea urnelor. În Guyana există o dictatură deghizată în democrație. Se folosesc cele mai diverse forme de intimidare, brutalitatea polițienească atinge proporții de neînchipuit. Arestările fără judecată, încălcarea legalității s-au transformat într-o practică obișnuită. La ultimele alegeri au votat morți, copii și persoane fictive. Faptul că o cincime din voturi sînt date prin corespondență facilitează falsul. S-au găsit în urne și... patru fișicuri cu bani, introduse împreună cu buletinele de vot în care fuseseră înfășurate.

— Care sînt perspectivele ?

— Sîntem optimiști deoarece întreaga evoluție din America Latină arată că dezvoltarea forțelor de stînga nu poate fi frînată prin metode represive. Victoria lui Allende în Chile, ca și situația din Peru și Bolivia, inspiră convingerea că vom reuși să depășim actualele dificultăți. În interiorul țării se îmbunătățesc raporturile rasiale, muncitorii își dau seama de necesitatea unității. Trebuie să unim pe toți nemulțumiții, toate forțele opoziționiste într-o largă alianță antiimperialistă, pentru democrație și independență națională. Congresul Partidului Progresist Popular s-a pronunțat pentru o „strategie a dezvoltării" care să țină seama de realitățile specifice. Punctele principale se referă la naționalizarea pozițiilor cheie din economie (mine, plantații, bănci, societăți de asigurare și comerț exterior), un control strict al schimburilor cu străinătatea, dezvoltarea simultană a industriei și agriculturii, efectuarea reformei agrare, controlul prețurilor. La aceasta se adaugă ideea relațiilor cu toate statele indiferent de sistemul lor social-politic și — factor esențial, indispensabil — asigurarea unei depline democrații.

Eugeniu OBREA

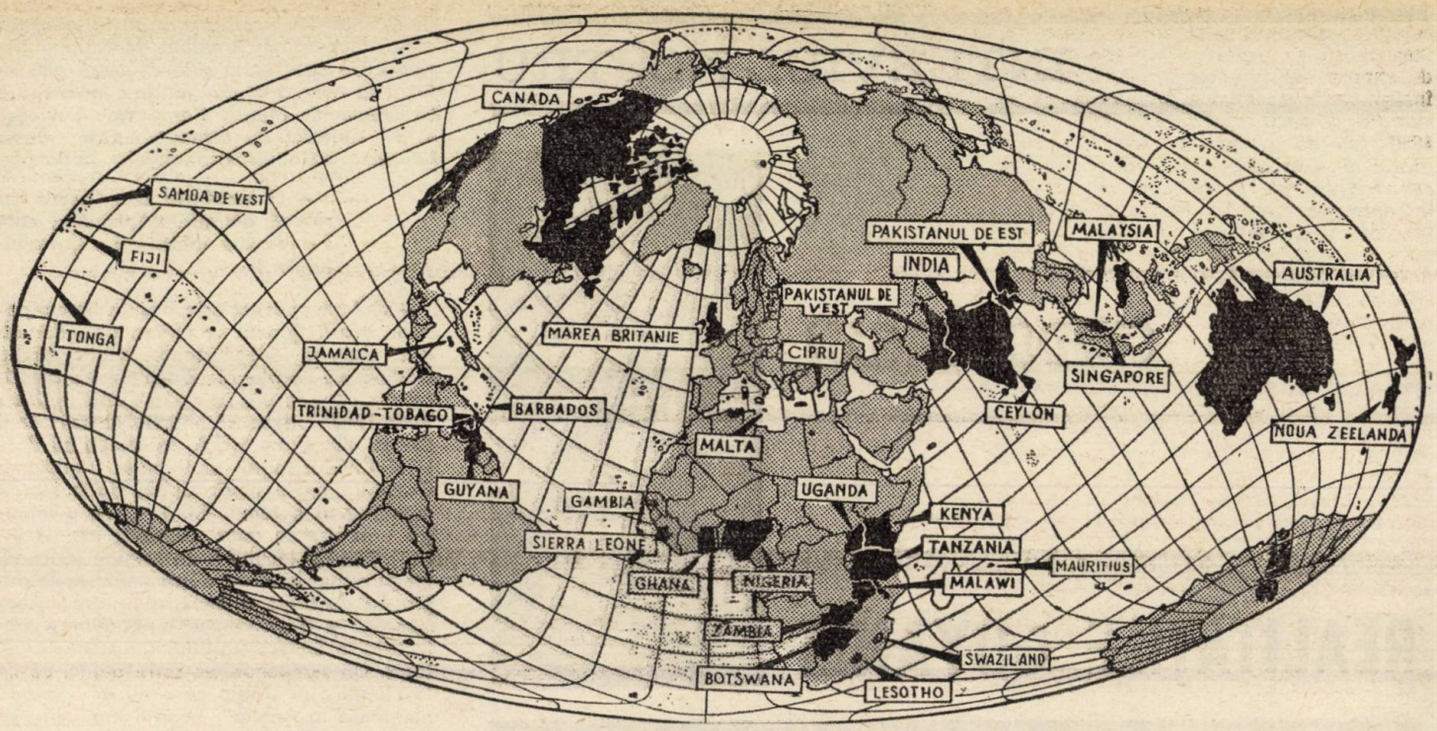

CONFERINȚA COMMONWEALTH-ULUI

După luni de zile de menținere a echivocului, premierul Heath a lăsat clar să se înțeleagă, la New Delhi, cu cîteva zile înainte de începerea conferinței Commonwealthului, că guvernul britanic nu renunță la intenția sa de a relua livrările de arme către guvernul Republicii Sud-Africane. Pînă la conferința de presă din capitala Indiei, declarațiile oficiale engleze pe de o parte afirmau dorința de a asigura „apărarea căilor comerciale" în Oceanul Indian (precizînd că acordul cu R.S.A. privind baza navală Simonstown ar fi în mod expres destinat atingerii acestui obiectiv), pe de altă parte insistau că hotărîrea definitivă nu a fost luată" și nici nu va fi, decît după consultări cu partenerii din Commonwealth. La New Delhi nu s-a mai promis însă decît „să se ia cunoștință" de opiniile membrilor Commonwealthului, hotărîrea urmînd să fie oficial comunicată mai întîi membrilor parlamentului englez, în ultima parte a acestei luni — cînd va fi reluată sesiunea parlamentară.

Pornind spre Singapore, mai mulți șefi de state și guverne au reamintit opoziția lor față de tranzacția cu regimul apartheidului. Președintele Zambiei, Kaunda, anunța represalii economice împotriva Marii Britanii ; pe un ton mai moderat, președintele Ciprului, Makarios, atrăgea atenția asupra consecințelor grave pe care vînzările de armament către R.S.A. le-ar avea asupra relațiilor în cadrul Commonwealthului. Evident însă, schimbul de opinii cel mai animat îl vor ocaziona cele zece zile ale conferinței.

De subiecte controversate, reuniunea de la Singapore oricum nu ar fi dus lipsă. În afara livrărilor de armament, Rhodesia și cererea britanică de aderare la C.E.E. ar fi ocazionat destule schimburi de argumente între fosta metropolă și fostele colonii. Problema rhodesiană și-a asigurat mai demult un loc însemnat între preocupările îndeosebi ale statelor africane din Commonwealth. Nemulțumirile acestor țări s-au accentuat din noiembrie cînd, solicitînd parlamentului prelungirea cu un an a sancțiunilor economice împotriva regimului Smith, guvernul conservator a anunțat pe de o parte că intenționează să inițieze o nouă rundă de negocieri cu rebelii de la Salisbury,

COMMONWEALTH-UL — DACĂ GUVERNUL BRITANIC VA LIVRA ARME REPUBLICII SUD-AFRICANE

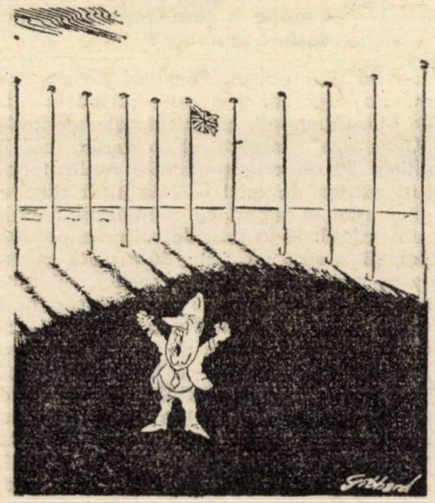

Heath : „Nu permit nimănui să-mi influențeze deciziile, auziți ?..."

(Din **Guardian**)

pe de altă parte că nu va prelungi, în toamna lui 1971, sancțiunile economice. Adăugîndu-se la ostilitatea stîrnită de proiectul livrărilor de armament către R.S.A., perspectiva unei reglementări concesive cu regimul minoritar rhodesian are toate șansele să influențeze atmosfera conferinței, ca rezultat previzibil al dezaprobării din partea unor membri africani ai Commonwealthului.

În ce privește cererea britanică de aderare la C.E.E., ea revine pe ordinea de zi după ce se bucurase de atenție și la reuniunea din toamnă a miniștrilor de finanțe din țările membre. În lunile trecute de la reuniune, negocierile între Londra și „cei șase" au continuat, întrînd, se poate spune, într-o etapă mai avansată. Dar precizarea situației partenerilor din Commonwealth — atunci cînd Marea Britanie se va afla de cealaltă parte a barierelor vamale comunitare — nu a făcut nici un pas înainte ; incertitudini grave continuă să-i frămînte îndeosebi pe furnizorii de produse alimentare ai Marii Britanii (în primul rînd Noua Zeelandă), amenințați de pierderea unei importante piețe tradiționale.

Abordarea implicațiilor eventualei aderări a Angliei la C.E.E. se apropie de examinarea perspectivelor pe termen mai lung ale Commonwealthului. Perspective care, în continuarea unui proces început o dată cu destrămarea imperiului colonial britanic, sînt acelea ale unui inevitabil (chiar dacă lent) declin. Pierzîndu-și treptat pozițiile dominante deținute cîndva, Marea Britanie a ajuns astăzi să cunoască dificultăți pînă și în menținerea rolului de partener economic principal al fostelor colonii : intervin, pe de o parte, concurența altor puteri comerciale (unele ca S.U.A., R.F.G., Japonia, marcînd o rapidă ascensiune) pe de altă parte eforturile statelor tinere de

a-și consolida independența lărgindu-și relațiile comerciale în afara Commonwealthului și creîndu-și disponibilități de export mai diverse ; Marea Britanie însăși își reorientează comerțul exterior (50 la sută cu Commonwealthul în 1950 ; 20—25 la sută la sfîrșitul deceniului al șaptelea). Chiar dacă zona lirei sterline (cu investițiile de capital britanic pe care ea le favorizează) și tarifele preferențiale (tinzînd să asigure menținerea vechilor circuite comerciale metropolă-colonii) sînt folosite ca forme readaptate ale metodelor neocolonialiste pentru a păstra o anumită rețea de legături și avantaje, tendințele centrifuge persistă ; eventuala aderare a Angliei la C.E.E. (cu implicații atît asupra tarifelor preferențiale cît și asupra rolului lirei sterline), ar fi din acest unghi de vedere un „point of no return", un moment decisiv ; probabil fatal Commonwealthului. Anticipîndu-l, unele țări membre au început de pe acum să-și caute debușee în afara „asociației" — ajungîndu-se astfel la studierea unor alternative, ca în cazul produselor lactate neozeelandeze, livrate acum Marii Britanii, dar din care o parte ar putea-o prelua, treptat, Japonia.

Uzura relativ lentă a Commonwealthului poate fi precipitată de crizele politice, inevitabile momente de impas în dialogul fostei metropole cu teritoriile cîndva dependente. Așa a fost în 1956, cînd partenerii din Commonwealth au criticat sever angajarea Angliei în aventura Suezului. Zece ani mai tîrziu, un Commonwealth în care fostele colonii africane constituiau majoritatea numerică, condamna toleranța excesivă a guvernului britanic, toleranță care făcuse posibilă sfidarea „declarației unilaterale de independență" a regimului coloniei rhodesiene. (Tensiunea creată la cele două conferințe ale Commonwealthului ținute în 1966 a determinat guvernul englez să adopte atitudinea prudentă de a nu-i invita pe șefii de state și guverne decît în 1969 — cînd problema rhodesiană a revenit totuși în centrul atenției, ocazionînd controverse aprinse.

Opoziția față de apartheid și eforturile pentru desăvîrșirea decolonizării — acestea sînt atitudinile unei majorități (predominant africană) a membrilor Commonwealthului pe care le va contraria în cel mai înalt grad foarte probabila reluare a livrărilor de arme. A reușit oare guvernul britanic în cursul consultărilor premergătoare conferinței de la Singapore să se asigure de „înțelegerea" sau măcar de moderația unui număr semnificativ de parteneri — sau a hotărît să meargă înainte, indiferent de riscuri ? Dacă răspunsul este acesta din urmă, se distinge clar prioritatea acordată de conservatori aplicării politicii lor militare, de reasumare a unui rol militar global : insistența cu care se urmărește asigurarea bazei sud-africane de la Simonstown, hotărîrea de a construi, în colaborare cu Statele Unite, o bază dotată cu o stație de detectare electronică în insula Diego Garcia (acțiune care a provocat neliniște în India și Ceylon) și mai ales interesul constant pentru definitivarea formulei de menținere a unor efective militare în zona Malayezia — Singapore, (tot luna aceasta este programată și întrunirea miniștrilor apărării din Marea Britanie, Malayezia, Singapore, Australia și Noua Zeelandă), toate acestea ilustrează interesul constant al guvernului conservator pentru anacronice desfășurări de forță „la est de Suez".

Mihai MATEI

CINE FACE PARTE DIN COMMONWEALTH ?

32 de state independente :

Marea Britanie, Canada, Australia, Noua Zeelandă, India, Pakistan, Ceylon, Ghana, Malayezia, Nigeria, Cipru, Sierra Leone, Tanzania, Jamaica, Trinidad-Tobago, Uganda, Kenya, Malawi, Malta, Zambia, Gambia, Singapore, Guyana, Botswana, Lesotho, Barbados, Mauritius, Swaziland, Tonga, Samoa de vest, Fiji și Nauru (membru cu statut special).

Sînt incluse în Commonwealth și teritoriile dependente de — sau statele asociate cu — țările independente, membre ale Commonwealthului .

Teritorii dependente de Marea Britanie :

Bahamas, Bermude, Teritoriul antarctic britanic (fără populație stabilă, administrat de ministerul educației și științei), Hondurasul britanic, Teritoriile britanice din Oceanul Indian, protectoratul britanic Insulele Solomon, Insulele Virgine, sultanatul Brunei (Marea Britanie asigură relațiile externe și apărarea sultanatului), insulele Cayman, Falkland, Gibraltarul, insulele Gilbert și Ellice, Hong Kong, Montserrat, Noile Hebride (condominium anglo-francez), Pitcairn, Sfînta Elena, arhipelagul Seychelles, insulele Turks și Caicos (Rhodesia, tratată ca un caz special, nu este inclusă pe această listă).

State asociate cu Marea Britanie :

Insulele Antigua, Dominica, Grenada, Sfînta Lucia, St. Kitts — Nevis-Anguilla (acestea trei în cadrul unei federații pe care Anguilla vrea să o părăsească), St. Vincent.

Teritorii dependente de Australia :

Noua Guinee (aflată sub tutelă australiană), Papua, insula Norfolk, insula Crăciunului, insulele Cocos (Keeling), insulele Heard și Mc Donald și teritoriul antarctic australian.

Teritorii dependente de Noua Zeelandă :

Insulele Cook, Niue, Tokelau și teritoriul antarctic Ross.

COMERȚUL ÎNTRE ȚĂRILE COMMONWEALTHULUI ÎN 1969 (ÎN PROCENTE DIN TOTALUL COMERȚULUI EXTERIOR AL MEMBRILOR)

	EXPORTURI	IMPORTURI	OBSERVAȚII
Marea Britanie	21	23	În 1950, comerțul cu Commonwealthul reprezenta 50%.
Canada	11	9	Comerțul cu S.U.A. predominant (de 4 ori mai mare decît acela cu Marea Britanie). Comerțul cu Japonia în creștere rapidă : comerțul cu R.P. Chineză se extinde.
Australia	31	35	Produsele agricole reprezintă o proporție însemnată a exporturilor spre Marea Britanie.
Noua Zeelandă	54	63	Produsele lactate reprezintă o proporție importantă a exporturilor. Comerțul cu S.U.A., Japon a în creștere.
India	22	19	Japonia, S.U.A., R.F.G., țările socialiste devin parteneri tot mai importanți.
Pakistan	37	17	Țări socialiste, R.F.G., Japonia, S.U.A. parteneri tot mai importanți.
Ceylon	37	40	S.U.A., Birmania, R.P. Chineză, Japonia — parteneri importanți.
Ghana	32	34	S.U.A., R.F.G. au cîștigat poziții.
Malayezia	34	45	
Nigeria	31	38	25% comerț cu țările C.E.E. (cu perspective de creștere a procentajului).
Zambia	30	40	
Uganda	47	62	
Malawi	54	56	
Tanzania	58	48	
Jamaica	46	33	S.U.A. este un partener comercial mai important decît Marea Britanie și cu puțin inferior ansamblului Commonwealthului.
Trinidad-Tobago	24	25	Importante schimburi comerciale cu S.U.A., Venezuela, Arabia Saudită (importuri de petrol).
Kenya	62	48	
Singapore	40	39	
Alții	60	42	
Medie	23	23	Țările membre ale Commonwealthului produc peste 40 la sută din mărfurile importate de S.U.A. ; 10 la sută din importurile C.E.E.

MERIDIANE '71

TALLINN

Ești, desigur, plăcut impresionat cînd, sosind pe meleaguri îndepărtate după o lungă călătorie, surprinzi alături de tine o discuție purtată în graiul de acasă. La numai cîteva minute după ce intrasem în elegantul hotel „Tallinn", din capitala Estoniei Sovietice, am auzit vorbindu-se românește. Compatrioții întîlniți erau trei specialiști de la Institutul de documentare tehnică din București. Se aflau acolo în cadrul unui schimb de experiență, răspunzînd vizitei făcute în România de o delegație a Institutului de informare și propagandă tehnico-științifică din Tallinn.

A doua zi, cu prilejul vizitei făcute la una din fabricile capitalei estoniene, directorul mi-a relatat că specialiști români de la uzinele „Vulcan" veniseră aci, nu cu mult timp în urmă, spre a studia documentația tehnică necesară la producerea unor stații de mare capacitate pentru epurarea apei. Între uzinele din Estonia Sovietică și cele din România există și alte schimburi de experiență, precum și legături comerciale și de cooperare, parte integrantă a colaborării ample — economice și tehnico-științifice — dintre România și Uniunea Sovietică.

GIRUETE ȘI ISTORIE

Vizitatorul Estoniei Sovietice descoperă aci un inestimabil tezaur artistic, indeosebi de artă medievală, păstrat aproape intact. Reține deopotrivă atenția prezentul dinamic al acestei republici unde, de la an la an, noi cartiere schimbă fața orașelor și a satelor, noi fabrici și uzine produc mutații substanțiale în dezvoltarea economică.

Un exemplu edificator îl oferă capitala. Așezat pe coasta Mării Baltice, Tallinnul se întinde printre peluzele de iarbă și pădurile de conifere, într-un cadru plin de pitoresc și de armonie. Vechea cetate, ale cărei temelii au fost puse încă în secolul al XII-lea, închide între zidurile ei cu turnuri crenelate, acum ca și în veacurile anterioare, inima orașului. Puține orașe europene au conservat atît de bine ca Tallinnul monumentele arhitectonice ale Evului Mediu. Întreaga cetate păstrează aproape nealterată fizionomia secolelor XV—XVII și fiece stradă, fiece casă este un vestigiu din acele vremuri. Toată această zonă a orașului a fost decretată monument istoric. Nici o nouă construcție nu este permisă în aceste cartiere, o muncă asiduă de restaurare asigură conservarea lor în continuare. În scurt timp, întregul centru vechi va fi destinat numai rețelei turistice și instituțiilor administrative.

Cetatea — cu turnurile, catedralele, diferitele ei edificii — formează din punct de vedere arhitectonic un ansamblu unitar. Este de aceea poate mai judicios să se vorbească despre cele două orașe: Tallinnul vechi și cel nou. Acesta din urmă, mereu mai modern și mai vast, îl înconjoară pe „străbunul" său, evidențiindu-i valoarea de monument istoric.

Fiecare casă din partea veche a orașului, atît în exterior cît și în interior, relevă remarcabile detalii de artă medievală. Minunatele portaluri de piatră ilustrează arta vechilor meșteșugari pietrari estonieni, iar sculpturile, diversele motive executate în lemn, picturile murale și plafoanele evocă ingeniozitatea și rafinamentul pictorilor și sculptorilor din acele timpuri.

Un element foarte caracteristic: decorațiile de clădiri lucrate în oțel, iar dintre ele, în primul rînd, giruetele. Practic, fiecare casă sau edificiu public poartă o asemenea giruetă. Varietatea și calitatea execuției lor frapează atît pe vizitatorul obișnuit cît și pe cercetătorul de artă, care

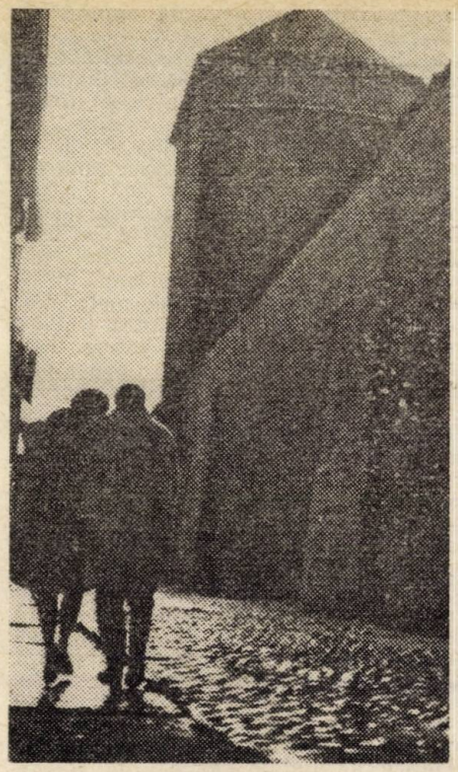

Între zidurile vechii cetăți medievale

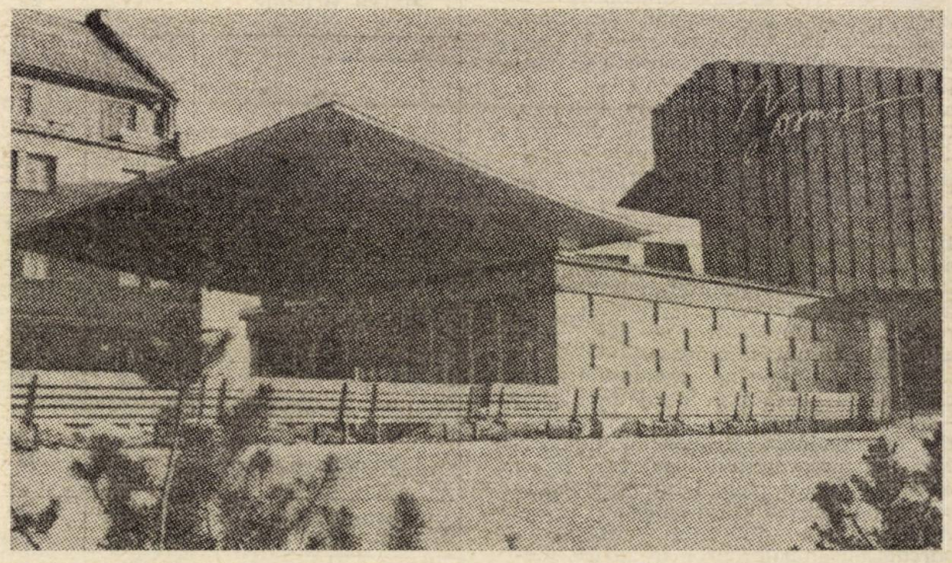

Din noul peisaj urban

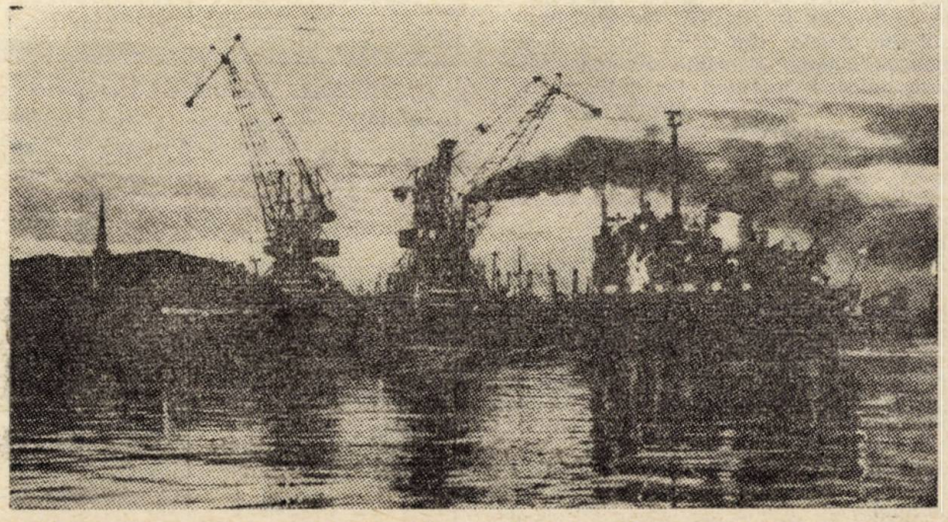

Un important volum al exportului sovietic de mărfuri tranzitează portul Tallinn

descoperă în ele meşteşugul vechilor fierari şi arămari estonieni. Arta executării giruetelor s-a transmis din generaţie în generaţie. Cea mai veche giruetă din Tallinn, datînd din 1530, reprezintă un oştean în armură de epocă, cu un steag în mînă ; ea împodobeşte săgeata Vechiului Turn. Aşezarea unei efigii înfăţişînd un simplu soldat în punctul cel mai înalt al oraşului ilustrează schimbările produse în lumea feudală în acea perioadă : în faţa dezvoltării armelor de foc, a tehnicii de război, armatele formate din cavaleri îşi pierdeau tot mai mult importanţa, locul lor fiind luat de simpli soldaţi, înzestraţi cu puşti şi tunuri. Aceştia deveneau, astfel, forţa pe care se baza apărarea oraşului.

Arta giruetelor se mai practică şi astăzi. Pentru conservarea originalului, expus într-un muzeu al oraşului, pe Vechiul Turn se află astăzi o copie fidelă a vechii giruete, executată de specialişti ai Institutului de artă al R.S.S. Estone.

PE VERTICALĂ

În jurul oraşului vechi se extinde, pe orizontală şi pe verticală, noul Tallinn, oraş al unor moderne cartiere de locuinţe, cetate industrială, semnificativă pentru întreaga dezvoltare de astăzi a Estoniei Sovietice. Numai în ultimii şase ani au apărut, în locul poate cel mai pitoresc al oraşului, printre pădurile de conifere, noi blocuri de locuinţe în care s-au mutat peste 60 000 de persoane. Fiind situat departe de zonele industriale, noul ansamblu asigură locatarilor şi... aer curat.

Creşterea rapidă a construcţiilor de locuinţe este urmarea firească a dezvoltării industriale a oraşului. În prezent, din cei 1,3 milioane locuitori ai Estoniei, peste 360 000 locuiesc în Tallinn, unde se află cele mai importante întreprinderi industriale ale republicii. Produsele lor sînt cunoscute şi apreciate nu numai în Uniunea Sovietică ci şi în colţuri din cele mai îndepărtate ale lumii. Motoarele electrice, excavatoarele sau aparatele de radio sînt doar cîteva exemple. Fiecare al cincilea motor produs în Uniunea Sovietică poartă marca uzinelor estoniene „Volta", iar producţia de motoare pe locuitor a republicii este printre cele mai ridicate din lume, depăşind cifrele medii corespunzătoare dintr-o serie de ţări dezvoltate din punct de vedere economic. Fabrica de dulciuri „Kalev" furnizează 20 la sută din întregul export de asemenea produse al Uniunii Sovietice. Mărfurile întreprinderilor din Tallinn sînt exportate în 80 de ţări ale lumii, în ţări socialiste cît şi în Marea Britanie, Finlanda, R.F.G., Franţa, Ghana, Guineea, R.A.U.

Tallinnul este şi unul din cele mai importante porturi comerciale din partea de vest a U.R.S.S., precum şi o bază a flotei de pescuit din această regiune. O însemnată parte din exportul sovietic de mărfuri tranzitează portul capitalei estoniene. De aici pornesc nave comerciale spre mări şi oceane îndepărtate. În ciuda iernilor aspre, flota de pescuit procură materia primă pentru producţia a peste o sută milioane cutii de conserve anual.

Rapida dezvoltare industrială a capitalei coincide cu cea a întregii republici. Faţă de 1940, producţia industrială a crescut în Estonia de peste 26 de ori, iar cea de motoare electrice — de peste 50 de ori. Un ritm înalt a înregistrat industria petrochimică şi chimică, ale căror întreprinderi prelucrează superior zăcămintele petroliere aflate în mari cantităţi.

În următorii ani, noi cartiere de locuinţe, noi edificii social-culturale, noi obiective industriale vor apărea pe harta Estoniei Sovietice. O atenţie deosebită se va acorda modernizării actualelor capacităţi de producţie. Am vizitat una din vechile fabrici din Tallinn, „Ilmarine", nume cu rezonanţă simbolică : „Ilmarine" înseamnă în estoniană „zeul prelucrării fierului". E o uzină centenară, care a trecut prin numeroase reprofilări şi modernizări. În prezent, „Ilmarine" este o importantă unitate producătoare de echipament pentru încălzirea cazanelor, precum şi de staţii de mare capacitate pentru epurarea apei. Între 1966 şi 1969, producţia globală a uzinei a crescut cu 35 la sută, productivitatea muncii cu 51 la sută, salariul mediu cu 38 la sută. Noul plan cincinal (1971—1975) va marca o nouă pagină în istoria uzinei, care va cunoaşte o considerabilă modernizare. Numai producţia globală urmează să crească în viitorii cinci ani cu peste 45 la sută, fiind totodată prevăzut ca întregul spor de producţie să fie realizat pe baza creşterii productivităţii muncii.

Este o evoluţie semnificativă nu numai pentru această uzină cu vechi tradiţii, ci şi pentru intensa pulsaţie industrială a Estoniei Sovietice.

Ilie ŞERBĂNESCU

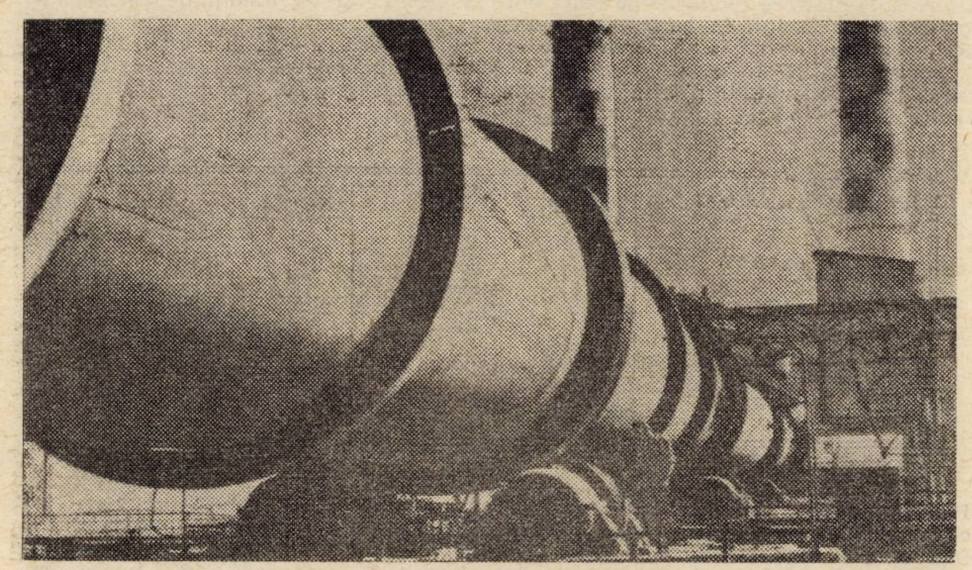

Siluete industriale : uzina de ciment.

DETECTOR

Va urma...

Cu puţin înainte de Anul Nou, fizicienii Centrului european pentru cercetări nucleare (C.E.R.N.) erau aproape fericiţi : vechiul lor proiect privind construcţia unui gigantic accelerator de particule se afla în pragul realizării. După ani de controverse, şapte din cele 12 state europene *) se declaraseră, în sfîrşit, de acord pentru a le face răbdătorilor cercetători acest costisitor cadou. Dar bucuria a fost de scurtă durată, opoziţia venind, de data aceasta, dintr-o direcţie total neaşteptată : Olanda şi ţările scandinave membre — Suedia, Norvegia, Danemarca — au respins ideea pe motiv că ele... n-au avut suficient timp să se decidă. Propriile dificultăţi economice par însă mai aproape de adevăr. Entuziasmul care-i cuprinsese iniţial pe ceilalţi parteneri a început să se răcească. Delegaţii au reînceput să-şi exprime rezerve şi îndoieli.

Proiectul datează din 1964, cînd fizicienii vest-europeni, întruniţi în cadrul C.E.R.N., au vorbit pentru prima oară despre necesitatea acestui „sfărîmător de atomi" — un accelerator de particule de 300 GeV (300 miliarde electron-volţi). Cheltuielile foarte ridicate — 2,4 miliarde franci — au stîrnit însă de la început rezerve, iar în 1968, Anglia, a cărei contribuţie se ridica la 21 la sută din total, şi-a retras consimţămîntul. Abia 1969 a fost „anul de încercare", cînd bătălia pro şi contra acceleratorului s-a intensificat. R.F. a Germaniei, căreia îi revenea principala participare financiară (23,37 la sută), pretindea ca în schimb să beneficieze cel puţin de avantajul instalării noului centru pe teritoriul său. „Sau acceleratorul va fi construit la noi sau nu plătim", spuneau delegaţii vest-germani.

La începutul anului trecut, proiectul supravieţuia doar în iluziile fizicienilor, care nu încetau să sublinieze ce pierdere ar fi pentru Europa vestică renunţarea la accelerator, amintind că Uniunea Sovietică posedă deja unul, iar Statele Unite sînt pe cale să şi-l definitiveze pe al lor. În aprilie, ei prezentau un nou proiect, aşa-numit „al ultimei şanse" : acceleratorul urma să fie construit la Meyrin, actuala reşedinţă a C.E.R.N., aproape de Geneva, de o parte şi de alta a frontierei franco-elveţiene, fiind prevăzut iniţial pentru 150—200 GeV şi costînd numai 1,5 miliarde franci. Nici această versiune n-a întrunit încă acordul, adoptarea deciziei fiind amînată pentru 19 februarie.

* Cele 12 state membre : Austria, Belgia, Danemarca, Franţa, Grecia, Italia, Norvegia, Olanda, R.F.G., Anglia, Suedia, Elveţia.

Liana ENESCU

ECONORAMA

O cotă parte (ceva) mai echitabilă

În cadrul reuniunii Organizației țărilor exportatoare de petrol (O.P.E.C.) cei zece membri — Irak, Kuweit, Venezuela, Arabia Saudită, Libia, Iran, Qatar, Indonezia, Abu Dhabi, Algeria — au hotărît să fixeze la 55 la sută limita minimă a coteiparți ce le revine, prin impozitare, din venitul net obținut ca urmare a exploatării petrolului propriu de către companiile străine. În prezent, 65 la sută din producția de petrol a lumii capitaliste se află sub controlul a șapte monopoluri gigant ale marii finanțe occidentale. Monopolurile din țările O.C.D.E. (Europa occidentală, S.U.A., Canada, Japonia) beneficiază de pe urma exploatării și comercializării petrolului în proporție triplă față de țările posesoare din cadrul O.P.E.C. În această situație, statele în curs de dezvoltare, mari producătoare de petrol, au depus și depun eforturi — trecînd la măsuri concrete — în vederea asigurării unui acces sporit la propriile bogății. În consecință, țările O.P.E.C. încasează acum de pe urma exploatării petrolului sume de trei ori mai mari decît în 1960, în condițiile unei creșteri a producției doar de 1,8 ori. Fixarea procentului de 55 la sută pare a constitui un nou pas.

„Stagflația" britanică

Dintre principalele țări occidentale, ritmul cel mai scăzut de creștere economică l-a cunoscut, în perioada postbelică, Marea Britanie, țară aflată — după opinia economiștilor occidentali — de mai mult timp, în așa-numita situație de „stagflație", în care inflația însoțește o stagnare a producției. Economiștii înclină să atribuie explicația, între altele, faptului că Marea Britanie, în vederea conservării pozițiilor lirei sterline în cadrul sistemului valutar occidental, practică, de mult timp, o politică de „bani scumpi" — cu dobînzi ridicate. Aceasta, pentru a determina posesorii de capitaluri să-și păstreze fondurile pe piața engleză, ceea ce ar da posibilitatea autorităților britanice de a fi în măsură să onoreze obligațiile curente față de străinătate și, deci, să asigure astfel întreținerea încrederii în lira sterlină. Dar, în acest mod și creditele pentru investiții sînt „scumpe", activitatea economică fiind afectată. Îngrijorarea britanicilor este sporită de previziunile (vezi graficul de mai jos) pentru viitor.

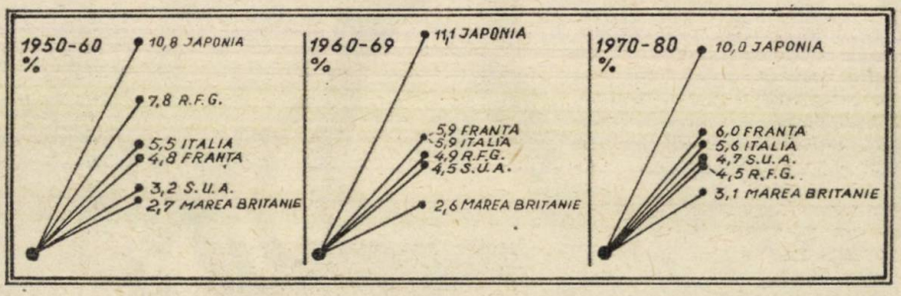

„Made in Japan" proliferează

Potrivit estimațiilor, economia japoneză a înregistrat și în 1970 un ritm de creștere (11 la sută) pe linia ultimilor ani (vezi graficul de mai sus) — aproape dublu față de cel cunoscut de majoritatea celorlalte țări capitaliste dezvoltate, ceea ce consolidează poziția Japoniei ca a doua putere economică în lumea capitalistă. Prognozele indică un același curs. Pe baza acestei dezvoltări, expansiunea exporturilor japoneze este, la rîndu-i, deosebit de alertă : o creștere, în ultimul deceniu, de aproape 5 ori către Statele Unite și de peste 4,5 ori către Europa. Produsele „made în Japan" proliferează pretutindeni...

4,4 față de 3,7

Ministerul vest-german al economiei a anunțat că anul 1970 s-a încheiat cu un bilanț record al schimburilor comerciale dintre cele două state germane : aproximativ 4,4 miliarde mărci vest-germane, față de 3,7 miliarde în anul 1969. După cum se știe, în cadrul acestor schimburi, există unele reglementări care permit, de exemplu, ca exporturile R.D.G. în R.F.G. să fie exceptate de la tariful vamal extern comun (impus țărilor terțe) decurgînd din apartenența R.F.G. la Piața comună.

Răpirea păpușilor

Au devenit — din păcate — frecvente în ultimul timp știrile anunțînd răpiri de diplomați și deturnări de avioane. În Portugalia au fost răpite însă... păpuși. Naționalitatea lor : spaniolă. Valoarea : un milion pesetas. Răpitorii : înșeși autoritățile portugheze. Ziarele spaniole și-au asigurat cititorii că acest caz neobișnuit va fi elucidat. Săptămînile au trecut și, în ciuda protestelor producătorilor de jucării din Alicante și Valencia, păpușile au continuat să zacă ascunse, multă vreme, în depozite și în vagoanele de marfă portugheze. Realitatea este că păpușile de proveniență spaniolă erau mai ieftine. Se pare că „răpirea" a fost o reacție la persistența deficitului comercial al Portugaliei cu Spania. Metoda folosită pentru combaterea acestui deficit este demnă de celebra poliție secretă portugheză.

I. Ș.